

ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ
ವಿನ್ಯಾಸ ಸೌರಭ

ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ. (ಎಫ್.ಎ.ಡಿ.)
ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಪ್ರಶಾಂತ ಜಿ. ನಾಯಕ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಎಸ್. ಮನೋನಿ
ರಾಣಿ ಎಂ.ಎಸ್.
ಡಾ. ಕರಿಯಣ್ಣ

KANNADA BHASHA PATHYA - VINYASA SOURABHA :
A Prescribed Text Book for B.Sc FAD Degree Course (First and
Second Semester);

Chief Editor: Prof. Prashanth G. Nayak (Professor of Kannada &
Director, Kannada Bharathi, Kuvempu University, Shankaraghatta,
B.R. Project. Shimoga Dist.)

Edited By : Dr. S. Manonmani, Rani M.S., Dr. Kariyanna

Publishd by : Bengaluru City University, BENGALURU

Pp : 000 + ix

© Bengaluru City University,

First print : 2021

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಡಾ. ಪ್ರಶಾಂತ ಜಿ. ನಾಯಕ

ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿ:

ಡಾ. ಕೆ.ವೈ. ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ

ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಆಶಾದೇವಿ

ಸಂಯೋಜಕರು:

ಡಾ. ಬೆಳಕೆರೆ ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ

ಬೆಲೆ: ರೂ. 00/-

ಪ್ರಕಾಶಕರು:

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಕುಲಪತಿಗಳ ಆಶಯ ನುಡಿ

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಯುವಜನತೆಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸನ್ನದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗೀಣವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೊರಬೇಕಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಗರಿಮೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದು; ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅಂತಸ್ಥವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿರುವ ಮನ್ನಣೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಅಪರೂಪದ ಶಾಸನಗಳು, ಜಾನಪದ ವಿವಿಧ ವಾಚ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿವೆ. ಕಳೆದ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಭಾಷೆಯಾಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಎಲ್ಲಾ ವಲಯಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ವಿಜ್ಞಾನಭಾಷೆಯಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ನಾವು ಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ 'ಕನ್ನಡ ಭಾವೋಪಯೋಗಿ ಭಾಷೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲದು ಅದು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಳಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸೇಣೆಸುತ್ತಲೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡಿಗರ ಆತ್ಮಸಂಗಾತ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬಾಳಬೇಕಿದೆ'.

ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿಗೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 2020-21ರ ವರ್ಷವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಕಾರ್ಯಕರ್ಷಣೆ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಾರ್ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ ಎಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ

ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಕಲಿಕಾಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಆಪಾದನೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ಈವರೆಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜಡತ್ವವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಮುಂದಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ರಾಜ್ಯ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ಪರಿಷತ್ ನೀಡಿರುವ ಮಾದರಿ ಪಠ್ಯವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿದೆ. ಪಠ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿ ಸಂವಾದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿವೆ ಹಾಗೂ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿವೆ. ಈ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ರೂಪಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ, ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರೊ. ಲಿಂಗರಾಜಗಾಂಧಿ

ಕುಲಪತಿಗಳು

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಆಧುನಿಕತೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ಎಲ್ಲಾ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೆನ್ನುವಂತಾಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ನಡುವಿನ ಸರಳವೂ ಸಹಜವೂ ಆದ ಅರಿವಿನಂತಿದೆ. ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಹೀಗೆ ಹೊಸತನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕಲಿಕೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಕಲಿಯುವವರ ಮತ್ತು ಕಲಿಸುವವರ ನಡುವಿನ ಅನುಸಂಧಾನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹೌದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ನಿರಂತರವಾದ ಎಚ್ಚರವೂ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಹೀಗೆ ಸದಾ ತನ್ನನ್ನು ಸವಾಲಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಹೊಸತನಕ್ಕೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅದುರಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು.

ಹೊಸ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ನಮ್ಮ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪದವಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಠ್ಯವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೊಂದು ಕನ್ನಡತನವನ್ನು ನಮ್ಮತನ ಎಂದುಕೊಂಡ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಮೇಲಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೇಂದ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಬಂಧುಗಳು ಮೊದಲ ದಿನದಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹ, ಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಫಲಿತವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪಠ್ಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕೈಸೇರುವಂತಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೇಂದ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹೃದಯ ಪೂರ್ವಕ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು. ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮ ವಹಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪಠ್ಯಗಳ ಸಂಪಾದಕರಿಗೂ ಆತ್ಮೀಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಆತ್ಮೀಯರಾದ ಡಾ. ಲಿಂಗರಾಜಯ್ಯ ನವರ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ನನಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡಿದ ಬೆಂಗಳೂರು ಕೇಂದ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಲಿಂಗರಾಜ ಗಾಂಧಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮೊಂದಿಗಿದ್ದು ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ಪ್ರೊ. ರಮೇಶ್. ಬಿ ಮಾನ್ಯ ಕುಲ ಸಚಿವರು ಪರಿಕ್ಷಾಂಗ ಇವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಧನ್ಯವಾದಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಯುತ ಶ್ರೀಧರ್ ಸಿ.ಎಸ್ ಮಾನ್ಯ ಕುಲ ಸಚಿವರು ಇವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿನಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಡಾ. ಪ್ರಶಾಂತ ಜಿ. ನಾಯಕ

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಪ್ರಥಮ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಬಿ.ಎಸ್ಸಿ. (ಎಫ್.ಎ.ಡಿ.)
ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾ ಪಠ್ಯ

ಘಟಕ I. ನಾಡು - ನುಡಿ ಚಿಂತನೆ :

1.1 ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು	ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾವ್	003
1.2 ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ	ಜಿ.ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ.	004
1.3 ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತು	ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ	011
1.4 ಓದುಪಠ್ಯ: ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು	ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ	022

ಘಟಕ II. ಸೌಂದರ್ಯ :

2.1 ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಸಂದರ್ಶನ - ಗದ್ಯರೂಪ		030
2.2 ಇಬ್ಬನಿಯ ಹಾಡು - ಕವಿತೆ	ಬಿ.ಎ.ಸನದಿ	035
2.3 ಜೊತೆಗಾತಿ - ಕಥೆ	ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳಿ	037
2.4 ಓದುಪಠ್ಯ: ದಿವಾಖಾನೆಯ ಅಂದಚಿಂದ	ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್	051

ಘಟಕ III. ಒಲುಮೆ:

3.1 ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ.	ಮೂಲ: ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ
ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್	066
3.2 ಒಲವಾದೊಡೆ ರೂಪಿನ ಕೋಟಲೆಯೇವುದೋ.	ಜನ್ನನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ	073
3.3 ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತರ ಭೇಟಿ - ನಾಟಕ	ರಂಜಾಳ ರಾಮದೇವ ಶೆಣೈ	076
3.4 ಓದುಪಠ್ಯ: ಅನುರಕ್ತಿ	ವಸುಮತಿ ಉಡುಪ	094

ಘಟಕ IV. ಸಂಕೀರ್ಣ- ಸೃಜನ :

4.1 ಲಂಬಾಣಿಗರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳು	ಹರಿಲಾಲ ಪವಾರ್	109
4.2 ಜನಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು	ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ	121
4.3 ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಸುತ್ತ	ಗುರುಮೂರ್ತಿ	130
4.4 ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಸೆ ಚಿತ್ತಾರ: - https://YouTu.be/E30513TaHZ0	Hase Chittara by Chitrasiri Hase chittara explained by Chandrashekar N Sirivanthe, Hase Artist and founder of Chitrasiri.	144

1. ನಾಡು-ನುಡಿ ಚಿಂತನೆ

1.1	ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ
ಕನ್ನಡ ನಾಡು	-ಹುಯಿಲಗೋಳ
ನಾರಾಯಣರಾವ್	003
1.2	ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ	-ಜಿ.ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ	004
1.3	ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತು	-ಕೆ.ವಿ.ಸುಬ್ಬಣ್ಣ	011
1.4	ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು (ಓದುಪಠ್ಯ)	-ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ	022

1. ನಾಡು ನುಡಿ ಚಿಂತನೆ

ಆಶಯ

ಕೆರೆಯಂಕಟ್ಟಿಸು, ಬಾವಿಯಂ ಸವೆಸು, ದೇವಾ
ಗಾರಮಂ ಮಾಡಿಸಜ್ಜರೆಯೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿದನಾ
ಧರಂ ಬಿಡಿಸು, ಮಿತ್ರಗಿಂಬುಕೆಯ್ ನಂಬಿದ
ಗೆರೆವಟ್ಟಾಗಿರು, ಶಿಷ್ಟರಂ ಪೊರೆ ಎನುತ್ತಿಂತೆಲ್ಲಮಂ ಪಿಂತೆತಾ
ನೆರೆದಳ್ ಪಾಲೆರೆವಂದು ತೊಟ್ಟು ಕಿವಿಯೊಳ್ ಲಕ್ಷೀಧರಾಮಾತ್ಮನಾ

ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿ
ಲಕ್ಷೀಧರ ಅಮಾತ್ಯನ ಶಾಸನ ಪದ್ಯ (1411 CE)

1.1 ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು

—ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾವ್

ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು
ಬದುಕು ಬಲುಹಿನ ನಿಧಿಯು ಸದಭಿಮಾನದಗೂಡು || ಪ ||

ರಾಜನ್ಯರಿಪು ಪರಶುರಾಮನಮ್ಮನ ನಾಡು
ಆ ಜಲಧಿಯನೆಜಿಗಿದ ಹನುಮನುದಿಸಿದ ನಾಡು
ಓಜೆಯಿಂ ಮೆರೆದರಸುಗಳ ಸಾಹಸದ ಸೂಡು
ತೇಜವನು ನಮಗೀವ ವೀರವೃಂದದ ಬೀಡು.

ಲೆಕ್ಕಿಗಮಿತಾಕ್ಷರರು ಬೆಳೆದು ಮೆರೆದಿಹ ನಾಡು
ಜಕ್ಕಣನ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯಚ್ಚರಿಯ ಕರುಗೋಡು
ಚೊಕ್ಕಮತಗಳ ಸಾರಿದವರಿಗಿದು ನೆಲೆವೀಡು
ಬೊಕ್ಕಸದಕಣಜವೈ ವಿದ್ವತ್ತೆಗಳ ಕಾಡು.

ಪಾವನೆಯರಾಕೃಷ್ಟ ಭೀಮೆಯಂ ತಾಯ್ನಾಡು
ಕಾವೇರಿಗೋಡೆಯರು ಮೈದೊಳೆವ ನಲನಾಡು
ಆವಗಂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಸುವ ಕಬ್ಬಿಗರ ನಡೆಮಾಡು
ಕಾವ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಬೀಡು.

1.2 ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

-ಜಿ.ಎನ್. ಉಪಾಧ್ಯ

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ತಮಿಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕನ್ನಡವೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದ್ರಾವಿಡ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ - ಸುಮಾರು ಐದನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಕನ್ನಡ' ಆಡು ಭಾಷೆಯಾಗಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಮೇಣ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿ ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ದೇಣಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

ಭಾಷೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಜನಾಂಗ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯ ನಡುವೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಒಂದು ಸಮಾಜದ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವ ಸ್ವತಂತ್ರ ಧ್ವನಿ ಸಂಕೇತಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಭಾಷೆ. ಜೀವನ ವಿಧಾನ ಬದಲಾದಂತೆ ಜನರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮೇಣ ಮಾರ್ಪಾಟಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಲ್ಲ. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡ, ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಇವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ವಿಕಾಸದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳು.

ಇವತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಏಳಬಹುದು. ವರ್ತಮಾನದ ಅರಿವಿಗೆ ಪೂರ್ವಸ್ಮೃತಿಯ ಅಗತ್ಯ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. "ಹಿಂದಣ ಹೆಜ್ಜೆಯ ನೋಡಿ ಕಂಡಲ್ಲದೆ ನಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆಯನರಿಯಲಾಗದು" ಎಂದಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭು. 'ಕನ್ನಡ' ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಬದುಕಿನ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಜೀವನ ವಿಧಾನ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಒಳಗೆ ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಸಾಗಿ ಬಂದ ಜ್ಞಾನವಿದೆ; ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವ ಜನ ನೆಲೆನಿಂತ ತಾಣವನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ನಾಡು' ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಡಿಗೆ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಭವ್ಯವೂ ಆದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ; ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು

ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಚೀನ ಅವಶೇಷಗಳು, ನಾಣ್ಯಗಳು, ಶಾಸನಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ದಿನಚರಿಗಳು, ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಾಚೀನ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳು ಉಪಯುಕ್ತ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂರು ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

1. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ
2. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ
3. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

1. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಪ್ರಾಚೀನತೆ :

‘ಕರ್ನಾಟಕ’ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ‘ಕರ್ನಾಟಕ’ ಶಬ್ದ ದೇಶವಾಚಕವಾಗಿಯೂ ಭಾಷಾವಾಚಕವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ನಾಲ್ಕನೇ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದುದಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.

* ಕ್ರಿ. ಪೂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಚನೆಯಾದುದು ಎಂದು ನಂಬಲಾಗುವ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಭಾಪರ್ವ ಹಾಗೂ ಭೀಷ್ಮಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕರ್ನಾಟದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿದೆ. ಪುರಾಣ ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ಪದ್ಮ ಪುರಾಣ, ಸ್ಕಂದ ಪುರಾಣ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ದೇಶದ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ.

* ಶೂದ್ರಕ ಕವಿಯ ‘ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ’ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ‘ಕರ್ನಾಟಕ ಕಲಹ ಪ್ರಯೋಗಂಕರಿಷ್ಯಾಮಿ’ ಎಂಬ ವಿಚಾರವಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನ ಯುದ್ಧ ವೀರರು, ಕಲಿಗಳು, ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣರು ಎಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡಲಾಗಿದೆ.

* ಕ್ರಿ.ಶ. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯ ‘ಶಿಲಪ್ಪದಿಗಾರಮ್’ದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಕರುನಾಡರ್ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಚೋರದೊರೆ ಸೆಂಗುಟ್ಟವನ್ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ನೀಲಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರ ನೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ ವಿವರ ಇದೇ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

* ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. 150 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದ ಟಾಲಮಿ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪುನ್ನಾಟ, ಬಾದಾಮಿ, ಇಂಡಿ, ಮೊದಲ್, ಬನವಾಸಿ, ಪಲಸಿಗೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

* ಜೈನ ಧರ್ಮಗುರು ಭದ್ರಬಾಹು ಭಟಾರರು ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಸುಮಾರು ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಡುಪಿದ ವಿಚಾರ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

* ಕ್ರಿ.ಶ. 770ರಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಂಡ್ಯ ದೊರೆ ಶಡೈಯನ್ ಪರಾಂತಕನ ವೇಳ್ವಕುಡಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಕರುನಾಡುಗನ್' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೆ, ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೀಮಾಂಸಕ ರಾಜಶೇಖರನ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯಲ್ಲಿ 'ಕರ್ಣಾಟಕ'ದ ಪ್ರಸ್ತಾಪಬಂದಿದೆ.

* ಹರಪ್ಪ ಮಹೆಂಜೊದಾರೊ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಫಾದರ್ ಹೆರಾಸ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹರಪ್ಪ ಮಹೆಂಜೊದಾರೊದ ಚಿತ್ರಲಿಪಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಮೂಲದವರು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಶಂಕರ ಮೊಕಾಶಿ ಪುಣೇಕರ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಮೊಹೆಂಜೊದಾರ್' ಸೀಲ್' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಪ್ಪಳ, ಮಸ್ಕಿ, ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ದೊರಕಿವೆ. ಮೌರ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

* ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಕಾರ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಗಡಿರೇಖೆಯ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. "ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋದಾವರಿವರಮಿದ್ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸುಧಾವಲಯ ವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ." ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಆತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರುಹಿದ್ದಾನೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೂ ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಧಾರಗಳಿಂದ 'ಕನ್ನಡನಾಡು', 'ಕರ್ಣಾಟಕ' ಕ್ರಿಸ್ತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

2. ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ :

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ.

* ಈಜಿಪ್ಟ್ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರಕಿದ ಗ್ರೀಕ್ ಪ್ರಹಸನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮಾತುಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ತೋ-

ರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

* ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಇಸಿಲ' ಎಂಬ ಪದವಿದ್ದು, ಇದು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 'ಇಸಿಲ' ಎಂದರೆ 'ಕೋಟೆ' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಎರಡು-ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಲಿಪಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಅದು ಗ್ರಂಥಸ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಡಿ.ಎಲ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ ಅವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

* ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ವೇದಕಾಲದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ. ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ 'ಮಿಟಚಿ' (ಮಿಡತೆ), 'ಚೆನ್' (ಚಂದಿರ) ಮೊದಲಾದವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

* ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ಎರಡನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾತವಾಹನ ದೊರೆ 'ಹಾಲ'ನು ರಚಿಸಿದ 'ಗಾಥಾಸಪ್ತಶತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಪೊಟ್ಟಿ, ಪೆಟ್ಟು, ತೀರ್, ಅತ್ಯಾ, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

* ಶಂಗಂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡ ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟರ್ ಅವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕನ್ನಡ-ತಮಿಳು ಸಂಬಂಧದ ಕುರಿತು ಹೊಸಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗಂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭಾವವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಗೊಂಡ ವಡುಗರು (ಬಡಗರು) ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಪೂ. ಒಂದನೆಯ ಶತಮಾನದ ತಮಿಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ತಾಯಿಯರ್, ಪೊಶಿಲ್ (ಹೊಸ್ತಿಲು) ಮೊದಲಾದ ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದವು. ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ 'ನಾಡು' ಪದವನ್ನು ತಮಿಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಅವರು ಉದಾಹರಣೆ ಸಮೇತ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗಂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಣ ಬರುವ 'ಎರುಮೈನಾಡು' ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ (ಮಹಿಷ ಮಂಡಲ) ಎಂಬ ನಿಲವು ಅವರದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಎರಡು ಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಉಪಭಾಷೆಗಳಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತವೆ. ಕಬಿನೀ ಪ್ರದೇಶದ ಗಂಗರು, ಪುನ್ನಾಟರು, ಮೈಸೂರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪಾಳೆಯಗಾರರು, ಪಶ್ಚಿಮ ಸಾಗರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕದಂಬರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕನ್ನಡದ ಉಪಭಾಷೆಗಳು

ಸೇರಿ ಡಯಲೆಕ್ಟ್-ಲಾಂಗೇಜ್ ಆಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗದು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮೊದಲ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡ ರಾಜವಂಶ ಎಂಬ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಕದಂಬರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸಿದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 450ರ ಹಲ್ಮಡಿ ಶಾಸನ ಕದಂಬ ದೊರೆ ಕಕುಸ್ಥವರ್ಮನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಕುಸ್ಥನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಮೃಗೇಶ ಮತ್ತು ನಾಗರು 'ನರಿದಾವಿಳೆ' ಎಂಬ ನಾಡನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನರಿದಾವಿಳೆ ನಾಡಿನ ಮೃಗೇಶ, ನಾಗರೂ ಭಟಾರಿ ಹಾಗೂ ಆಳುಪ ವಂಶದವನಾದ ಪಶುಪತಿಯೂ ಸೇರಿ ಕೇಕಯ ಮತ್ತು ಪಲ್ಲವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಜಯಶೀಲನಾದ 'ವಿಜ' ಎಂಬ ಅರಸನಿಗೆ 'ಪಲ್ಮಡಿ' ಮತ್ತು 'ಮೂಳಿವಳ್ಳಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ವಿವರವಿಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಪೆತ್ತಜಯನ್, ಪೊಗಳೆ-ಪೊಟ್ಟಣ ಮೊದಲಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಪ್ರಯೋಗವಿಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಐದು ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಅಲ್ಲಿ ನಾವು ಸಾಹಿತ್ಯಕವಾಗಿ ಭಾಷಿಕವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

3. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಚೀನತೆ :

ಕ್ರಿ.ಶ. ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನು ಏರಿದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನ ಅನೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಛಂದಸ್ಸಿನ ತಾಯಿ ಬೇರಾದ ತ್ರಿಪದಿಯ ಮೊದಲ ದರ್ಶನವಾಗುವುದು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ. ಕಪ್ಪೆಅರಭಟ್ಟನ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವದ ಚಿತ್ರಣವಿಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

“ಸಾಧುಗೆ ಸಾಧು ಮಾಧುರ್ಯಂಗೆ ಮಾಧುರ್ಯಂ
ಭಾದಿಪ್ಪ ಕಲಿಗೆ ಕಲಿಯುಗ ವಿಪರೀತನ್
ಮಾಧವನೀತನ್ ಪೆರನಲ್ಲ”

ಹೀಗೆ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕನ್ನಡ ವೀರನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಲಿತ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಜನ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು ಈಗ ಇತಿಹಾಸ.

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ (ಕ್ರಿ.ಶ. 815-877) :-

ಶ್ರೀವಿಜಯನು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಇದು ಕನ್ನಡದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಉಪಲಬ್ಧ ಕೃತಿ. ಇದೊಂದು ಅಲಂಕಾರ ಗ್ರಂಥ. ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯದರ್ಶದ ರೂಪಾಂತರ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು-ನುಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗೆ ವಿಫಲವಾದ ವಿವರಣೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ. ಹೀಗಾಗಿ ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಆತನೇ ತನ್ನ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. 'ವಿಮಲೋದಯ, ನಾಗಾರ್ಜುನ, ಜಯಬಂದು, ದುರ್ವಿನೀತಾದಿಗಳ್' ಗದ್ಯ ಕವಿಗಳೆಂದೂ ಪರಮ, ಶ್ರೀವಿಜಯ, ಕವೀಶ್ವರ, ಪಂಡಿತ, ಚಂದ್ರ, ಲೋಕಪಾಲ ಇವರೆಲ್ಲ ಪದ್ಯ ಕವಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖನೀಯ ಅಂಶ. ಚತ್ವಾಣ, ಬೆಂದಂಡೆಯಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಚರ್ಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ 9ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಕದಂಬ, ಗಂಗ, ಚಾಲುಕ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಸೇವುಣ ಮೊದಲಾದ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು, ಸೇಂದ್ರಕ, ಸಾಂತರ, ಸೇನವಾರ, ಬಾಣ, ಪುನ್ನಾಟ ಮೊದಲಾದ ಸಾಮಂತರು ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ರಾಜಕೀಯ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಕರ್ನಾಟಕತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರಧಾನಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿ ಬಂದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳು ಕರ್ನಾಟಕತ್ವದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿದ್ದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ. ಹಲವು ಜನ ಜೈನ ಆಚಾರ್ಯರು ಕನ್ನಡ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕನ್ನಡ ನುಡಿ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಲ ಬಂದಿತು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆ ಅಪಾರವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

“ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಗೊಂಡರೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯೋದಯವು ಕ್ರಿ.ಶ. ಆರಂಭದ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ನಸುಕಿನಂತಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ಐದು-ಆರನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳಕಾಗಿ 9ನೆಯ ಶತಕದಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಮೂಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಜೈನ ಮತಾಚಾರ್ಯರು, ಪಂಡಿತರು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ರಾಜ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ದೇಶೀಯ ಭಾಷಾದೃಷ್ಟಿ ಇಲ್ಲವೆ ಜನಭಾಷಾ ದೃಷ್ಟಿ, ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೀ ಮಾತಿನ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ ಕನ್ನಡ

ನಾಡಿನ 'ಸಂಸ್ಕೃತ' ಭಾಷೆಯಾಯಿತು" ಎಂಬುದಾಗಿ ಡಾ. ರಂ.ಶ್ರೀ. ಮುಗಳ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದೆ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುವರ್ಣಯುಗವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಅನಂತರ ವಚನಕಾರರು, ಷಟ್ಪದಿ ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಹರಿದಾಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗೆ ಬಲ ನೀಡಿದವು. ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಆಂಡಯ್ಯ "ಕನ್ನಡವೆನಿಪ್ಪಾನಾಡು ಚಿಲ್ವಾಯ್ತು" ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. 'ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಬರಹಗಾರರು ಕನ್ನಡಿಗರು. ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಗೀತಗಾರರು ಕನ್ನಡಿಗರು. ಪ್ರಪಂಚದ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳು ತಮ್ಮ ನೆಲೆ ಕಂಡದ್ದು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರೊ. ಯು. ಆರ್. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಅವರು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಸಂತ ಕವಿ ಏಕನಾಥರಂತೂ 'ನಮೋ ಕಾನಡಿ ಭಾಷಾ' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರವೆತ್ತಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಕರ್ನಾಟಕದ, ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಮೆಯ ಪ್ರತೀಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

(ಕನ್ನಡಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ ಮುಂಬೈನ ಮೈಸೂರು ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ - ನೀಡಿದಉಪನ್ಯಾಸ - 2009)

1.3 ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ಜಗತ್ತು

—ಕೆ.ವಿ. ಸುಬ್ಬಣ್ಣ

ದೆಹಲಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದೂ ಇದು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲ ಎನ್ನಿಸುವಂಥ ತಮ್ಮ ಸೊಂದರ' ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಗ್ರಾಮ'ದಲ್ಲಿ ಈ ಪುಟ್ಟ ಮಿತ್ರಕೂಟವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಓಂಪ್ರಕಾಶ್-ಜಿಯವರು ನನಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಋಣಿ. ಯಾವ ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿರಾಮವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಬಹುದೆಂದೂ ಮಾತುಕತೆಗೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಮಂಡಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೆ. ತಟ್ಟನೆ, 'ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ' ಅಂತಲೂ ಹೇಳಿದೆ. 'ಕನ್ನಡ'ದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ಅನ್ವೇಷಕವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಅದಾವ ನನ್ನ ಒಳಗಿನ ಒತ್ತಡ ಕಾರಣವಿದ್ದೀತು ಅಂತ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ಬರುವ ಭಾಷೆ ಇದೊಂದೇ ಆಗಿರುವ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ನನಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಮುಷಿಯೇ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆಯಾದರೂ ಮಾತನಾಡಬಹುದಲ್ಲ, ಅಂತ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಏನೇ ಮಾತನಾಡಲಿ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲಿ, ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಾನು ಮಾತನಾಡುವುದೆಲ್ಲಾ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಎಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಅಜಾನಕವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಾನು ಬಂದುಬಿದ್ದಾಗ, ನನ್ನ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಬಳಿ ಬಳಗದವರು ನನ್ನ ತುಟಿಗಳೊಳಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂಡಿಸಿ, ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕವೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಶಬ್ದಗಳು ನನಗೆ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವು; ಹೆಸರುಗಳು ಆಕಾರಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದವು; ಈ ಆಕೃತಿಗಳೇ ಈ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೇ ನನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ, ಇವೊತ್ತಿಗೂ. ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗ್ರಹಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಆಗ ನಾನು ಕಿವುಡ, ಕುರುಡ, ಮೂಕ, ಒಂದು ಕಲ್ಲು ಅಷ್ಟೇ. ಆಗ ಜಗತ್ತು ಎನ್ನುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ದೆಹಲಿಯ ಈ ದೂರದಿಂದ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯ ಇನ್ನೂ ದೂರದ ಇನ್ನಿತರ ನೆಲೆಗಳಿಂದ ನಿಂತು ನೋಡಿದಾಗ ನನ್ನ ಕನ್ನಡದ ನೆಲ, ನನ್ನ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆ ಮುಂತಾದವು ಅದೆಷ್ಟು ಸಣ್ಣದಾಗಿ, ನಗಣ್ಯವಾಗಿ ಕೂಡಾ ಕಂಡೀತು ಅಂತ ನಾನು ಊಹಿಸಬಲ್ಲೆ. ಭೂಮಿಗೋಲದ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸಲು ಹೋದರೆ,

ಪುಟ್ಟಾಲ್ ಚೆಂಡಿನ ಮೇಲೆ ಅಂಟಿಸಿರುವ ಒಂದು ಕಿರು ಅವರೆಬೇಳೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಕರ್ನಾಟಕ. ಪ್ರಪಂಚದ ಹಲವಾರು ನೂರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು ಕಿರು ಭಾಷೆ ಅಷ್ಟೇ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲೇ ನೋಡುವುದಾದರೂ ಇದರ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವ ಹದಿನೈದಿಪ್ಪತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಭಾಷೆಗಳು ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ, ಇತ್ತೀಚಿನ ತನಕ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಬಹುಜನರಿಗೆ ಕನ್ನಡವೆಂಬ ನುಡಿ ಮತ್ತು ನೆಲ ಇದೆಯೆನ್ನುವುದೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಂಧ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕೆಳಗಿರುವ ಜನರಾಶಿಯಷ್ಟೂ ಮದ್ರಾಸಿ'ಯೆಂದೇ ಅವರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.

ಹೊರಗಿನವರ ಮಾತಿರಲಿ, ಜಾಗತೀಕರಣ - ಜಗತ್‌ಗ್ರಾಮಗಳೆಂಬ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಚಿಟ್ಟೆಮಾತುಗಳು ತಲೆಯಮೇಲೇ ದಟ್ಟಯಿಸಿ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಇವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮವರೇ ಆದ ಹೊಸ ಯುವಕರು ಅಮೇರಿಕವೊ ಮತ್ತೊಂದೋ ಮಿಟಿಮಿಟಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಕನಸು ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು, ಕನ್ನಡವೆನ್ನುವ ಕಿರುತನದ ಮಾತು ಕೇಳಿದರೇ ಮುಜುಗರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡವೆಂಬ ಕಿರುಕೂಪದ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಹರೆಯ ಬಿಂಬವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡವು ಚಿಕ್ಕದು, ನಿಜ, ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಇರುವ ಕನ್ನಡದಂಥ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸ್ಥಳ ಭಾಷೆಗಳು ಚಿಕ್ಕವೇ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬ ಇರುವ ಇಂಥ ಕಿರುನೆಲ-ಕಿರುಭಾಷೆ-ಕಿರು ಸಮುದಾಯಗಳು ತಮ್ಮ ಕಿರುತನವನ್ನು ಎಂತೋ ಮೀರಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಕಿರು ಕೂಪದಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಜಗದಗಲದ ಅನಂತ ವಿಶ್ವಾಕಾಶವನ್ನು ಸೃಜಿಸಿಕೊಂಡು ಬಾಳಿಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಕನ್ನಡಕ್ಕೇ ಬಂದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕವೆಂದು ಈಗ ನಾವು ಗುರುತಿಸಿದ ಈ ನಾಡು, ಭಾರತದ ಒಟ್ಟು ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನವೂ ಬಹು ಸ್ಥಿರವೂ ಆದ ದಖನ್ ಪ್ರಸ್ಥಭೂಮಿಯ ಭದ್ರಪೀಠದ ಮೇಲೆ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. 'ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಮಾನದಂದ ಇವ' 'ನಗಾಧಿರಾಜಃ' ಅಂತೆಲ್ಲ ಕಾಳಿದಾಸನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಜಗತ್ತಿನ ಉನ್ನತೋನ್ನತ ಪರ್ವತವಾದ ಹಿಮಾಲಯವು ನಮ್ಮ ಪ್ರಸ್ಥ ಭೂಮಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಯಬಂದಿಲ್ಲದ ಹಸುಳೆ. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾನೈಟ್ ಶಿಲೆಯು ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾನೈಟ್ ಬೆಳೆದು ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಷ್ಟೋ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳ ಪ್ರೌಢಿಮೆಗೆ ಅದಿನ್ನೂ ಕಾಯಬೇಕು. ಈ ನಾಡಿನ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವೂ ಉದ್ದನೆಯ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶವೂ ಲಗತ್ತಾಗಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ವಿಂಧ್ಯಾಂತವಾದ ಉತ್ತರ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಹೊಸತಿಯೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ, ಉತ್ತರಾಪಥ-ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಗಳ ನಡುವಿನ ಸೇತುವೆಯೆನ್ನುವ ಹಾಗಿದೆ.

ಈ ಭೂಭಾಗ. ಇಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಐದು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮಾನವ ವಸತಿಯಿದ್ದಿತನ್ನುವುದನ್ನು ಪುರಾತತ್ವಶೋಧಗಳು ಖಚಿತಪಡಿಸಿವೆ. ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣಗಳ ಸಂಚಾರ-ಪ್ರತಿಸಂಚಾರಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆಯಾಗಿರುವುದು, ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಪಾಟು ಸಮುದ್ರದ ಮೂಲಕ ಪಶ್ಚಿಮ ಭೂಖಂಡಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತೆರೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಾಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಜನವಸತಿಯ ದೀರ್ಘದಾಖಲೆ - ಈ ಮುಂತಾದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅನೇಕಾನೇಕ. ಜನಾಂಗ-ಬುಡಕಟ್ಟು-ಧರ್ಮ-ಭಾಷೆಗಳ-ಸಂಕರ-ಸಮನ್ವಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇವತ್ತಿನ ಕನ್ನಡ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನಾಂಗ-ಕುಲ-ಬುಡಕಟ್ಟುಗಳೂ ಧರ್ಮ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೂ ಅರಗಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಕನ್ನಡವು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ಕುಟುಂಬವೆಂಬುದು ಮೂಲತಃ, ಫಿನ್‌ಲೆಂಡ್‌ನಿಂದ ಮಧ್ಯ ಮಂಗೋಲಿಯದ ತನಕ ಹಬ್ಬಿರುವಂಥ ಫಿನ್ನೋ-ಉಗ್ರಿಯನ್ ಭಾಷಾವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಹಲವು ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಊಹಿಸಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಈ ಭಾಷಾಮೂಲದ ಒಂದು ಶಾಖೆಯು ಹಲವು ಸಹಸ್ರಮಾನದ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದೋ ಸಂಚಲನೆ ತೊಡಗಿ ಯುರೋಪಿನ ಉದ್ದಗಲಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಕ್ರಮೇಣ ಆಫ್ಘಾನಿಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಮತ್ತೆ ಸಂಚಾರ ಹೊರಟು ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುನಃ ದಕ್ಷಿಣದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿ ದಖನ್‌ನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು; ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಪರ್ಯಾಯ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿತು. ಎಷ್ಟೋ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಈ ಯುಗಯುಗ ಯಾತ್ರೆಯು ಇವತ್ತು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ವಿಸ್ಮಯ ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ದೀರ್ಘಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೂಲಭಾಷಾಶಾಖೆಯು ಅದೆಷ್ಟು ಭಾಷಾ ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ನೆಲೆಸಿ ಬಳಸಿ ಆ ಭಾಷೆಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯ-ಸಂಘರ್ಷ-ಸಂಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಶಬ್ದ-ವ್ಯಾಕರಣ ಸಾರಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬದಲಾಗುತ್ತ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಯಃ ಕ್ರಿಸ್ತನಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ 'ದ್ರಮಿಳ' ದ್ರಾವಿಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಈ ಭಾಷೆಯು ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದ ಎರಡುಮೂರು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಡೆದುಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು ಮತ್ತು ಮೊದಲಿಗೆ ತಮಿಳು ಹಾಗೂ ಅನಂತರ ಕನ್ನಡವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಂಡುಕೊಂಡಿತು. ವಿಭಜನೆಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಮಿಕ್ಕಿದ ಇಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ

ಆಮೇಲೆ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಯು ಕನ್ನಡ ದೇಶವೆನಿಸಿ, ಭಾಷೆ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಲಿಕ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲದರ ಏಕೀಕೃತ ಸಾವಯವ ಘಟಕವಾಗಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವತನಕದ ಎಂಟೊಂಬತ್ತು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಈ ಭಾಷೆಯು, 'ಮಾರ್ಗಭಾಷೆ'ಯನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಡನೆಯೂ ಪಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪೈಶಾಚಿ ಅಪಭ್ರಂಶ ಇತ್ಯಾದಿ ಇನ್ನಿತರ ದೇಶಭಾಷೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಒಡನಾಟಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕೊಳು ಕೊಡುಗೆಯ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಿನ ಈ ತನಕದ ಸಹಸ್ರಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಅರಬ್ಬಿ-ಫಾರ್ಸಿ-ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್-ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಗಳು ಯಜಮಾನಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಲೇರಿ ಕೂತಿದ್ದಾಗಲೂ ಕನ್ನಡವು ಎದೆಗುಂದಿ ಕುಗ್ಗದೆ ಆ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಲಾಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.

ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, 'ಧರ್ಮ', ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದ ಸಹಸ್ರಮಾನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಈ ಭಾಗದ ಜನಸಮುದಾಯವು, ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪಂಥಗಳ ಜತೆಗೆ ವೈದಿಕೋತ್ತರ ಧರ್ಮದಿಂದಲೂ ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ-ಶೈವ-ಸ್ಮಾರ್ತ-ವೈಷ್ಣವ-ತಾಂತ್ರಿಕ ತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಕಾಲ ಜೈನ ಧರ್ಮವು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿತ್ತು. ಈ ಎರಡನೇ ಸಹಸ್ರಮಾನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ಜನಪದವು ಹಿಂದಿನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲದೆ ಶೈವ-ವೀರಶೈವ-ತಾಂತ್ರಿಕ-ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಗಳಿಂದಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಇಸ್ಲಾಮ್-ಸೂಫಿ-ಕ್ರೈಸ್ತ ಮುಂತಾದ ವಿದೇಶಿ ಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡಿತು.

ಇತಿಹಾಸದ ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇವತ್ತಿನ ನಾವು ಕನ್ನಡಿಗರು ಜಗತ್ತಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜನ-ಜನಾಂಗ-ಬಡುಕಟ್ಟು-ಧರ್ಮ-ಜಾತಿಗಳನ್ನೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವಮಾನವರು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡವು ಜಗತ್ತಿನ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಶ್ವಭಾಷೆ. ಹಾಗೆ ನಮ್ಮದು ಕನ್ನಡ ಕೂಪವಲ್ಲ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವ, ಕನ್ನಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ.

ಇದು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಅಂತಲೂ ಅಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಂಥ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಂಡವು ಮತ್ತು ಅವೆಲ್ಲವೂ ವಿಶ್ವಜನ-ವಿಶ್ವಭಾಷೆಗಳೇ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲದ-ಮೂಲವು 'ಫಿನ್ನೋ-ಉಗ್ರಿಯನ್' ಎಂದೆನ್ನುವ ಊಹೆಯು ನಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು; ಅದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಮುಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ

ಸಾಬೀತುಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಅದೇನಾದರೂ ನನಗೆ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ವಾಸ್ತವಸತ್ಯದ 'ಇತಿಹಾಸ' ವಾಗಿಯಲ್ಲದೆ ಸಂಭಾವ್ಯ ಸತ್ಯದ 'ಐತಿಹ್ಯ'ವಾಗಿ ನಾನಿದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಹೀಗೇ ಆಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಪರ್ಯಾಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಅಧ್ಯಯನ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವರ್ಗ ಉಪವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವೆಲ್ಲ 'ಕೇವಲ' ಎಂದು ಅಥವಾ 'ವಾಸ್ತವ' ವೆಂದು ನಂಬಿ ಮೋಸ ಹೋಗಬಾರದು. 'ಕೇವಲ ಸ್ವಂತಿಕೆ'ಯ ಶುದ್ಧ ಜನವಾಗಲೀ ಶುದ್ಧ ಭಾಷೆಯಾಗಲೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ, ಒಂದೊಂದು ಜನವರ್ಗ-ಭಾಷಾವರ್ಗ ಇವೂ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆಂಬ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ಹೊರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆಯಾ ಸಮುದಾಯಗಳು ಬಾಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ನೆಲ-ಜಲ, ಬಯಲು ಬೆಟ್ಟ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಳೆ ನದಿ ಸರೋವರ ಸಮುದ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಅರಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಪ್ರಜ್ಞೆ ಮುಂತಾದವು ಪ್ರಾಯಃ, ಸ್ವಂತಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮೊದಲು ಹವಣಿಸಿದ ಎರಡು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳೆಂದರೆ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ. ತಮಿಳಿನ ನೆಲವು ಪರ್ಯಾಯದ್ವೀಪದ ತುದಿ ತ್ರಿಕೋನದಲ್ಲಿ, ಮೂರು ಕಡೆ ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಕಾವೇರಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದು; ಹೊರಗಿನ ಜನರ ಆಕ್ರಮಣ-ಸಂಚಾರ-ಸಂಕರಗಳು ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಜನಪದವು ಹೆಚ್ಚಿನ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿ ಉದಕ್ಕೂ ತನಗೆ ತಾನೆನ್ನುವಂತೆ ಬಾಳಿಕೊಂಡಿತು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಕನ್ನಡದ ನೆಲವು ಮಧ್ಯಸ್ಥಳ - ಸೇತುಭೂಮಿಯಾಗಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕ್ಷೋಭೆಗಳನ್ನೆದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಬಂದುದರಿಂದ, ಅದು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಅನ್ಯ-ಅನುಸಂಧಾನದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಾಳುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಭಿನ್ನತೆಗಳು ಮೈದಾಳಿಕೊಂಡವು.

ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯು, ಸುಮಾರಾಗಿ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಒಂದೆರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲಿಪಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಮೂಲ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ಲಿಪಿಯ ಐವತ್ತೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅಕ್ಷರಗಳ ಲಿಪಿಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡಿತು. ಅದಾಗಿ ಒಂದೆರಡು ಶತಮಾನಗಳ ಅನಂತರ ಕನ್ನಡವು ತನ್ನ ಲಿಪಿಮಾಲೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ತನ್ನ

ಉಚ್ಚಾರಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅದೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಿಯ ಬಹುತೇಕ ಅಷ್ಟೂ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೂ ಇರಲಿ ಅಂತ, ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡವು ಅನ್ಯಭಾಷೆಗಳ ಶಬ್ದಾಕ್ಷರವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೂ ಯಾವತ್ಕಾಲಕ್ಕೂ ತೆರಪನ್ನು ಕಾದಿ-ರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈಯೊಂದು ನಿರ್ಧಾರದ ಮೂಲಕ ಈ ಎರಡು ಭಾಷೆಗಳ ಅತ್ಯಂತ ಮೌಲಿಕ ಭಿನ್ನತೆಯೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡಂತಾಯಿತು.

ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯ ಮೊದಲ ಆಧಾರಗ್ರಂಥವೆನ್ನಬಹುದಾದ 'ತೊಳ್ಳಾಪ್ಪಿಯಂ' (ಕ್ರಿ.ಶ. 4-5ನೇ ಶತಮಾನ?) ಮತ್ತು ಅದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗ್ರಂಥ-ವಾದ 'ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ' (ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ. 860-870) -ಈಯೆರಡು ಸಮಾನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ತಮಿಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಬಗೆಯ ಸ್ವಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವು ಮತ್ತು ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಹೊರಗುಳಿಸಿಕೊಂಡವು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಆಗ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ 'ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆ'ಯು ತನಗೆ ಅ-ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಥವಾ ಅಪ-ರಿಚಿತ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ 'ತೊಳ್ಳಾಪ್ಪಿಯಂ', ತಮಿಳಿನದೇ ಆದ ಒಂದು ಸ್ವಂತ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಿತು. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯನ್ನು ಆಧಾರಕ್ಕೆಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಂತ ಚಿಂತನೆಗಳೇನೆಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ 'ಶಾಂತರಸ'ದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದೇ ಬಹುಶಃ, ಕನ್ನಡದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಚಿಂತನೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ.

ಈ ಭಿನ್ನತೆ-ಏಕತೆಗಳ ಮಾತು ಅಷ್ಟು ಸರಳವಾದ್ದಲ್ಲ ಅಂತಲೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕೇರಳದ ವೈಕಂ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯು ನಾರಾಯಣ ಗುರುಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯಂತೆ ಇದು. ಇಬ್ಬರೂ ಆಶ್ರಮದೊಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಕೂತು ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ, ನಾರಾಯಣ ಗುರು ಅಪ್ಪಟ ಅದ್ವೈತಿ ಮತ್ತು ಗಾಂಧಿ, 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ' ಅನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅಂಜಿದವರು. 'ಗುರುಜಿ, ನಮ್ಮ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಚಪ್ಪರವಾಗಿರುವ ಈ ದೊಡ್ಡ ಮರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಎಲೆಗಳಿವೆ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಹಾಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ?' ಅಮತ ಗಾಂಧಿ, ಮಾತಿನಮಧ್ಯೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳ ಉತ್ತರ: 'ಹೌದು, ಆದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಗಿದು ನೋಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವುಗಳ ರುಚಿಯೂ ಒಂದೇ

ಅಲ್ಲವೆ? ಈ ಮಾತುಕತೆಯ ಸಂಗತಿ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಗುರು-ಮಹಾತ್ಮರಿಬ್ಬರೂ ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಅರಿತವರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಅರಿತವರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಬಲ್ಲೆವು. ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯಶಃ, ಬುದ್ಧನು ಹೇಳುವಾಗ, 'ಮಾಧ್ಯಮಿಕ' ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮಲೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ, ಗ್ರಹಿಸುವ ಚಾತುರ್ಯ ಬೇಕು.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದ ಏಕಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವಾದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಗೊಮ್ಮಟ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಕನ್ನಡದ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ. ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಅಚಲ ಶಿಲಾಸಾಕ್ಷಿ ಅದು. ಹಾಗಂತ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ್ದೆಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಚಹರೆಗಳಾವುವೂ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ಥಳೀಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಿಸಬಹುದಾದ ಯಾವುದೇ ಒಡವೆಯಿಲ್ಲದ, ಕಡೆಗೆ ತುಂಡು ಬಟ್ಟೆಯೂ ಇಲ್ಲದ ನಗ್ನ ಮಾನವ ವಿಗ್ರಹ ಅದು. ಆದರೆ, ಪಂಪಕವಿಯ ಕೃತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳ ಕನ್ನಡದ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೀಪ್ತನಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗನು ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಗೊಮ್ಮಟ ಮುಖಚರ್ಯೆಯ ಅಸಂಖ್ಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಅರಿವುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ - ಇತಾಲಿಯನ್ನೊಬ್ಬ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮೊನಾಲಿಸಾಳ ನಿಗೂಢ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಅರಿವುಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದಂತ. (ಗೊಮ್ಮಟನ ಮುಖಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಮೊನಾಲಿಸಾಳ ಮುಖಚರ್ಯೆ ಅರಿವುಗೊಂಡಿತು ಮತ್ತು ಹಾಗೇ ಇತಾಲಿಯನ್-ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ಗೆ ಗೊಮ್ಮಟನ ಮುಖಚರ್ಯೆಯೂ ಅವಗತವಾಯಿತು).

'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ. ಕವಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ರಾಜಾ ನೃಪತುಂಗರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ರಚಿಸಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥವು, ತನ್ನ ಕಿರುಭಾಷೆಯ ಅಂಗೈನಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚಜಗತ್ತನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕನ್ನಡವೆಂಬ ನಿಸ್ಸೀಮೆಯ ಪ್ರತಿಜಗತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಕಿರು ಕಂದಪದ್ಯವು ಅದನ್ನು ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ಬಿಣ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕಾವೇರಿಯಿಂದಂ-ಆ-ಗೋದಾವ-ರಿವರಂ-ಇದಂ-ನಾಡು-ಅದು ಆ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ'. ಈ ನಾಡು ಮತ್ತು ಜನಪದವು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೌಗೋಲಿಕ ಘಟಕವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಅದು 'ಭಾವಿತ' ವಾದದ್ದು; 'ಕನ್ನಡ' ವೆಂಬುದರ ಒಳಗಡೆ - ಆ ಚಿಪ್ಪಿನ ಒಳಗೆ ಎನ್ನಿ - 'ಭಾವಿತ' ವಾದದ್ದು. ಅಂದರೆ, 'ಕನ್ನಡ' ವೆಂಬುದು ಒಂದು ಚಿತ್-ಜಗತ್ತು, ಒಂದು ಕನಸು, ದರ್ಶನ; ಮೊದಲು ಚಿತ್-ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಮೈದಾಳಿದ್ದಾಗಿಅನಂತರ ನಿರ್ಮಿತಗೊಂಡಿವೆ

ಮತ್ತು ಇದು, 'ವಸುಧಾ-ವಲಯ-ವಿಲೀನ, ವಿಶದ-ವಿಷಯ-ವಿಶೇಷಂ', ವಸುಧಾ(ಭೂಮಿ) ಎನ್ನುವುದು ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಿನ ಒಂದು 'ವಲಯ' ಅಷ್ಟೇ; ಮತ್ತು 'ಕನ್ನಡ' ವೆಂಬ 'ವಿಷಯ' (ನಾಡು)ವು ಆ ವಸುಧಾವಲಯದಲ್ಲಿ 'ವಲೀನ'ವಾಗಿದೆ, ಸಮರಸವಾಗಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದೆ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇದು ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಚಹರೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಸುಧೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತು ಸಿಗದಂತೆ ಮುಳುಗಿಹೋದದ್ದಲ್ಲ; ತನ್ನದೇ 'ವಿಶೇಷ' (ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ) ಇರುವ ನಾಡು. ಅಷಟೇ ಅಲ್ಲ - ಇದು 'ವಿಶದ' ವಾದದ್ದು; ವಸುಧ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಪಕವಾದದ್ದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇದು, 'ವಸುಧಾವಲಯ ವಿಲೀನ', ಇಲ್ಲಿ 'ವಸುಧಾವಲಯವಿಲೀನ' ಎಂಬುದರ ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು (ವಸುಧಾವಲಯವನನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂಥದು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು) ಪರಿಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಸುಧೆಯ ಒಳಗಿನ ಒಂದು ಕಿರುಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದೂ ತನ್ನೊಳಗೆ ಆ ವಸುಧೆಯನ್ನೇ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ 'ಕನ್ನಡ'ದ ಇಂಥ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವು'ವು ಕಂಡರಿಸಿಟ್ಟಿದೆ.

ಕನ್ನಡವು ವಸುಧಾವಲಯವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪರಿಯನ್ನು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವು ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದರೆ, ರಾಜಾ ನೃಪತುಂಗನು ತನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಕಿರು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದೊಳಗೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪರಿಯನ್ನು ನೃಪತುಂಗನದೇ ಆದ 'ಸಂಜಾನ ಶಾಸನ' (ಕ್ರಿ.ಶ. 871)ದ ಒಂದು ವೃತ್ತವು (ಪ.ಸಂ.43) ಹೀಗೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ:

ರಾಜಾತ್ಮಾ ಮನ ವಿವ ತಸ್ಯ ಸಚಿವಃ ಸಾಮಂತಚಕ್ರಂ ಪುನಃ

ತನ್ನಿತ್ಯೇಂದ್ರಿಯವರ್ಗ ವಿಷ ವಿಧಿವದ್ವಾಗಾದಯಸ್ತೇವಕಾಃ

ದೇಹಸ್ಥಾನಮಧಿಷ್ಠಿತಃ ಸ್ವವಷಯಮ ಭೋಕ್ತುಂ ಸ್ವತಂತ್ರಃ ಕ್ಷಮಃ

ತಸ್ಮಿನ್ ಭೋಕ್ತರಿ ಸನ್ನಿಪಾತವಿವಶೇ ಸರ್ವೇಪಿ ನಶ್ಯಂತಿ ತೇ

(ತನ್ನ ಆತ್ಮವೇ ರಾಜ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಮಂತ್ರಿ, ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಸಾಮಂತವರ್ಗ, ತನ್ನ ಮಾತು ಮುಂತಾದವೇ ಸೇವಕರು - ಹೀಗೆ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲೇ ದೇಶವನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸಹನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ; ಹೀಗಿದ್ದಾಗ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ರೋಗ ಸನ್ನಿಪಾತಗಳು ಸಮಸ್ತವೂ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ.)

ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಚೋದ್ಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು,

ವ್ಯವಸಾಯಗಾರನಾಗಿ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬೀಜವು ಅಲ್ಲೇ ಮೊಗ್ಗು ಮೊಗವಡೆದು ಮುನ್ನೂಕಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮರವಾಗಿ ಉಪಬೃಂಹಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಬಾನನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ; ಅನಂತರ ತನ್ನ ಬೃಹತ್ತನ್ನು ಕಿರು ಬೀಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಆಕುಂಚನಗೊಳಿಸಿ ಸಂಗೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಚೋದ್ಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು, ವ್ಯವಸಾಯಗಾರನಾಗಿ ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟುಕೊಂಡ ಬೀಜವು ಅಲ್ಲೇ ಮೊಗ್ಗು ಮೊಗವಡೆದು ಮುನ್ನೂಕಿಕೊಂಡು ಕ್ರಮೇಣ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಮರವಾಗಿ ಉಪಬೃಂಹಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಬಾನನ್ನು ತುಂಬುತ್ತದೆ; ಅನಂತರ ತನ್ನ ಬೃಹತ್ತನ್ನು ಕಿರುಬೀಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ಆ ಕುಮಚನಗೊಳಿಸಿ, ಸಂಗೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಂಬ ಭಾಷಾಸಮುದಾಯವು ಏಕಘಟಕ ಭೌಗೋಳಿಕ ರಾಜ್ಯವೂ ಆಗಿದ್ದುದು 9ನೇಶತಮಾನದಲ್ಲೊಮ್ಮೆ, ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮಾತ್ರ. ಮತ್ತೆ ಅದು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಂಡದ್ದು ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲೇ; 1956ರಲ್ಲಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾರಾಜ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ, ಹಾಗಾದರೂ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವು ಹರಳುಗಟ್ಟಿಸಿಟ್ಟ ಕನ್ನಡ ಭಾವರಾಜ್ಯವು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಮಿಕ್ಕು ಮುಕ್ಕಾಗದೆ ಕನ್ನಡಿಗರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತಾಳಿ ಬಾಳಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಅನಂತರದ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯು (ದುರ್ಗಸಿಂಹ;ಕ್ರಿ.ಶ 1030) 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವನ್ನು 'ಕನ್ನಡಿಯುಂ ಕೈದೀವಿಗೈಯುಂ' ಅಂತ ಹೊಗಳಿದ. ಇದು ಮಾರ್ಮಿಕವಾದ ರೂಪಕ. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ'ವುಶ ವಸುಧಾ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿನ ಕನ್ನಡದ ಸ್ವಂತಿಕೆಯ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸುವ ಕನ್ನಡಿ; ಮತ್ತು ಅವಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ನವೋನವ ಚಾಯಮಾನ-ಸೃಜನಶೀಲತೆಯ 'ಕನ್ನಡದರ್ಶನ'ದ ಕೈದೀವಿಗೆ.

ಈ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವಿಡೀ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕನ್ನಡ ರಾಜ್ಯ ಏಕೀಕರಣ-ಕ್ಕಾಗಿ ಹಮಬಲಿಸಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದರು. ಆಗ ರಚಿತವಾದ 'ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು' ಎಂಬ ಹಾಡು ಕನ್ನಡದ ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತವೆನ್ನಿಕೊಂಡಿತು. 1956ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣವಾದ ದಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮಹಾಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಹಾಡುಗಾರ ಪಿ. ಕಾಳಿಂಗರಾಯರು, 'ಉದಯವಾಗಲಿ' ಎಂದಿದ್ದುದನ್ನು ಕೊಂಚ ಬದಲಿಸಿ,

‘ಉದಯವಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು’ ಅಂತ ಹಾಡಿದರಂತೆ. ಆಗ, ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಕೊಮಚ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ‘ಹಾಂಗೆ ಬದಲಿಸಬಾರದಪಾ, ಅಂದರಂತೆ. ಕವಿಯ ಮಾತು ಸಂಗೀತಗಾರನಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಅಥ್ವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥವೆಂದರೆ-‘ಕನ್ನಡದರ್ಶನ’ ಅಥವಾ ‘ಭಾವಕನ್ನಡ’ವೆಂಬುದು ಪ್ರಾಯಃ ಯಾವತ್ತೂ ಉದಯವಾದ, ಆದರೆ ಯಾವದ್ಭವಿಷ್ಯವೂ ಅದರ ಪೂರ್ಣೋದಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸಹೊಸ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗಲು ಸವಾಲುಹಾಕಿ ಛಲ ಹುಟ್ಟಿಸುವ - ಮುಂಗೈಲಿದ್ದು ಅಂಗೈಗೆ ಬಾರದೆ- ಕನ್ನಡ ಜನಪದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಬೆಳಕುಬೀರಿ ಮುಂದುಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆಸುವ ಮಾಯದ ಕೈದೀವಿಗೆ.

ಯಾಕೆ ಇದನ್ನು ಹೃಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಮೂಲನಿಷ್ಠಾವಾದವು (ಫಂಡಮೆಂಟಲಿಸ್ಟ್) ಗೂಡುಗಟ್ಟಬಹುದಾದ ಕೊಂಬೆಯೂ ಇದೇ. ಕನ್ನಡದ ಸ್ವರ್ಣಯುಗವೊಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇತ್ತು ಅಂತ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡಿರುವವನು ತನ್ನ ಭ್ರಮೆಯ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮರಳಿಕೊಳ್ಳಲು ತವಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲನಿಷ್ಠನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನನಗೆ ಅಂಥ ಭ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದ ಕನ್ನಡದ ಭವವು ಈಗಿನಷ್ಟೇ, ಅಥವಾ ಬಹುಶಃ ಈಗಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಲುಷಿತವಾದ್ದಿರಬೇಕು, ದುಷ್ಟವಾದ್ದಿರಬೇಕು ಅಂತ ನನ್ನ ಊಹೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವದ ಯುಗಯುಗಗಳ ಭಾವಕನ್ನಡ ಸ್ಪೃತಿ ಕನ್ನಡವು ಇವತ್ತಿಗೂ ನನಗೆ ಸಂಜೀವನಿಯಿರಬಹುದಾದ ಗಣಿ; ಅಗೆದಗೆದು ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ, ಹವಣಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹುಯ್ಯಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಜಾಗತೀಕರಣ ಜಗತ್‌ಗ್ರಾಮ ಜಾಹೀರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಜಗತ್ತು ಎನ್ನುವ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಹು ಸಲೀಸಾಗಿ ಉಗ್ಗಡಿಸುತ್ತೇವಲ್ಲ? ಬೇರೆ ಬೇಡ, ಈ ಭೂಜಗತ್ತನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದು ಯಾವುದು? ಎಲ್ಲಿದೆ? ಭೂಗೋಲ ಭೂಭಾಗ ನಕಾಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತು. ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಹೊರಟು ಹಲವಾರು ದೇಶಗಳ ರಾಜಧಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಕ್ಕಾಂ ಮಾಡಿ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಸುತ್ತುವವ- ರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೂ ಜಗತ್ತು ಎನ್ನುವ ಆ ಸಮಸ್ತವೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಐದಾರಡಿ ಗಾತ್ರದ ದೇಹಪಂಜರದ ಒಳಗೇನೇ. ಅಂಥ ಚಾರಣಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಜಗತ್ತೆಂದರೆ ಅವರ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ-ಮನಸ್ಸು-ಬುದ್ಧಿಗಳು ಏನೇನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವರ ಗಾತ್ರ

ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೋ ಅಂಥ ಚಿತ್ರಗಳು-ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಮಾತ್ರವೇ. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ಗ್ರಹ-ನಕ್ಷತ್ರ ಸ್ಥಗಿತ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವಮಂಡಲವೂ ಚಿತ್ರಗತ ಚಿತ್ರವಷ್ಟೇ. ತನ್ನೊಳಗೆ ಅಡಿಸಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿನದೇನುಂಟು ನಮಗೆ?

ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮುಳುಮುಳುಗಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ನರಿಯು, 'ಹೋ, ಜಗತ್ತು ಮುಳುಗುತ್ತಿದೆ' ಅಂತ ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಅದನ್ನೊಂದು ಪರಿಹಾಸದ ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಪರಿಹಾಸವ್ಯಾತಕ್ಕೆ? ಅದೇ ವಾಸ್ತವ. ಜಗತ್ತು ಇರುವುದು ನಮ್ಮ ಒಳಗೇ ಮತ್ತು ನಾವು ಮುಳುಗಿದರೆ ಆ ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತು ಮುಳುಗಿದಂತೇ ಅಲ್ಲವೆ? 'ಅಲ್ಲ, ಜಗತ್ತು ನಮ್ಮ ಹೊರಗೆ ಅಚಿಗಿರುವಂಥದು' ಅಂತ ಯಾರಾದರೂ ವಾದಿಸುವುದಾದರೆ, 'ಹಾಗೆನ್ನುವ ಆ ನಂಬಿಕೆ ಕೂಡಾ ನಿಮ್ಮ ಒಳಗಿನದು, ಹೊರಗೆ ಇರುವಂಥದಲ್ಲ' ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ ನಾನು.

ಜಾಗತೀಕರಣವೆಂಬ ಇವತ್ತಿನ ನಮ್ಮ ಸಂಭ್ರಮಣವನ್ನು ಕಂಡು ಯಾಕೆ ನನಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಯಾಕೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ-ಭೀತಿಗಳಿಂಥ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತದೆ - ಅಚಿತ ಯೋಚಿಸುತ್ತೇನೆ. 'ಜಾಗತೀಕರಣ'ದ ನಿರ್ಭಿನ್ನ ಪ್ರತಿಮುಖವಾಗಿರುವ 'ಸ್ಥಳೀಕರಣ'ವನ್ನು ಮರೆತು ಅಥವಾ ಅವಗಣಿಸಿ ಅದೊಂದನ್ನೇ ವಿಜೃಂಭಿಸುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ - ಈ ಜಾಗತೀಕರಣವೆಂಬುದು ಪರರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ನಫೆ ಕಮಾಯಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವನೆಂಬ ಅಸಹ್ಯ ಅಮಾನುಷ ವಾಣಿಜ್ಯ ಶೋಷಣೆಯ ಘೋರ ದುಸ್ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಹೊಸ ಹೆಸರು ಎಂಬುದರ ಅರಿವಾಗಿ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ, ಅಪಾರ ಭಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಮಸ್ಕಾರ.

1.4 ಓದು ಪಠ್ಯ: ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು

—ಹಾ.ಮಾ. ನಾಯಕ

ಒಂದು ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಡುವ ಜನರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಕಡೆಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯನ್ನೇ ಬಳಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಕೋರ್ಟು ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ದಿನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಅದೇ ಭಾಷೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು. ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯದು, ಅಗತ್ಯ; ಎರಡನೆಯದು, ಗೌರವ. ಕನ್ನಡದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈಗ ಅದರ ಬಳಕೆ ಗೌರವವನ್ನೇ ಮುಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉಪಯೋಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡ ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೌರವದ ವಿಷಯವೇ ಮುಂದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಹಳ್ಳಿ ಪಟ್ಟಣಗಳ ನಡುವಣ ಅಂತರ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿರುವುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಬಳಕೆಯೇ ತುಂಬಿ ಹೋಗಿದೆ. ಕಾನ್ವೆಂಟ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು; ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಈಗ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಗಿಳಿ ಪಾಠ, ಹರಕು ಮುರಕು ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈ ಕಾನ್ವೆಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಓದುವ ಹುಡುಗ ಹುಡುಗಿಯರು ಬಾಯಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗರು. ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಅವರು ಬಾಯಿಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ! ಕಾನ್ವೆಂಟುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೇಳುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ “ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಪದವೀಧರರೆ?” ಮಗುವಿನ ಶಾಲಾ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಏಕೆ ಪದವೀಧರರಾಗಿಬೇಕು? ಎಂದರೆ ಈ ಮಗು, ಕೊಟ್ಟ ಎಲ್ಲ ಮನೆ ಪಾಠವನ್ನೂ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮುಗಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಖಾತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ! ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವ ಒಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡುವುದು ಮಗುವಲ್ಲ! ಮಗುವಿನ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು. ಮಗುವಿಗೆ ಬಾಯಿಪಾಠದೊಂದೇ ಲಾಭ.

ಈ ಗಿಳಿಪಾಠದ ಶಿಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿದೆ ಅದನ್ನು ಉರು ಹಚ್ಚಿ ಮಗು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಯೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಮನಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಮುದುರಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಗು

ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನಿಜವಾದ ಶಿಕ್ಷಣ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ, ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸುವ, ಓದುವ, ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಗುವಿನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಅದು ತಪ್ಪಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಮನೆ ಕೆಲಸದ ಭಾರ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದು ಮುಗಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಕೆಲಸದವಳಿದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಒಂದು ಕಾನ್ವೆಂಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಲು ನಾನು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅವಳು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ “ನೋಡಮ್ಮ ಕಾನ್ವೆಂಟಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸೇರಿಸಲು ನಾನು ಯಾರಿಗೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅವಳು ಇನ್ನು ಯಾರನ್ನೋ ಹಿಡಿದು ಒಂದು ಕಾನ್ವೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ಜಾಗ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನೇ ಒಂದು ಮಹಾಸಾಧನೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು ವಿವರಿಸಿದಳು. “ಸಂತೋಷವಮ್ಮ ಎಂದೆ ನಾನು, ಕೆಲವು ತಿಂಗಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಳು ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದು “ನಾನು ಎಂತಹ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದೆ!” ಎಂದಳು. “ಯಾಕೆ? ಏನು ಸಮಾಚಾರ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅವಳು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು “ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಮಗು ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತು ಆದರೆ ನಾಲ್ಕು ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಒನ್, ಟು, ತ್ರೀ, ಫೋರ್ - ಎಂದು ಮಗು ಉರು ಹೊಡೆದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಂಗಸು ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಳು. ನಾಲ್ಕು ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ಮಗು ಹೊಸದಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕಾನ್ವೆಂಟಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗರು, ಮೊದಲು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇದು.

ಆ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ! ಭೂಮಿ, ಗಿಡ, ಮರಗಳು, ಕೆರೆ ಬಾವಿ ಸಮುದ್ರಗಳು ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಎರಡು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮೊದಲಾದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದ ಯಾವುದೋ ಪ್ರಪಂಚದ ‘ಲಿಟ್ಲೆ ಸ್ಟಾರ್’ ಅನ್ನು ಅವು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅಜ್ಜಿ ತೋರಿಸುವ ಚಂದಮಾಮ ಯಾರೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ! ಒಂದು ಭಾಷೆ ಸಾಯತೊಡಗುವ ಆರಂಭ ಇದು. ಮೂಡಣ, ಪಡುವಣ, ಬಡಗಣ, ತೆಂಕಣ -ಎಂಬುವ ದಿಕ್ಕುಗಳು

ಇವತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ತು ಹೋಗಿವೆ. ಅವುಗಳ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅವೂ ಇವತ್ತು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೂಲೆ ಸೇರುತ್ತಿವೆ. ಈಸ್ಟ್, ವೆಸ್ಟ್, ನಾರ್ತ್, ಸೌತ್ ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಸೂರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ದುರ್ದೈವ ಕನ್ನಡ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಕ್ಕಳು ಎಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂದರೆ, ದಿನನಿತ್ಯದ ಯಾವ ಮಾತೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಜಗಲಿ, ಹಜಾರ, ಮಲಗುವ ಮನೆ, ಸ್ನಾನದ ಮನೆ, ಅಡುಗೆ ಮನೆ, ಊಟದ ಮನೆ ಇವು ಒಂದು ಅವರಿಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದ ಪದಗಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ವರಾಂಡ, ಹಾಲ್, ಬೆಡ್‌ರೂಂ, ಕಿಚನ್, ಡೈನಿಂಗ್, ಬಾತ್‌ರೂಂ ಎಂದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಸಮಯ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವು ಎಬಿಸಿಡಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಯಾವುದೋ ಶಾಲೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಕನ್ನಡದ ಯಾವ ತಾಯಿಗೂ ತನ್ನ ಮಗು ತನ್ನನ್ನು ಅಮ್ಮಾ ಎಂದೋ ಅಮ್ಮಾ ಎಂದೋ ಕರೆಯುವುದು ಹಿಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಾತುಗಳು ಅಸಹ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಮಮ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆದಾಗ ಅವಳ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ತಾಯಿಗೆ ಮಮ್ಮಿ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. 'ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ಹೆಣ್' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಅವಳಿಗೆ ಹೊಳೆದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಮ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲೊಪ್ಪದೆ ಮಮ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾನು ಹೆಣವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಅವಳಿಗಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿರುವುದಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಪದವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧ ಸೂಚಕ ಪದಗಳು. ಅಣ್ಣತಮ್ಮ ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಂತರವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಅಣ್ಣ ಅಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವರು, ತಮ್ಮ ತಂಗಿ ಚಿಕ್ಕವರು. ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಬ್ರದರ್ ಸಿಸ್ಟರ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತರ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಡರ್ ಬ್ರದರ್, ಯಂಗರ್ ಸಿಸ್ಟರ್ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ದೊಡ್ಡಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ಎಂಥ ಸೊಗಸಾದ ಪದಗಳು! ಇಂಥ ಪದಗಳಿಂದ ಇಂಥವೇ ಸಾವಿರಾರು ಪದಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ತೀರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ.

‘ಐ ಬೆಗ್ ಟು ಬ್ರಿಂಗ್ ದಿ ಫಾಲೋಯಿಂಗ್ ಫ್ಯೂಡ್ಸ್ ಫಾರ್ ಯುವರ್...’ ‘ಐ ಬೆಗ್ ಟು ರಿಮೇಯ್ಸ್’ ಹೀಗೆ ಬರೆದೂ ಬರೆದು ‘ವಿಚ್ ಬೆಗ್ಗರ್ ಡಸ್ ನಾಟ್ ನೋ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ?’ ಎಂದು ಕೇಳುವಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿದೆ! ಅದೂ ಇಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷ್? ಪದವೀಧರರಾದವರಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಬಾರದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್! ಇಂಥ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ವಾಕ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗೇ ಅನೇಕ ಕಥೆಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ, ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಯಾರಿಗೂ ಗೌರವ ತರುವಂಥದಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿತ ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಕಲಿತ ಕನ್ನಡ, ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಮಕ್ಕಳು ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಮೊದಲು ಅವರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಬೇಕು. ಆಗಲೇ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ; ನಾವು ಕಲಿಯುವ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕತೆಯೊದಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕನ್ನಡಮಯವಾದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಬಗೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಕಾರದ ನೆರವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಸರಕಾರದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಜನರಿಗೂ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ನಾವು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಾವು ಓದುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನಾವು ತರಿಸುವುದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು, ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲ ಭಾಷೆಯನ್ನಾಗಿ ಕೊಡಿಸುವುದು ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹಿಂದೀ ಸಿನಿಮಾಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲ, ಆದರವಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡ ಎನ್ನುವುದು ಕೇವಲ ತುಟಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ವಿಷಯ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ, ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕನ್ನಡಿಗನೂ ಪಣತೊಟ್ಟು ನಡೆದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಬರುವುದು ಅದರ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಘನತೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಶ್ನೆ ವಿಷವರ್ತುಲದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದೆ. ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗದೆ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನೆಲೆಯಾಗದೆ, ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡ ತುಂಬದೆ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅದು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮೊದಲು ಬರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ. ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕರ್ನಾಟಕ ರೂಪಗೊಂಡ ಉದ್ದೇಶವೇ ಎಲ್ಲವೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆಗಿದೆ. ಆಡಳಿತ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜನಜೀವನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಕರ್ನಾಟಕವಾದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ, ಸಾರ್ಥಕವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಂತೆ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರಾದ ಜನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗಿಂತ ಅಸಹಾಯಕರಾದ ಜನ ಇದ್ದಾರು, ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಖಂಡಿತ ಇಲ್ಲ, ನಿರಭಿಮಾನಿಗಳೂ ಇರಲಾರರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಒಂದು ರಾಜ್ಯವಾಗಿ ನಲುವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹಲವು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಗಮನವನ್ನೇ ಸೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಲವಾರು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ದೇವೇಗೌಡರು ಪ್ರಧಾನಿಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ಏರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತಾವು ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಂಬ ಸಮಷ್ಟಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅವರು ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವಲ್ಲಿ, ಅಖಿಲ ಭಾರತಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವೆಂಬುದೂ ಒಂದು ಭಾಷೆ ಎಂದು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡವಿಲ್ಲದ ಕರ್ನಾಟಕ ಅರ್ಥಹೀನ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ತರದ ಪ್ರಧಾನಿಯಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಕನ್ನಡವನ್ನು ಉನ್ನತಿಗೇರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವೇಗೌಡರು, ಅವರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಬಳಸಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಜನರು, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಿಗಿಂತ, ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರು. ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾಷೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಹಿತಲಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ನಮ್ಮ ಜನರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಈ ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕನ್ನಡವೂ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಜೈ ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ, ಜಯಹೇ ಕರ್ನಾಟಕ

ಮಾತೆ. ಸಮೃದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕವಾದರೆ, ಸಮೃದ್ಧ ಭಾರತವೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.
ಕನ್ನಡದಿಂದಲೇ ಸಮೃದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿದ್ಧಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಪದಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ
ಬೇಕಾದದ್ದೇ ಕನ್ನಡ ಮನಸ್ಸು !

ಡಿಸೆಂಬರ್ 15, 1996

2. ಸೌಂದರ್ಯ

2.1	ಮಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಸಂದರ್ಶನ - ಗದ್ಯರೂಪ		030
2.2	ಇಬ್ಬನಿಯ ಹಾಡು - ಕವಿತೆ	ಬಿ.ಎ.ಸನದಿ	035
2.3	ಜೊತೆಗಾತಿ - ಕಥೆ	ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳಿ	037
2.4	ಓದುಪಠ್ಯ: ದಿವಾಖಾನೆಯ ಅಂದಚೆಂದ	ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್	051

2. ಸೌಂದರ್ಯ

ಆಶಯ

ಮಲ್ಲಿಗೆ

ನೋಡಿದೋ ಇಲ್ಲರಳಿ ನಗುತಿದೆ ಏಳು ಸುತ್ತಿನ ಮಲ್ಲಿಗೆ
 ಇಷ್ಟು ಹಚ್ಚನೆ ಹಸುರ ಗಿಡದಿಂದೆಂತು ಮೂಡಿತೋ ಬೆಳ್ಳಗೆ
 ಸತ್ವಶೀಲನ ಧ್ಯಾನ ಮೌನವೇ ಅರಳಿ ಬಂದೊಲು ತೋರಿದೆ
 ಒಲವು ತುಂಬಿದ ಮುಗುದೆಯಿಂದೊಗೆದ ನಲ್ಲುಡಿಯಂತಿದೆ !
 ಕವಿಯ ಮನದಿಂದುದಿಸಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಅರಳಿ ಬರುವೊಲು ಕಲ್ಪನೆ
 ಎಂಥ ನವುರಿನ ಕುಶಲ ಕಲೆಯಿದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಮೂಡಿದೆ
 ಎನಿತು ನವುರಾಗಿಹವು ದಳಗಳು ಹಸುಳೆ ಕಾಣುವ ಕನಸೊಲು
 ಏನು ಇಂಪಿನ ಕಂಪು ಇದರದು ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ಮನದೊಲು!

—ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

2.1 ಹಾಶ್ವೇತೆಯ ಸಂದರ್ಶನ

ಸುವರ್ಣಪುರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನೇರಿ ಬೇಟೆಗೆಂದು ಹೊರಟನು. ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೊರಟು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಶೋಭೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಪರ್ವತ ಶಿಖರದಿಂದ ಇಳಿದು ಬರುವ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕಿನ್ನರ ವಿಷಯ ಅವನು ಕೇಳಿದ್ದನೇ ಹೊರತು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು; ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಹೆದರಿದರು. ಅವರು ಅಷ್ಟರವರೆಗೂ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುದುರೆಯ ವೇಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಈಗ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವರು, ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆ, ಸಿಕ್ಕಿದರು, ಎನ್ನುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಓಡಿಸಿದನು. ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಷ್ಟೋ ಹರದಾರಿ ದೂರ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದನು. ಆ ಕಿನ್ನರ ಮಿಥುನ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಆಸೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಬಹುದೂರ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿತು. ಅಷ್ಟು ವೇಗವಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದ ಕುದುರೆ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮನಸ್ಸೆಲ್ಲಾ ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೂ ತಾನೆಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದೆನೆಂದಾಗಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನೆಂದಾಗಲಿ, ಅರಿವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೂ ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಿಗದೆ ಕಡಿದಾದ ಪರ್ವತ ಶಿಖರವನ್ನೇರಿ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟರು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ದೂರ ಪಸರಿಸಿದರೂ, ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಗದಷ್ಟು ಕಡಿದಾಗಿತ್ತು ಆ ಪರ್ವತ ಶಿಖರ. ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳು ಹೀಗೆ ಮಾಯವಾದ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮನಸ್ಸು ತಾನೀಗ ಎಲ್ಲಿರುವೆನೆಂಬ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿತು. ಆಯಾಸವೂ ಆಗಿತ್ತು. “ಆಹಾ! ನಾನೇಕೆ ಈ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುತ್ತ ಬಂದೆ? ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದರೆ ಆಗುವ ಲಾಭವೇನಿತ್ತು? ಈಗ ಅವರು

ಸಿಗಿದುದರಿಂದ ಆದ ನಷ್ಟನೇನು? ನಾನೀಗ ನನ್ನ ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದಷ್ಟು ಕೂಡ ದೂರ ಬಂದಿರುವೆನು. ವೇಗವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ದಾರಿಯ ಗುರುತನ್ನು ಕೂಡ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾರೊಡನೆ ದಾರಿ ಕೇಳುವುದು? ಮುಂದೆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸುವರ್ಣಪುರದಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತೇನೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಊರು ಸಿಗದಿರದು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ನಾನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು?” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಕುದುರೆಯನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು.

ಹಾಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ “ಈಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಕುದುರೆಯೂ ಬಳಲಿದೆ. ನನಗೂ ಬಾಯಾರುತ್ತಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಒಂದು ಕೊಳವೋ, ಸರೋವರವೋ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಇಷ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿಯಬಹುದಿತ್ತು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಮಲಗಳ ಪರಿಮಳದಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಂಗಾಳಿ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಂದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸರೋವರವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ಗಾಳಿಗೆ ಎದುರಾಗಿಯೇ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದು ವರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆಗ ತಾನೇ ನೀರಿನಿಂದ ಎದ್ದು ಹೋದ ಆನೆಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಒದ್ದೆಯಾದ ನೆಲವನ್ನು ಕಂಡು ಸರೋವರ ಬಹಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಆ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲೇ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಉದ್ಯಾನದಂತಿರುವ ಒಂದು ತಪ್ಪಲಲ್ಲೇ ಅತಿ ಮನೋಹರವಾದ ಉದ್ಯಾನದಂತಿರುವ ಒಂದು ವನಖಂಡವನ್ನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ವನಖಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಕಲ್ಪಾರಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಹಂಸಾದಿ ಜಲಚರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾದ, ಶುದ್ಧ ಸ್ಫಟಿಕದಂತೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ನೀರುಳ್ಳ ಅಚ್ಚೋದವೆಂಬ ಸರೋವರವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಆ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಆಯಾಸವೆಲ್ಲ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಪರಿಹಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ತಾನು ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯದಿದ್ದರೂ ಆ ಸರೋವರದ ಸೊಬಗನ್ನು ಕಂಡು ಸಫಲನಾದೆನೆಂದುಕೊಂಡನು. ಮತ್ತೆ ಸರೋವರದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು, ಕುದುರೆಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಸಿ, ಮೈತೊಳೆದು, ಒಂದು ಮರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಹುಲ್ಲು ಕೊಯಿದು ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದನು. ಆಮೇಲೆ ತಾನು ಸರೋವರಕ್ಕಿಳಿದು, ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ನೀರು ಕುಡಿದು ತಾವರೆ ನಾಳಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಮೇಲೆ

ತನ್ನ ಉತ್ತರೀಯವನ್ನೇ ಮಡಚಿ ತಲೆದಿಂಬಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿದನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಹಾಗೆ ಶಿಲಾತಲದ ಮೇಲೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು ಆ ಪ್ರದೇಶದ ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯತೆಗೆ ಮನಸೋತು, ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಆ ಕುದುರೆ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮಾಡಿ ಯಾವುದೋ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಕುದುರೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಲು, ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ ವೀಣಾಧ್ವನಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿಬಂತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಈ ವನದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಎನ್ನುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹರಿಯಿಸಿದ. ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಆ ಇಂಪಾದ ಸ್ವರ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ, ಆ ಸರೋವರದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದನು. ಸರೋವರದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದಲ್ಲಿ ವನವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನಾದ ಶೂಲಪಾಣಿಯ ಒಂದು ಮಂದಿರವಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜನಸಂಚಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಂದಿರದ ಒಳಗಿಂದ ವೀಣೆಯ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜಕುಮಾರನು ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ಭಕ್ತಿ ವಿನಮ್ರನಾಗಿ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ಥಟಿಕ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚರಾಚರ ಗುರುವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಲಿಂಗದ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಧವಳಕಾಯಳಾದ, ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಹದಿನೆಂಟರ ಹರೆಯದ, ಮುನಿವೇಷ ಧರಿಸಿ ಪಾಶುಪತ ವ್ರತಧಾರಿಣಿಯಾದ, ಪ್ರಶಾಂತಳಾದ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ವೀಣೆ ಬಾರಿಸಿ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಗೈಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪರವಶನಾದನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಅಲ್ಲೇ ಸಮೀಪದ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಒರಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಯುವತಿಯ ವೀಣಾಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಾನೂ ಭಕ್ತಿ ಪರವಶನಾದನು.

“ಇದೆಲ್ಲಾ ವಿಚಿತ್ರದ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರ! ನಾನು ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನೋಡಿಸಿ, ದಾರಿತಪ್ಪಿ ಈ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ, ಈ ಮಹಾ ಮಂದಿರದ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದೆಂದರೆ ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ವಿಚಿತ್ರವೇ ಸರಿ. ಈ ದೇವಿಯು ಮಾನುಷಿಯಾಗಿರದೆ ದೇವಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪಾಗಲಿ, ಇಷ್ಟು ಇಂಪಾದ ಸ್ವರವಾಗಲಿ ಹುಟ್ಟಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳಿಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಕಿನ್ನರ ದಂಪತಿಗಳಂತೆ ಓಡಿ ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಇವಳಾರೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಆ ಯುವತಿಯು ತನ್ನ ಹಾಡನ್ನೆಂದು ಮುಗಿಸುವಳೋ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಆಕೆ ಗೀತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮಹಾದೇವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಈಚೆ ನೋಡಿದಾಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆಗ ಅವಳಾಗಿಯೇ, “ಅಪರಿಚಿತನಾದ ಅತಿಥಿಗೆ ಸ್ವಾಗತವು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬರೋಣಾಯಿತು? ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದು ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ತಾನು ಅನುಗೃಹೀತನಾದೆನೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂದಿಸಿ, “ದೇವಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ” ಎಂದು ಗುರುವಿನ ಬಳಿ ಸರಿಯುವ ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ಅವಳನ್ನೆ ಅನುಸರಿಸಿದನು.

ತುಸುದೂರ ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಒಂದು ಮನೋಹರವಾದ ಗುಹೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು. ಗುಹೆಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳ ಹೇಳಿ, ಆ ಯುವತಿ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ದೊನ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳ ಹೇಳಿದಳು; ಕುಡಿಯಲೂ ನೀರು ತಂದಿತ್ತಳು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು, “ದೇವಿ, ನನಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಆದರ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಅವಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು.

ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ ಆ ಯುವತಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಸುಗಲ್ಲಿಗೆ ಎದುರಾಗಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಆ ಮೇಲೆ ರಾಜಕುಮಾರನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದಳು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ, ತಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಪರಿಯನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಆಕೆ ತನ್ನ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮರಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನಿಂತಳು. ಆಗ ಆ ಮರಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಉದುರಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಲವನ್ನು ತನಗಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು, “ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಮುನಿಕನೈಯೇ ಉದಾಹರಣೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮರದಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು ತಾವಾಗಿ ಉದುರಿ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತುಂಬುವವೆ?” ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ ಮಂದಿರದ ಬಳಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ಇಂದ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತಂದು ಗುಹೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ, ಅದರ ಮೈಯುಜ್ಜಿ ಹುಲ್ಲು ಕೊಯಿದು ಹಾಕಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ನಡುನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಇಳಿಯತೊಡಗಿದ್ದನು. ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ

ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು, ಆ ಕನ್ನೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ತಿಳಿನೀರು ಕುಡಿದು ತಾನು ಮೊದಲು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶಿಲಾತಳದ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗಲೇ ಮುನಿಕನೈಯೂ ಫಲಾಹಾರವನ್ನೂ ಮುಗಿಸಿಬಂದು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಶಿಲಾತಳದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು.

ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಂದ ಆ ಮುನಿಕನೈಯ ಬಳಿಸಾರಿ, ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು, “ದೇವಿ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ, ಮಾನುಷ ಸುಲಭವಾದ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ ನನಗುಂಟಾಗಿದೆ. ನೀನು ಯಾರು? ಈ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮುನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಒಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವಿರುವುದಾದರೆ ತಿಳಿಸುವ ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಅತಿ ವಿನಯದಿಂದ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಚಂದ್ರಾಪೀಡನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಆ ಮುನಿಕನೈ ಮೌನವಾಗಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮುತ್ತುಗಳಂತಹ ಹನಿಗಳು ಉದುರ ತೊಡಗಿದುವು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ತಾನೇಕೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆನೆಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಲಪಾತದಿಂದ ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದು “ದೇವಿ, ನನ್ನದು ತಪ್ಪಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅಳಬಾರದು. ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು” ಎಂದು ವಿನಮ್ರನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಆ ಕನೈಯು ಅತ್ತು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಳಿನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು, “ರಾಜಕುಮಾರ! ನನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗಾಗಬೇಕಾದುದೇನು? ನನ್ನಂತಹ ಹತಭಾಗ್ಯಿಯ, ಪತಿವಿರಹ ಕಾತರೆಯ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು? ಆದರೆ, ನಿನಗೆ ಕುತೂಹಲವಿದ್ದರೆ, ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಯಾದರೂ ನನ್ನ ಹೊತ್ತು ಹೋಗಲಿ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು” ಎಂದು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು.

2.2 ಇಬ್ಬನಿಯ ಹಾಡು

—ಬಿ.ಎ. ಸನದಿ

ಹೊತ್ತು ಏರುವ ಮೊದಲೆ
ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ
ಕಂಡಿರುವಿರಾ ನೀವು ನನ್ನ ಲೀಲೆ?
ಎಸಳು ಎಸಳಿನ ಬೆರಳು
ಹರಳಿನುಂಗುರವಿಟ್ಟು
ಮೆರೆವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ನನ್ನಿಂದಲೆ!

ಮೂಗು ಬೊಟ್ಟಿನ ಹರಳು
ನನ್ನ ಹೊಳಪನು ಕಂಡು
ಮೂಗು ಮುರಿದರು ನನಗೆ ಕೋಪವಿಲ್ಲ;
ಬಿಸಿಲು ಸುರಿಯುವ ರವಿಯ
ನನ್ನೆದೆಯೊಳಾಶ್ರಯವ
ಪಡೆಯ ಬಂದರು ನನಗೆ ತಾಪವಿಲ್ಲ!

ನನಗೆ ಬಣ್ಣದ ಬದುಕು
ಬೇಡವೆಂದರು ಕೂಡ
ಇಂದ್ರಚಾಪವೇ ನನಗೆ ಶರಣಾಗತ!
ಮುಗಿಲೊಲವೆ ಮಧುವಾಗಿ
ಇಳೆಗಳಿದು ಬಂದಿರಲು
ರಸಿಕರೆದೆ ತುಂಬಿಸುವುದೆನಗಿಹ ಪ್ರತ!

ಕಿರಿಯ ಆಕಾರದೊಳೆ
ಆಕಾಶವಡಗಿಸುವ

ಮಹದಾಸೆಯೆನ್ನೆದೆಯ ಉಸಿರಾಗಿದೆ!
ಇರುವೊಂದು ಗಳಿಗೆಯೊಳು
ರಸಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವೊಲು
ನಾನಿರಲು ನೆಲದೆದೆಯು ಹಸಿರಾಗಿದೆ!

(“ಪ್ರತಿಬಿಂಬ” : 1967)

2.3 ಜೊತೆಗಾತಿ

-ಡಾ. ಕರೀಗೌಡ ಬೀಚನಹಳ್ಳಿ

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗಿದೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನ ಅಂತ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು? ಪದವೀಧರನಾದ ಮೇಲೆ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಅಲೆದ; ಕೆಲಸ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹಠಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಓದು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಎಂಎ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರವೂ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿದ. ಸುತ್ತಾಟದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾರಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸ ತನಗೆ ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ತಾಳಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಏನೇ ಆದರೂ, ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಿ ನೇತ್ರಾಳ ಬದುಕಿಗೊಂದು ದಿವ್ಯಜೀವನ ಮಾಡಿಸಬಹುದೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಆಸೆ ಹೊತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಆತ, ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಬಾರದು, ಯೋಚಿಸುವುದು ತಪ್ಪು ಅಂತ ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನೋ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿಯೇ ತಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಯಾವತ್ತು ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಸಮವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೇನೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಆತಂಕ. ಕುಯುಲೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಹೋದ ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಿಂದು ಮಲಗಿದವನು ಸೂರ್ಯ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಎಷ್ಟು ಒದ್ದಾಡಿದರೂ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣಿನ ಕರಿಗೊಂಬೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೆ ತಿನ್ನುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ರೂಮು ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪನ ಪೂರ್ಮಿಕರು ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆಯಂತೆ; ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳಿಂದ ತಂದ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಯದ್ವಾತದ್ದ ಕಟ್ಟಿರುವ ಕಲ್ಲು ಮಾಳಿಗೆ ಮನೆ; ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸದ್ದಲುಗಳು ಎಣಿಸಿದರೆ, ಅವು ಲೆಕ್ಕ ತಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಮೇಲೆ ತೊಲೆ, ಜಂತೆ, ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಲುಗಳು - ಕತ್ತಲಷ್ಟೇ ಕಪ್ಪಾಗಿವೆ.

ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು ನಡೆದಿದೆ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು, ಆಚೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದ ಹೊತ್ತಾರೆ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಅಪ್ಪ ಇನ್ನೇನು ಬರುವ ಹೊತ್ತು. ಮುಂಗಾರು ಬೇಸಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾಂಬು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಹಾಗೆಯೇ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಯ ನೆರಳಿಗೆ ಸರಿದು ನಿಂತಾಗ ಅಂಗಳ ಅವನ ಕಣ್ಣುಂಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಂಗಳದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕುರಿಪಿಕ್ಕೆ, ಕೋಳಿಕಸ, ಗಂಜಲ, ಕಸಕಡ್ಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಪ್ರತಿದಿನ ಅವು ಅಂಗಳವನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ಗುಡಿಸಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿ ರಂಗೋಲೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೂ ಅವಳು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹೊಲದಿಂದ ಮರಳಿ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಮೂಲು ಸ್ಥಿತಿ. ಊರು ಮುಂದಿನ ಮನ, ಜನ ತಿರುಗಾಡುವ ಅಂಗಳ; ಯಾರು ತಾನೆ ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾದೀತು ಅನ್ನುತ್ತಾ ನಿಂತ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ, ಇಡೀ ಅಂಗಳವೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ಗುದ್ದಿದ ಅನುಭವವಾಗಿ, ನಿಲ್ಲಲಾಗದೆ ಒಳಕ್ಕೆ

ಬಂದನು.

ಯೋಚಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ವಿಫಲನಾದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಹಿಂದೆ ಹಿತ್ತಲಿಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಹಿತ್ತಲಿನ ಬಾವಿಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂತು ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಒಂಟಿ ಕಾಗೆ; ದೂರದಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹುಣಸೇ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಕೂತು ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಮುಂಗಾರು ಮಳೆಗಾಲದ ಕೋಗಿಲೆ. ಹಿತ್ತಲಿನ ಸುತ್ತ ಅಪ್ಪ ಬೆಳೆಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕಿಂಡಿಮಾಡಿ, ತುಡಗು ದನ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು ಮೇದಿ, ತೊಪ್ಪೆ ಇಕ್ಕಿ, ಗಂಜಲ ಹರಿಸಿ, ಹೋಗಿವೆ. ಅಪ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಇಷ್ಟು ದಿನದ ತನಕ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ?

ಮನೆಯಾಳು ಕರಿಯ, ಹುಟ್ಟಾ ಸೋಮಾರಿ, ಬದುಕು ಅಂತ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅಪ್ಪ ತೋರುವ ಅನುಕಂಪ ಬೇರೆ, ಆತನನ್ನು ಅಡ್ಡ ದಾರಿಗೆ ಎಳೆದಂತಿದೆ. ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಾಗುವುದೇ ತಡ, ಆತ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ನೆಪ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಹೊಲಗೇರಿಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಡದ್ದಾಗಿ ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ತೇಗುತ್ತಾ, ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬಂದು, ಅಪ್ಪ ಕೇಳಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಜವಾಬು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಆತ ಹೊಲಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಯುವಕರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಿನ ಒಕ್ಕಲಿಗರ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡಾಯ ಏಳುವಂತೆ ಸನ್ನಾಹ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೇ ಕಾರಣ. ಒಮ್ಮೆ, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ, ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡುವಂತೆ ಕರಿಯನಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿ, ಧೈರ್ಯ ತುಂಬಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನೇ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ತಂಗಿ ಶಾರದ, ಕರಿಯನ ಪರವಹಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಕರೆಯುವಾಗ ಆಡುವ ಅವರ ನಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಗ್ಗೆ ಗಾಢವಾದ ಗುಮಾನಿ ಉಂಟು ಮಾಡಿದೆ. ಕರಿಯ ಬೇರೆ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಂದವಾಗಿ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ.

ಹಿತ್ತಲಿನ ಬೇಲಿಯಾಚೆಗೆ ಇರುವುದೇ ನೇತ್ರಾಳ ಮನೆ. ಕತ್ತಿ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಯಿಸಿದರೆ, ಅವಳ ಮನೆಯಾಚೆಗೆ ಇರುವ ಸಣ್ಣ ಬೆಟ್ಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೇಲಿರುವುದು ಕೆಂಪೇಗೌಡನ ಕಾಲದ ಕೋಟೆಯಂತೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಸುಂದರವಾದ ಒಂದು ಕೊಳವಿದೆ. ಯಾವ ಬೇಸಿಗೆ, ಬರಗಾಲ, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ಬತ್ತಲಾರದ ಗಂಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತೊರೆ ಸದಾ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಶಾರದ, ನೇತ್ರ ತಂತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡದ ಆಟವೇ ಇಲ್ಲ. ಔತುಗುಮ್ಮ, ಕುಂಟೇಬಿಲ್ಲೆ, ಮರಕೋತಿ, ಕಪ್ಪೆಗೊಡು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ, ಈಜು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಾಟ - ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ

ಎಲ್ಲವೂ ಹಸಿರು ನೆನಪು, ತನ್ನ ತಂಗಿ ಶಾರದ ಹಾಗೂ ನೇತ್ರ ಇಬ್ಬರೂ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಗೋಳಾಡಿಸಿದ್ದು, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ತಾನು ನೇತ್ರಾಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಾಗ ರೋಮಾಂಚನಗೊಂಡಿದ್ದು - ಎಲ್ಲವೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಣ್ಣಗೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಹೀಗೆ ನೇತ್ರ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಬಾಲ್ಯಸಖಿ.

ಈ ಸಣ್ಣ ಬೆಟ್ಟದ ಮತ್ತೊಂದು ಸರಗಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಟ್ಟವಾದ ಹುಣಸೇ ತೋಪು ಇದೆ. ಆ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ದೆವ್ವಗಳು ಇವೆಯಂತೆ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಾಗುವುದೇ ತಡ ಊರಿನ ಜನ ಆ ತೋಪಿನತ್ತ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿನ ಆ ಜನರ ನಿಗೂಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲವೆ? ತಾನು ಮತ್ತು ನೇತ್ರ ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೂತು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಮುಸ್ಸಂಜೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದದ್ದು; ಅಲ್ಲಿ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂತು ಕಟ್ಟಿದ ಕನಸುಗಳಿಗೆ ಸುಂದರವಾದ ಜೀವ ಕೊಡಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದು. ಆದರಾಚೆಗೆ ಎರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದ ಕಾಲುಹಾದಿಯನ್ನು ಸವೆಸಿದರೆ, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಟಾರುರಸ್ತೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಮಡಿಹಾಕಿರುವ ಅಪ್ಪನ ರಾಗಿ ಹೊಟ್ಟಲು ಬಾಡಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಕರಳು ಕರಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಇರುವ ಆಸ್ತಿ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಆದರೂ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು, ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತರಲು ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ, ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಇಲಿಹೆಗ್ಗಣಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಾಗಿ ಹೊಟ್ಟಲನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು ಮಾಡಿವೆ ಕಾಲಿಟ್ಟೆಲ್ಲಾ ಅವುಗಳದೇ ಹಿಕ್ಕೆ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕೊಣಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ಮೈತುಂಬಾ ಮುಚ್ಚಿ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಹಬ್ಬಿರುವ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿ, ಹೂವು ಬಿಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಅಂದ, ಚಂದ; ಆಗ ಹೂವು ಬಿಡಿಸಿ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಂಚಿದರೂ ಮುಗಿಯದು. ಅವ್ವ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೂವು ಮಾರಿ, ತಾನೂ ನಗುನಗುತ್ತ, ಮುಡಿಯುವುದುಂಟು. ಅವ್ವನ ಮುತ್ತೈದೆ ಭಾಗ್ಯ ಹಾಗೂ ತಂಗಿ ಶಾರದಳ ಜಡೆಯ ಸೊಬಗು, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಆಗ ನೋಡಬೇಕು; ಕಣ್ಣೆರಡು ಸಾಲವು, ನೇತ್ರ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ತನ್ನ ತುರುಬಿಗೆ ಮುಡಿಯುವ ಸೌಭಾಗ್ಯ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇಗ ಮುಗಿದುಹೋಯಿತೆಂದು ಕೊರಗಿ, ಕೊರಗಿ, ಶಾರದ ಕೊಟ್ಟ ಹೂವನ್ನು ಆಕೆ ತನ್ನ ಅವ್ವ ಸ್ವರ್ಣಕ್ಕನಿಗೆ ಮುಡಿಸಲು ದಾರದಲ್ಲಿ ದಂಡೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾಳೆ.

ಹಿತ್ತಲ ಬಾಗಿಲ ಹಾಕಿ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸು ತನ್ನ ಎಳೆಗರುವಿನ ಮೈ ನೆಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಹಸು, ಕರು ಹಾಕಿ ಒಂದು ವಾರವಾಗಿದೆ. ಅಪ್ಪ, ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಹೋರಿಗೆ ಬಿಡುತ್ತಾರಂತೆ. ಶಾರದ, ಅದು ಹೆಣ್ಣು ಕರುವಾಗಿದ್ದರೆ

ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಗುಡಿಸುವಾಗ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಂಜಲದ ಘಾಟುವಾಸನೆ ಬೇರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ರಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಈಗತಾನೆ ನಿದ್ರೆ ಹೋದಂತಿದೆ. ಅಪ್ಪನ ಹಗಲು ನಿದ್ರೆಯ ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತಿರುವ ಕೋಳಿ; ಅದು ರಕ್ತವಿಲ್ಲದ ಬಾಣಂತಿಯ ಹಾಗೆ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಅದು ನಾಗರಹಾವಿನ ಹಾಗೆ ಶಬ್ದ ಮಾಡಿತು. ಅವ್ವ ಹೊತ್ತಾರೆ ಇನ್ನು ಐದಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳು ಹೊರಗೆ ಬರುತ್ತವೆ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೂ ಮರಿಗಳು ಈ ಸಾರಿ ಹದ್ದು ಕಾಗೆಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವ್ವ ಶಾರದಳಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಊರಿನ ರಂಗೇಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿ ಸಿದ್ಧಮ್ಮನ ಬಳಿ ಪಾಲಿಗೆ ಅಂತ ತಂದು ಸಾಕಿದ್ದ ಮೊಟ್ಟೆ ಕೋಳಿಯ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕೋಳಿ ಇಕ್ಕಿದ್ದು ಹತ್ತು ಮೊಟ್ಟೆಯಂತೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಕೀರೆಸೊಪ್ಪಿನ ಜೊತೆ ಎರಡು ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಹಾಕಿ ಹುರಿದು ಕೊಟ್ಟು, ಇನ್ನುಳಿದ ಎಂಟು ಮೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಾವಿಗೆ ಕೂರಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ, ಎಂಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಮರಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಒಂದೇ ಒಂದನ್ನು, ಉಳಿದ ಇನ್ನು ಏಳು ಮೊಟ್ಟೆಗಳೂ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದವು. ಆ ಒಂದು ಮರಿಯನ್ನೂ ಏಳೆಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಹದ್ದು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅದರ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಊರು ಸುತ್ತ ಓಡಿಹೋದ. ಅದು ಕೂತ ಮರಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಲ್ಲು ಬೀಸಿ, ಅದರ ಬಾಯಿಂದ ಆ ಮರಿಯನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿದ; ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದು ಸತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ, ತನಗೆ ಏನೂ ಪಾಲಿಲ್ಲದೆ ರಂಗೇಗೌಡರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಸಾಕಿ, ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ, ಹಿಂತಿರುಗಿಸುವಾಗ ತನಗಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಅವ್ವ ಶಾರದಳ ಹತ್ತಿರ ಹೊತ್ತಾರೆ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಆ ಸಾಹಸ ನೆನಪಾಗಿ ಒಳಗೊಳಗೇ ನಕ್ಕು, ತಳಮಳಗೊಂಡ.

ಯಾವತ್ತೂ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಂಗಳ, ಹಿತ್ತಲು, ಅವ್ವ, ತಂಗಿ, ಮನೆ, ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೋ ಏನೋ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ, ಇವತ್ತು ಪರಿಸರ ತುಂಬಾ ಒರಟಾಗಿ ಕಂಡಿತು; ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನ ವ್ಯವಸಾಯದ ನೇಗಿಲು, ನೊಗ, ಹೆಗ್ಗುಂಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ; ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಕಣ್ಣಾಯಿಸಿದರೆ - ಅವ್ವನ ಬಾನದ ಸಾಲುಗಳು : ವಾಡ, ಮೊಸರುಚಟ್ಟಿ, ಅರಬಿ, ಗುಡಾಣ, ಅಳಗೆ, ಪಾತ್ರೆ, ಸಕಲೆಂಟು. ಹಾಗೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕಂಬದ ಹತ್ತಿರ ಬಂದ. ಕೋಳಿಪಂಜರ, ಬಗ್ಗಿ ಒಳಗೆ ನೋಡಿದ ಅವ್ವ ಹುಂಜವನ್ನು

ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಕೌಚಾಕಿದ್ದಳು. ಹೊತ್ತಾರೆ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಅದನ್ನೇ ಹುಂಜ ಊರುಸುತ್ತಾ ಬೆದೆಗೆ ಬಂದ ಹೇಂಟೆಗಳ ಓಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಬೈಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಡಿದು ತಿಂದಾರು ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ಅವ್ವ ಓಡಾಡಿಸಿ ಹಿಡಿದು ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೌಚಾಕಿ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕೆಳಗೆ ಕೂತು ಸುಮ್ಮನೆ ಪಂಜರದ ಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳಿಟ್ಟು, ಅದರ ರೋಷ ಎಲ್ಲಿತ್ತೋ ಏನೋ ಗಬಕ್ಕನೆ ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ಬೆರಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿತು. ಅದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅಗಾಧ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಅದು ಒಳಗೆ, ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಗಸ್ತು ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಅದರ ಸ್ಥಿತಿ ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಅನುಕಂಪ; ಸಿಟ್ಟು ನುಂಗಿ ಹಾಳಾಗಿ ತೊಲಗು ಎನ್ನುತ್ತಾ, ಕೈಯಿಂದ ಪಂಜರವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ.

ಬಿಟ್ಟು ಹುಂಜ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಒಮ್ಮೆ ನಿಗುರಿ ತನ್ನ ಬಾಸಿಂಗವೆಲ್ಲಾ ವಾಲಾಡುವವರೆಗೂ ಕೂಗಿ, ಎಲ್ಲೋ ಮಾಯವಾದಾಗ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ದಿಗಿಲು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎತ್ತಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೂ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವ್ವ ಬರುವಳು. ಹಾಗಾಗಿ ಆತ ಮೆದುಳೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ-ತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾ, ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕಿದ. ಹತ್ತಿರ ಬಂದವನೇ, ನಿಂತ ನಿಲುವಿನಲ್ಲೇ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ಉರುಳಿಕೊಂಡ; ಗೌಅನ್ನುವ ಕತ್ತಲಲ್ಲೇ ಕಪ್ಪು ಜಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣುಗೊಂಬೆಗಳು ಏನನ್ನೋ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೊರಟವು. ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಸತ್ತಂತ. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಇಡೀ ಮಾಳಿಗೆಮನೆಯೇ ಕುಸಿದು ಬಿದ್ದಂತೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹೂತುಹೋದ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಹೊರಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ತಲೆಯ ಕೊರಳಿನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರೋ ಗರಗಸದಿಂದ ಕೂದು ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಂತೆ; ತಲೆ ಒಡೆದು ಮೆದುಳು ತೆಗೆದು ಹಸಿಹಸಿಯಾಗಿಯೇ ಆದಿಮಾನವರಂತೆ ತಿಂದಂತೆ...

* * * * *

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಯೋಚನೆಗಳಿಗೆ ತಡೆಹಾಕಿ, ಜಂತಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಕಿತ್ತು, ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ಕಪ್ಪು ಹಿಡಿದ ಎದುರಿನ ತೊಪ್ಪೆ ಚೆಕ್ಕೆ ಗೋಡೆಯ ಮೊಳೆಗೆ ನೇತುಹಾಕಿದ್ದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರಿನ ಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟು, ಅದು ತಾನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಎಂದೋ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕಲಾಸಿಪಾಳ್ಯಂ ಬಸ್‌ಸ್ಟಾಂಡಿನಲ್ಲಿ ತಂದದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅದರ ಮುಂದಿನ ತಿರುಪತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರನ ಪೋಟೋದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾವಿನಂತೆ ಹರಿದವು. ಅದೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಸಿ ಕುಡಿದು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲಾರದಷ್ಟು ಕಪ್ಪಾಗಿ-

ತ್ತು. ತನ್ನವ್ವ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ತಿರುಪತಿಗೆ ಅಂತ ಊರು ಜನಗಳ ಜೊತೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ತಂದಿದ್ದಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತೆರದೇ ಇದ್ದ ರೂಮಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ನಡುಮನೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಐದಾರು ಬಾರಿಯಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಹಾಳಾದ್ದು ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಅಂತೆ. ಅವರು ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸಾಯಬಹುದಂತೆ. ಆದರೆ ಅದು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಡಾಕ್ಟರು ಹೇಳಿದ್ದು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅನುಮಾನ ತಾಳಿ ಮಲಗಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ನಡುಮನೆಗೆ ಹೋದ. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಮಂಪರು ನಿದ್ರೆ. ಅಪ್ಪನ ಜೀವ ಬೆಂಗಳೂರು, ತುಮಕೂರು, ಮಂಡ್ಯ ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಿ ಸಾಕಾಗಿ ಬಂದು ಅತ್ತ ಥಟ್ಟನೆ ಸಾಯದೆಯೂ, ಇತ್ತ ಲವಲವಿಯಿಂದ ಬದುಕದೆಯೂ ಮಲಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕಾಯಿಲೆಗೆ, ಮಗನ ಓದಿಗೆ, ಸಾಲಕ್ಕೆ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ, ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಅಂತ ತಮ್ಮ ಜೀವಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವೆಸಿದರಂತೆ. ಒಳಗೆ ಬಂದ ನಿಲುವಿನಲ್ಲೇ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಿಂತು ಮಲಗಿರುವ ಅಪ್ಪನ ಶರೀರ ನೋಡಿದ. ಅಪ್ಪ ಮುಖದ ತುಂಬಾ ಬಿಳಿದುಪ್ಪಟಿ ಹೊದ್ದು, ಅಂಗಾತ ಮಲಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಲು, ಶವದ ಥರ ಕಂಡರು. ಕತ್ತಲಿಗೆ ಅಪ್ಪನ ಜೀವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಂಡಂತಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಅವ್ವ ಅಪ್ಪನ ತಲೆದಸಿಯಲ್ಲಿ ಹಣತೆ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಪ್ಪನ ಜೀವವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಕಾದು, ರಾತ್ರಿ ತುಂಬಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಬೆಳಗು ಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅಪ್ಪನ ಜೀವ ಅವ್ವನ ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ವಿಚಿತ್ರವಾದರೂ ವಾಸ್ತವ ಅನ್ನಿಸಿತು.

ನಿನ್ನೆ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನವರು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಿಹೋದ ಆ ಚಿತ್ರ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಇನ್ನೂ ಮಾಸಿಲ್ಲ. ಸಾಯುತ್ತಾ ಮಲಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪನ ಜೀವವನ್ನು ಅವರು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಮಾಡಿದ್ದರಂತೆ. ಕೊನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಸಾಲವನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ತೀರಿಸಲು ಆಗದ ಅಪ್ಪ ಅದನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಮಧ್ಯೆ ತನ್ನ ಕಾಯಿಲೆ, ಮಗನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಖರ್ಚು ಬಂದು ಹೋಯಿತು. ಮನೆಗೆ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ, ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಆ ಧೂರ್ತರ ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ವಾದ ಮಾಡಿದ; ಆದರೆ ಅದು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಪ್ಪ, ತನ್ನ ಸಾವಿನ ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಆಘಾತ ಬೇಡ ಎಂದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು; ತಾವು ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸುವ ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ದೈನ್ಯತೆಯಿಂದಲೇ ಕೋರಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಆ ಜನ ಶತ್ರುಗಳಂತೆ ಮನೆಗೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡಿ, ತಣಿಗೆ, ಚೆಂಬು, ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಅಂತ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ರಾಗಿ, ಅವರೆಕಾಳಿನ ಮೂಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೈಗೆ

ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜೀಪಿಗೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದರು.

ವಿಚಿತ್ರ ಎಂದರೆ, ಅಪ್ಪನ ಎದ್ದೇಳಿಸಲು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಪಕ್ಕಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ಪರ್ಶ ಅಪ್ಪನ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಹತ್ತಿದ ಮೆದುಳಿಗೆ ಕೂಡಲೇ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ತಟ್ಟಿದ ದೇಹ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡೆ ಪುನಃ ನಿದ್ರೆಗೆ ಬಲಿಯಾಯಿತು. ಅಪ್ಪನ ಎಬ್ಬರಿಸಿ ಅವರು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹತ್ತಿರ ಕೂತು ಊಟ, ನಿದ್ರೆ, ಸಂಕೋಚಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು, ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು.

ಅಪ್ಪನ ಕೊನೆಯ ಆಸೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ತನಗೂ, ನೇತ್ರಾಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ಕಡುನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಅಪ್ಪನಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಇವತ್ತೇ ಸಣ್ಣ ನಿದ್ರೆ ಅಂತ ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾರದೋ ನೆರಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ನಿಂತಲ್ಲೇ ಬೆಚ್ಚಿ, ಬಾಗಿಲು ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದೆ.

ಸದ್ದು ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ಮಲಗಿದ್ದು, ಸುಮ್ಮನೆ ತನ್ನ ಮಗ ನಿಂತಿದ್ದು ಕಂಡು ಒಳಗೆ ಬಂದ ಅವ್ವ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದಳು. ಹೊಲದಿಂದ ದಣಿದು ಬಂದಿದ್ದ ಜೀವಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಗಾಬರಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಾಗ ಮಗ, 'ಏನಿಲ್ಲ ಬಾರವ್ವ' ಎಂದು ಕರೆದ. ಆಗ ಅವ್ವ ಜೀವಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು ಗೆಲುವಾದಳು. ನಿಂತಲ್ಲೇ ಮಗ ಅವ್ವನ ನೋಡಿದ. ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ಅವ್ವನನ್ನು ಹಾಗೆ ನೋಡಿದ್ದು ನೆನಪಿಲ್ಲ. ಅವ್ವ, ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗದಷ್ಟು ಬಡವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಬತ್ತಿಹೋಗಿವೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಗುಳಿಬಿದ್ದಿವೆ. ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು, ಉಟ್ಟಿರುವುದು ತೇಪೆ ಸೀರೆ, ಕರಿಮಣಿ ಸರದಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುತ್ತಿರುವ ಸವೆದ ತಾಳಿ, ತೂತುಬಿದ್ದ ಬೆವರು ಹಿಡಿದ ರವಿಕೆ, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣ - - ಅವೆಲ್ಲಾ ಆಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿವೆ; ಅವ್ವನ ಮೈಮೇಲೆ ಮತ್ತಾವ ವೈಭವವೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ - ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತ ಮಗನಿಗೆ ಅವ್ವ ಘೃಕನ ನಕ್ಕು 'ಮಲಿಕೋ ಹೋಗು...' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದಳು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅವ್ವನ ಹಿಂದೆಯೇ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕ. ಹೊತ್ತಾರೆ, ಅವ್ವ ಅಕ್ಕಿರೊಟ್ಟಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟು ಮಾಯಣ್ಣನ ಹೋಟೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೋಟ ಬೆಲ್ಲದ ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟು, ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಗಂಜಿ ಕಾಯಿಸಿ, ಕುಡಿಸಿ, ಹೊಲದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೋದವಳು; ಒಲೆ ಮುಂದೆ ಕೂರಲು ಬಂದ ಮಗನ ಅವ್ವ ತಡೆದಳು. ಮಗನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಆತ ಉಟ್ಟ ಪಂಚೆ ಮಸಿ ಆದಾದು ಎಂದು ಜಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿದಾಗ, ಮಣೆ ಮೇಲೆ ಕೂತು, ಈಚೆಗೆ ಉರಿಯುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸೌದೆಕೊಳ್ಳಿಯನ್ನು ಒಲೆಯೊಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಲು ಧಾವಿಸಿದ. ಆದರೆ ಅವ್ವ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಕೈಯನ್ನು ಬೆಂಕಿ ಸುಟ್ಟಾದು ಎಂದು. ಅವ್ವನ

ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆವರು, ಧಗೆ, ಕತ್ತಲು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿದ. ಇದು ಆಕೆಗೆ ನಿತ್ಯಸತ್ಯ ಅಂದುಕೊಂಡ. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು; ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮೇಲೆದ್ದು ನಿಂತ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವ್ವ - ಮದುವೆ ಆಗು ಅಂದರೆ ತಲೆ ಒಗಿತಿ ನೋಡು' ಅಂದವಳೇ, "ಯಾವತ್ತು ನನಗೆ ಈ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಿಸಾದೋ ಹಾತ್ಮನೆ ದೇವು!" ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಮದುವೆ ಮಾತು ಎತ್ತಿದರೆ, ಉಸಿರೇ ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅವ್ವ ಭೇಡಿಸಿದ್ದು ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೌನವಹಿಸಿದ. ತನ್ನ ಅವ್ವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು, ನಗು, ಗೇಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬರುತ್ತದೆ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆಗ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಆತನ ಕಣ್ಮಂದಕ್ಕೆ ಗೆಳತಿ ನೇತ್ರ ಮೂಡಿಬಂದಳು; ನೇತ್ರಾಳ ಚಿತ್ರ ಹೃದಯದಿಂದ ಮಾಸದು; ಆಕೆ ತನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿ ಕುದುರೆ ಆಕೆ ತನ್ನ... ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ, ಹುಣಸೇತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ಸುಖದ ಕನಸುಗಳನ್ನು ನೆಂಬಿದ್ದಾಳೆ.

ಆಕೆಯ ಉಲ್ಲಾಸಕರವಾದ ನಗೆಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅದೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕರಗಿದ್ದೀನಿ, ಆಕೆಯ ತುಟಿಗಳ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಗಲ್ಲ, ತುಟಿ, ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ತಣ್ಣಗಾಗಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಭವಿಷ್ಯದ ದೀಪಗಳು. ತಾನು ನೇತ್ರಾಳ ಕೇಳಿದಾಗ, 'ನೀನೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ' ಎಂದಳು. 'ಎಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಸರಿ, ನಾನು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧ. ನಿನ್ನಾಣೆಗೂ' ಎಂದಾಗ ಅವಳ ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮುಗ್ಧತೆ, ತನ್ನ ಅರಿವಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಅವಳ ತವಕ, ತಲ್ಲಣ, ಕಡುನಿರ್ಧಾರ, ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿನ ತೀವ್ರವಾದ ಆಸಕ್ತಿ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಆಸೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದು ಕಳವಳಪಟ್ಟಿದ್ದ: ತನ್ನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಬದುಕನ್ನು ಅರಳಿಸಬೇಕು - ಎಂದು ತೀವ್ರವಾದ ಹಂಬಲ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಮಗನಿಗೆ ಅವ್ವ "ಏನು ಯೋಚನೆ ಮಾಡ್ತಾ ಇದ್ದೀ? ಮಾತಾಡು" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ "ಏನೂ ಇಲ್ಲ ನೀನಿನ್ನು ಸುಮ್ಮಿರವ್ವ" ಎಂದನು.

ಆಗ, ಅವ್ವ ತನ್ನ ಹೊಕ್ಕಳ ಬಳ್ಳಿ ಕತ್ತರಿಸಿಟ್ಟಂತೆ ಮಗನಿಗೆ, "ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ಎಲ್ಲೋ ನೀನು, ಯಾರೋ ನೋಡ್ಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ, 'ನಮ್ಮಣ್ಣನ ಮಗಳು ಮದುವೆ ಆಗು' ಅಂದ್ರ ನೀನೆಲ್ಲಾಗಿ? ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ಬಂದವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗು. ನೀನೊಬ್ಬೆ ಸುಖವಾಗಿರು. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಹಣೆಬರಹ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಕಷ್ಟ ಬೀಳೋದು..." ಅವ್ವ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಬಾಯಾಕಿದ, "ಏನೇ ಅದು ನಿನ್ನದು ರಾಗ? ಸಣ್ಣಗೆ ರಾಗ ತೆಗೆದಿದ್ದೀ, ಅವನಿಷ್ಟ ಬಂದವಳನ್ನೇ

ಅವನು ಮದುವೆ ಆಗಲಿ ಬಿಡು, ಅವನಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆ? ಅವನೇನು ವಿದ್ಯಾವಂತ ಅಲ್ಲ? ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ 'ನಮ್ಮಣ್ಣನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಆಗು, ಆಗು' ಅಂತ ಮವನಿಗೆ ಯಾಕೆ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡ್ತೀಯಾ? ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಆಗೋದು, ಮನೆ ಕಟ್ಟೋದು, ಬಾವಿ ತೆಗೆಸೋದು ಇದೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದೇ ಸಾರಿ; ಹಾಗೆಯೇ ಹುಟ್ಟೋದು, ಸಾಯೋದು ಕೂಡ. ಅವನೇ ಅದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ; ಅವನ ಪಾಡಿಗೆ ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು; ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಹಿಂಸೆ ಕೊಡಬೇಡ..."

ಜೊತೆಗಾತಿಯ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು, ತಾವು ಮಾಡಿರುವ ಸಾಲಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಜವಾಬ್ದಾರೆಂದು, ತಮ್ಮ ಮಗನ ಓದಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಅಪ್ಪ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಉಗ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅಪ್ಪನ ಮಾತುಗಳು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ತತ್ವವೆಂಬಂತೆ ಕಂಡವು. ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ ಕಂಡು, ಆತ ತುಂಬ ಋಷಿಗೊಂಡ. ತನ್ನ ಮದುವೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಪಾರವಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ಭಾವುಕ ಸಂಬಂಧ; ತಾನು ವರದಕ್ಷಿಣೆಯ ಕಡುವೈರಿ ಎಂಬಂತೆ ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಮಾತನಾಡಿದಾಗ, ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅತಿ ಗೌರವ ಮೂಡಿಬಂತು.

ಅಪ್ಪ-ಅವ್ವರ ನಡುವೆ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾತುಕತೆ ಮುಂದುವರಿಯು ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಪ್ಪನ ಜೀವ ತುಂಬಾ ಬಳಲಿದಂತಿತ್ತು. ಇವತ್ತು, ಅಪ್ಪ ಹೀಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹಾಗಾಗಿರಬೇಕು - ಎಂದುಕೊಂಡ. ಸುಸ್ತಾದ ಅಪ್ಪನ ದೇಹವನ್ನು ಅವ್ವ ಎದೆಗೆ ಅನಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಾರದಳ ಕೂಗಿದಳು. ಶಾರದ ನೀರು ತಂದಿಟ್ಟು ಕೋಣೆಗೆ ನಡೆದಳು. ಅಪ್ಪ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಗ, ಅವ್ವ ನೀರು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಪ್ಪನ ಜೀವ ಎರಡು ಗುಟ್ಟು ಕುಡಿಯಿತು. ಆ ನಡುವೆ ಶಾರದ ಅವ್ವ ಮಾಡಿದ್ದ ಗಂಜಿ ತಂದು ಇಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅಪ್ಪ ಬೇಡ ಅಂದರೂ, ಅವ್ವ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. "ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಏನೂ ತಿನ್ನದೆ ಇದ್ದರೆ ಹೇಗೆ? ಜೀವ ಏನಾದುದು?" ಎಂದು ಕೊಂಚ ಗದರಿ ಕುಡಿಸಿದಳು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನಿದ್ದೆ ತಂದುಕೊಂಡ. ಎಚ್ಚರವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವ್ವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂಗಿ ಶಾರದಳ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆಕೆ, 'ಅವ್ವ ಹೊಲದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕರಿಯ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹಾರು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದಳು. ತಾನು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅವ್ವ ಊಟ ಮಾಡಲು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಏಳಿಸಿದಳಂತೆ. ಆದರೆ ತನಗೆ ಯಾಕೋ ಎಚ್ಚರವಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಎದ್ದವನಿಗೆ, ಶಾರದ ಕರೆದು, ಊಟ ಬಡಿಸಿದಳು; ಅಪ್ಪನ ಸದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೋ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು

ಎಂದುಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಮಲಗಿದ. ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎದ್ದು ಕೂತ. ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಕೂತ. ಜೀವ ಎಲ್ಲೂ ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಅಂತ ನಿಲ್ಲದು; ನೆಮ್ಮದಿಯೆಲ್ಲಾ ಹಾಳಾದಂತಿದೆ; ಶಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಬೇಸರ. ಬೇಸರ ಎಂದರೆ ಬದುಕಿನಿಂದ ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸು ತಡೆಯಲಾರದ ಎದ್ದು ಅಪ್ಪನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದ.

ಮಗ, ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಅಪ್ಪ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡನು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡು ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತನ್ನಪ್ಪನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗದು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಸಾಲದು, ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳೇ ಬಿಡುವ ಎಂಬ ಮೊಂಡು ಧೈರ್ಯ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನಪ್ಪನೇ ತನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದತ್ತ, ಕೆಲಸದತ್ತ ಒಲವು ಹರಿಸಿದಾಗ ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಸದಾ ಆಸಕ್ತಿ, ಆತಂಕ; ತಾವು ಬದುಕಿದ್ದಾಗಲೇ ತನ್ನ ಮಗ ಮದುವೆ ಆಗಿ ಮನೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂಬ ಆಸೆ; ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಗ ತನ್ನ ಮದುವೆ ವಿಷಯ ಎತ್ತಿದಾಗ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಉಲ್ಲಾಸ. ಆ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ. ತನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಲಿರುವ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಯಾರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಆತುರ, ಮತ್ತೆ ಮದುವೆ, ಯೋಗ, ಬದುಕು, ಹುಟ್ಟು, ಸಾವು, ಕಟ್ಟಳೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಪ್ಪನಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮಾತುಗಳು. ಆದರೆ ಮಗ ಹುಡುಗಿ ನೇತ್ರಾವತಿ ಎಂದಾಗ, ಅಪ್ಪನ ಮುಖ ಖಿನ್ನವಾಗಿ ಬಿಳಿಚಿಕೊಂಡಿತು.

ನೇತ್ರಾವತಿ, ತಮ್ಮ ಹಿಂದಲ ಮನೆಯ ರಾಮೇಗೌಡರ ಮಗಳು. ಆಕೆ ಎಸ್‌ಸೆಸ್‌ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅವಳ ತಂದೆ ಅರ್ಧಕ್ಕೇ ಸ್ಕೂಲು ಬಿಡಿಸಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದರು. ಜನ, 'ಹುಡುಗಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು. ಮದುವೆ ಬೇಡ' ಎಂದರೂ ರಾಮೇಗೌಡರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಮದುವೆ ಆಗಿ ಪ್ರಸ್ತ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಆಕೆಯ ಗಂಡ ಬಸ್ ಅಪಘಾತದಲ್ಲಿ ಸತ್ತ. ನೇತ್ರ ಆ ನಂತರ ಬಾಲವಿಧವೆಯಾಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿದಳು. ಆ ಮಧ್ಯೆ ಐದಾರು ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡುಗಳು ಅವಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದು, ಕೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಆಕೆ ಕೂಡಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ಓದು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಎಂದರೆ, ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಬಾಯಿಂದ ನೇತ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ತನ್ನ ಅಪ್ಪನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದ್ದೇ ತಡ, ಅವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಆಘಾತ, ಆತ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ನೇತ್ರಾಳ ಗುಣ, ನಡತೆ, ಸ್ವಭಾವದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಭಾಷಣ ಕೊಟ್ಟ. ಆಗ ಅಪ್ಪ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಮಾತು ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮಗನ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಂತಾಗ, ತಮ್ಮ ದೀರ್ಘ ಮೌನ ಮುರಿದು, ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು: 'ಈ

ಊರೊಳಗೆ ನಾನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಮಾತ್ರ ಆ ಹುಡುಗಿ ಜೊತೆ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ಬರೀ ಕನಸಷ್ಟೆ.’

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಇದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಆಗುವುದಾದರೆ ಅದು ನೇತ್ರಾಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ - ಎಂದು ಸವಾಲು ಎಸೆದ. ಅಪ್ಪ ‘ಆಕೆಯ ನೀನು ಮದುವೆ ಆಗಲೇ ಬೇಕೆ?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ‘ಹೌದು. ಯಾಕೆ ಮದುವೆ ಆಗಬಾರದು?’ ಎಂದು ಮಗ ಹಠ ಹಿಡಿದ. ‘ಆ ಹುಡುಗಿ ಜೊತೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ’. ‘ಯಾಕೆ?’ ‘ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ಆಕೆ ವಿಧವೆ. ‘ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು.’ ‘ಗೊತ್ತಾ?’ ‘ಗೊತ್ತು’ ‘ಗೊತ್ತಾ ನಿನಗೆ’. ‘ಗೊತ್ತು.’

‘ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ, ಆಕೆಯ ನೀನು ಮದುವೆ ಆಗಲು...’. ‘ಹೌದು, ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ...’ ‘ಪಾಪಿಷ್ಠ ನೀನು. ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಆಕೆಯನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆ ಆಗಕೂಡದು. ಅದು ನಿಷಿದ್ಧ. ಅದೇನಿದ್ದರೂ ಅದು ಕೂಡಿಕೆ.’ ಆ ಭ್ರಮೆ ನನಗೆ ಇಲ್ಲ. ‘ಆಕೆಗೆ?’

‘ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.’ ಇಲ್ಲ. ‘ಈ ಮದುವೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.’ ಅಪ್ಪ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ದುಪ್ಪಟ್ಟಿ ಎಳೆದು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆಕಾಶದತ್ತ ದಿಟ್ಟಿಸಿದ. ಸೂರ್ಯ ಆಗಲೇ ದಿಗಂತದ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದ. ತನ್ನ ಅಪ್ಪ, ಈಗ ತನಗೆ ತೀರಾ ಸಣ್ಣಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದ್ದ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಹೆಜ್ಜೆ ಕಿತ್ತಿಟ್ಟು, ನೇತ್ರಾಳ ಮನೆ ಮುಂದೆ ಹಾದು, ಹುಣಸೇತೋಪಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದ. ಆತ ಬರುವಾಗ, ನೇತ್ರ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ತನ್ನ ಮುತ್ತಿನಂಥ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳಪು ಮಿಂಚಿಸಿ, ಕೆನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಸುರುಳಿ ಮೂಡಿಸಿ ನಕ್ಕಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು ತನ್ನ ಮುಖದ ಮೇಲೂ ನಗು ತಂದುಕೊಂಡು, ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋವುಗಳಿಗೆ, ಅವಮಾನಗಳಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ತಾಣವಾಗಿದ್ದ ಹುಣಸೇತೋಪಿನಲ್ಲಿನ ತನ್ನ ಮಾಮೂಲು ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತ. ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮುಸ್ಸಂಜೆಯ ಜೊತೆ ಸಣ್ಣಗಜ್ಜೆಯ ನಡಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಾನು ಬಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ದೂರದಲ್ಲಿ ನೇತ್ರ ಬರುತ್ತಿದ್ದದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕಂಡು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಂಡ ಆತನಿಗೆ ಆಕೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆಂದು ಗೊತ್ತು. ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಆಕೆ ಆತನ ಜೀವದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕಿ ಉತ್ಸಾಹ ಮೂಡಿಸಿದಳು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನನ್ನು ಒರಗಿಕೂತ ನೇತ್ರ, ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಮೌನವನ್ನು ಕಂಡು, ‘ಯಾಕೆ ಇವತ್ತು ಒಂಥರಾ ಇದ್ದೀ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ‘ಇಲ್ಲವಲ್ಲ’ ಎಂದ ಆತ. ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ನಿನ್ನೆಯ ಕಳೆ, ಇವತ್ತು ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.’ ‘ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಯಾಕೆ ಮುಚ್ಚಿಡಲಿ ನೇತ್ರಾ?’ ‘ಹೇಳು ಮತ್ತೆ’. ‘ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ಅಂದ ನಮ್ಮಪ್ಪ 'ಯಾಕೆ?'. 'ನೀನು ವಿಧವೆಯಂತೆ.' 'ಹೌದಾ?' 'ಹೌದು!' ಎಂದು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಆಕೆಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ. ಆಮೇಲೆ ನೇತ್ರಾಳ ಪ್ರಶ್ನೆ: 'ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ?'. 'ಹೇಳುವುದೇನು? ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಅಚಲ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಂದೆ' ಎಂಬುದು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಉತ್ತರ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಒಪ್ಪಿದರೆ?', 'ಇಲ್ಲ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗೋದಿಲ್ಲ ಅಂಥ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗೋದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ; ಇವನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕ! ಅಜ್ಜಾನಿ, ಅಧರ್ಮಿ, ಹುಚ್ಚ, ಹೋಗೋಗು, ನನಗೆ ಮುಖದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಡ... ಎಂದು ಸಿಡಿದರು.' 'ಆದರೆ ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.' 'ಮತ್ತೆ ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ಮುಂದ...' ನೇತ್ರಾಳ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೇ ನಿಂತಿತು. 'ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದ ಮೇಲೆ ಈಗ ಇದು ನಿಂತಿದೆ. ನಾನಂತು ನನ್ನ ಆತ್ಮವಂಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಆಕೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದ. 'ನನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವೂ ಅಷ್ಟೇ...' ಎನ್ನುತ್ತಾ ನೇತ್ರ ನಗುಚಿಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದಳು. ಇಬ್ಬರ ನಡುವೆ ಅಳಿವು ಉಳಿವಿನ ಚರ್ಚೆ; ಎಲ್ಲದರಿಂದಲೂ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಲ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರತಿರೋಧಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವ ದಿಟ್ಟತನ ನೋವುಗಳ ಮರೆಸಿ ಹೂವಾಗಿ ಅರಳುವ ಆಸೆ ದಿನೇದಿನೇ ರೂಕ್ಷವಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಕಟುವಾದ ಅಸಹನೆ, ಚೆಲುವಾದ ಆಕೆಯ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತಿಟ್ಟ ಮುತ್ತುಗಳ ಹೊಸಲ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಂಡಿತು. ಆತನ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಬಾಹುಗಳಿಗೆ ಆಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡಾಗ, ಆತನ ಹೃದಯದ ಭಾರ ಹಗುರವೆನಿಸಿತು.

* * * * *

ನೆಲಕ್ಕೆ ಕತ್ತಲು ಇಳಿದ ಮೇಲೆ, ನೇತ್ರಾಳನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ತಾನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ, ಅವಳ ಆಗಲೇ ಹೊಲದಿಂದ ಬಂದು, ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಸಗಣೆ ನೀರು ಚೆಲ್ಲಿ, ಒಳಗೆ ತನ್ನ ಮನೆದೇವರಿಗೆ ಹಣತೆ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ತಂಗಿ ಶಾರದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಕೆಚ್ಚಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಹಿಂಡುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದಳು. ಕರಿಯ ಕರುವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಯಾವುದೋ ಗಹನವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದು, ಕಿಲಕಿಲನ ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಒಳಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ನಗುವಿನ ಅಲೆ ನಿಂತು, ಅವರು ಮೌನ ತಾಳಿದರು. ನಡುಮನೆಗೆ ಬಂದ. ಅವಳ ತನ್ನ ಕಂಡವಳೇ ಸಿಡುಕಾಡಿದಳು. ಊರಿನ ಜನರೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಮನೆತನದ ಮಾನ, ಮರ್ಯಾದ, ಗೌರವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ತನಗೆ ಬಂದ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತಡೆಯುವ ಸಂಯಮ ಇರದೆ, ಮಲಗಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆ ಅವಳ ತನ್ನ ದನಿಯನ್ನು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಎತ್ತರಿಸಿದಳು.

ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಅವನಿಗೆ ಎದುರು ಮಾತು ಆಡದೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕೂತ. ಆದರೆ ಅಪ್ಪ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾತಿಗೆ ಇಳಿಯಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಿದ. ಅಪ್ಪ ಹಾಗೆ ವಾಗ್ವಾದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಬಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಬಳಿ ತನ್ನಿಂದ ಸಂವಾದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಅಪ್ಪ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪ್ಪ ಮತ್ತೆ ಸಣ್ಣಗೆ ದನಿ ತೆಗೆದಳು. ಅವನ ಮಾತಿನ ಮಧ್ಯೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ಎದೆಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿ ಇಳಿಯದು, ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ತಿಂದು ಕೈತೊಳೆದು, ಎದ್ದು ತನ್ನ ರೂಮಿನ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದ. ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತ ಉರುಳಿಕೊಂಡ. ಊರಿಗೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಹಾಗೂ ನೇತ್ರಾಳ ಸಂಬಂಧದ ಸುದ್ದಿ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಅದು ಬರಿ ವದಂತಿ ಎಂದು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ, ಅದು ತನಗೆ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯ ಅಂದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿ, ನಿದ್ರೆ ಹೋದ.

ಅತ್ತಗೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದರೆ ಕನಸು, ಸಾವು, ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ ಒಂದು ಥರ ರೋಗ, ಯೋಗ, ಧ್ಯಾನ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆ, ತವಕ. ಮನಸ್ಸು ಒಡೆಯಿತು. ಕೈಯೂ ಅವನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಧಾವಿಸಿತು. ತುಂಬಾ ಹೊತ್ತು ಮೌನ. ಕೊನೆಗೆ ಧುಕ್ಕೆಂದು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಉದ್ಗಾರ: “ಇಲ್ಲ! ಇಲ್ಲ!! ಈ ಮದುವೆಗೆ ನಾನು ಅಡ್ಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಮನುಷ್ಯ!” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಕಿಚಾರನೆ ಕಿರುಚಿದ. ಸಾವಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಅಪ್ಪನ ತುಟಿಯಿಂದ ಈ ನುಡಿ!

ಮಲಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪ ಬೆಚ್ಚಿ ದಢಾರನೆ ಎದ್ದು ಕೂತಳು. ಎದ್ದು ಕೂತು ಗಳಗಳನೆ ಅಳುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಅಪ್ಪನಿಗೆ, “ಏನು ಕನಸು ಕಂಡಾ? ಮಲಗು. ಹೆದರಬ್ಯಾಡ, ಸಾಯೋದ ಯಾರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ...” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. “ಹೌದು ಕನಸು ಕಂಡೆ. ಇಲ್ಲ! ನನ್ನ ಮಗನ ಮದುವೆಗೆ ನಾನು ಅಡ್ಡ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅವನ ಮದುವೆಯ ಕಣ್ಣುಂಬ ನೋಡೋಕು. ನಾನು ಸಾಯೋದರೊಳಗೆ ಸತ್ಯ ಹೇಳ್ವೇಕು” ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅಪ್ಪ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದ. ‘ನೋಡಿವಂತೆ ಸುಮ್ಮಿರು ಅಳಬೇಡ’ ಎಂದು ಅಪ್ಪ ತನ್ನ ಸೀರೆ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಅಪ್ಪನ ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿದಳು. ಮಲಗಿದ್ದ ಮಗನ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಅಪ್ಪ, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ಓಡಿಬಂದು ಅಪ್ಪನ ಬಳಿನಂತ. ಬಂದ ಮಗನಿಗೆ ಅಪ್ಪ ಕೂರಲು ಹೇಳಿದ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಕೂತ, ಅಪ್ಪ ಮಗನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು “ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆ ನೇತ್ರಾವತಿ? ಓಡೋಗು, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ಸಾಯೋದೊಳಗೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಖ ನೋಡೋನಿ ಹರಸ್ತೀನಿ!” ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಅಪ್ಪನದೇ ಮಾತು ಎಂಬುದು ಖಾತ್ರಿಯಾಯ್ತು. ಕೂಡಲೇ ಆಚೆಗೆ ದಡದಡನೆ ಓಟ ಕಿತ್ತ... ಆಚೆಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನೇತ್ರಾಳ ಜೊತೆ ಒಳಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಪ್ಪನ ದೇಹ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಮಲಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪನ

ದೇಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಗುಟುಕು ಎಂಬಂತೆ ಅವು ಹಾಲು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕರಿಯ, ಶಾರದ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪನ ಸಾವಿನ ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಏನೂ ತೋಚದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನೇತ್ರ ಕಣ್ಣೀರು ತಂದುಕೊಂಡು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನ ದಿಟ್ಟಿಸಿದಳು. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ನೇತ್ರಾಳ ಕಣ್ಣು ಗೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿನಿಂತಿದ್ದ. ಶಾರದ ಹೋಗಿ ನೇತ್ರಾಳ ಆತುಕೊಂಡು ನಿಂತಳು. ಅಪ್ಪನ ಸಾವಿನ ಸುದ್ದಿ ಊರಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹರಡುವುದೊಂದು ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿತ್ತು.

2.4 ಓದು ಪಠ್ಯ: ದಿವಾನಖಾನೆಯ ಅಂದ

—ಎ.ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ದಿವಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನನಗೇ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದ, ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಇತರರ ಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಸಾಲ ತಂದ ಅಂತೂ ಶ್ರಮದಿಂದ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದ ಹಣವನ್ನು ಹುರುಳಿಯಕಾಳಿನಂತೆ ಚೆಲ್ಲಿ, ಮಳೆಯೆನ್ನದೆ ಬಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ನಿಂತು ಒಂದೊಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸುವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೋ ಎಂದು ಆತಂಕಪಟ್ಟು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸುಖವುಂಟೆಂದು ಆಸೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಆ ದಿವಾನಖಾನೆಯಂತೂ ನನಗಾಗಿ ನನ್ನೊಬ್ಬನಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿದ್ದು, ಬೀದಿಯ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಗಲಭೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲೆಂದು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿದ ಕೊಠಡಿ-ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ವಹಿಸಿದ ಶ್ರಮವೆಷ್ಟು, ಸುರಿದ ಹಣವೆಷ್ಟು! ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಅದು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ತಂಪು ಮಾಡದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳ ಹೊಡೆತವನ್ನು ತಡೆಯುವಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಪಡಸಾಲೆಗಳಿವೆ. ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪೂರ್ವಕ್ಕೂ ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಒಂದು ಕಡೆ ಚಾಮುಂಡಿಯ ಬೆಟ್ಟ; ನಡುವೆ ದೂರದಲ್ಲಿ ಕರೀಘಟ್ಟದ ಶ್ರೇಣಿ; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹಚ್ಚನೆಯ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಮೆಲುಕುಹಾಕುವ ಬಸವನಂತೆ, ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು ಮರೆತು ಶಾಂತಮುದ್ರೆಯಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿಂಹದಂತೆ, ಹಿರೋಡೆಯ ಬೆಟ್ಟಗಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದರೆ ನಸು ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಕುಲದೇವದ ವಾಸದಿಂದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಯದುಗಿರಿ. ನನಗೂ ಈ ಬೆಟ್ಟಗಳಿಗೂ ನಡುವೆ ಹಸುರು ಹೊಲಗಳ, ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳ, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಗಿಡಮರಗಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ನೋಡುವಂತೆ ಬಿಸಿಲುಮಚ್ಚು ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಕಡೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಇಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಮನೆಯೆಂದರೆ ಇದೊಂದು ಕೊಠಡಿ ಮಾತ್ರ. ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಊಟದ ಮನೆ ಮೊದಲಾದವು, ಇರಬೇಕೇನೋ, ಇದ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಿ. ನನ್ನ ಜೀವನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಇದೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿ ಹೃದಯವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿರುವ ಕೊಠಡಿಗೇ ಈಗ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದವಾಲಿ ಧರಿಸಿದ ಚಪ್ಪಾಸಿಯೊಬ್ಬ ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾನೆಂದಲ್ಲ; ಆ ಅನುಭವ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಆಗಿದೆ; ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಇತರರಿಗೆ ಆಗಲೆಂಬ ತುಚ್ಛ ಬಯಕೆ ಆಗಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದಿರಬಹುದು.

ಗೃಹಾಧಿದೇವತೆ ಲಲಿತಾದೇವಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೀಗಮುದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆಂದೂ ಅಲ್ಲ. ಅವಳು ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವ ರೀತಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದರೂ ಅಷ್ಟು ಅನಾಗರಿಕವಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಕೊಠಡಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದರೊಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು ಬೇಸರವಾಗುತ್ತದೆಂದೂ ಅಲ್ಲ-ಅದರ ಅಂದ ಚೆಂದ ಹೇಳತೀರದು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯವೇ ಒಂದು ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದೆ.

ಈ ಕಷ್ಟ ಏಕಾಏಕಿ ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಬರಿದಾಗಿ, ನಾನು ಫರ್ನಿಚರ್ ಕೊಳ್ಳುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂರು ಸುಂದರ್ ಕುರ್ಚಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಮೆತ್ತೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿದರೆ ಅವೇ ಸೋಫಾದ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂದ ದೊಡ್ಡ ಮೇಜೊಂದಿದೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಖಾದಿ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹರಡಿದರೆ ಇತ್ತ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದೇಶಸೇವೆಯಾಯಿತು. ಅತ್ತ ಸುಲಭದ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಮೆರುಗಿಲ್ಲದ ಮರವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಗೌರವ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು. ನಯವಾಗಿ ಸಿಮೆಂಟ್ ಮಾಡಿಸಿ, ಬಣ್ಣದ ಹೆಂಚುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ನೆಲವಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಜಮಖಾನೆಯ ಆವಶ್ಯಕತೆಯೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಜಮಖಾನೆಯಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಖಂಡುಗಗಟ್ಟಲೆ ಧೂಳು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಬಡಿದು ಹಾಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಾಗೆ ಬಡಿಯುವಾಗ ಧೂಳು ಕುಡಿದು ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಕ್ಷಯರೋಗ ಬಂದಿದೆಯಂತೆ- ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರ ಶ್ವಾಸಕೋಶ ಅಷ್ಟೇನೂ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದದ್ದಲ್ಲ - ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಸರಳಜೀವನದ ಪರವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯ ವಾದ ಹೂಡುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಹಲವಾರು ವರ್ಷ ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಲಲಿತ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರಾದವರೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಅವರು ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜಿನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು, ದೇಶವನ್ನು ಹಿಟ್ಟರ್, ಟೋಚೋ ಮುಂತಾದ ನರರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಘನೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಅವರ ಸೇವಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಂಪ್ಯಾಕ್ಟು ಹಿಡಿಯುವುದು. ಪಿಶಾಚ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಾರಾಗುತ್ತ ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ರಾಯರೂ ಬಡತನದಿಂದ ದೇಶ ಯುದ್ಧ ಪಾತಕಿಗಳ ಪಾರಾಗುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ, ಸ್ವಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಭೇದ ಕಲ್ಪಿಸಿದವರಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ತೇಜಕ್ಕೂ ಯುದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ

ಸಾಗಿಸುತ್ತವೆಯಷ್ಟೆ. ಅಂತೆಯೇ ರಾತ್ರಿ ಕೇವಲ ಗುಮಾಸ್ತರಾಗಿದ್ದ ರಾಯರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಆದರು; ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ತಮಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಲಲಿತೆ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ದಿನ ರಾಯರ ಪತ್ನಿ ತಮ್ಮ ದಿವಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತೋರಿಸಿದರಂತೆ. ಆ ವಿಷಘಳಿಗೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಕಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಮನೆಗೆ ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಲಲಿತೆಗೆ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿತ್ತು. ನನಗೆ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿನ ಸಂಬಳವಿದೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವಳ ಗಮನಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮಟ್ಟ ಏರಬೇಡವೆ? ಮೂರೂವರೆ ರೂಪಾಯಿನ ಸುಂದರ್ ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಜನಮೇಜಯರಾಯ ಹಸುಗೂಸಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಜೊಂದು ಇಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚರಸ್ತತ್ತು! ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೂರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸರ್ವದಾ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ಕೊಠಡಿಯೊಂದಿರಬೇಡವೆ? ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದರೆ ಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತೇನೋ! ರಾಯರ ಮನೆಯ ದಿವಾನಖಾನೆಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದೆ ! ಅವರು ನನ್ನಷ್ಟು ಓದಿದವರಲ್ಲವಾದರೂ ಮನೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಲಕ್ಷಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ! ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾದರೂ ಏಕೆ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೌನವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆ. ಅವಳ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೇ ತೋರಿತು. ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಕಾಸುಗಳನ್ನೆಂದೇ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು; ಮರ್ಯಾದಸ್ಥರಾದ ರಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಾದರೂ ಮನೆಯ ಶೃಂಗಾರದ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆ. ಗಮನಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅದುವರೆಗೆ ನನ್ನ ದಿವಾನಖಾನೆಯ ಗೋಡೆಗಳು ಸುಣ್ಣ ತೊಡೆದದ್ದೊಂದು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಚಾರವನ್ನೂ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಣ್ಣ ತೊಡೆದ ಗೋಡೆಗಳು ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ತರುವವನ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ತೀರ ಕಡಿಮೆಯೆಂದು ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಗುಮಾಸ್ತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಣ್ಣ ತೊಡೆದಿರುತ್ತಾರೆಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಯೇನಾಯಿತು! ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸುಣ್ಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಜ್ಜಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಕಾಲೇರಿಯಂ ಹಾಕಿಸುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆವು. 'ಸಿಂಧು' ಪತ್ರಿಕೆಯ 'ಗೃಹಶೃಂಗಾರ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಮಹಿಳೆ, ಅಥವಾ

ಮಹಿಳೆಯ ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಹನೀಯ ಬರೆದಿದ್ದನಂ(ಳಂ)ತೆ-ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರಿನ ಬಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು. ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗಿ ನಾವು ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಕಾಲೇರಿಯಂ ತರಿಸಿದೆವು. ಸುಣ್ಣದ ಖರ್ಚಿಗಿಂತ ಎಂಟ ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚಾಯಿತು; ಆದರೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ತೊಡೆದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಅದರ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು 'ಸಿಂಧು' ಪತ್ರಿಕೆ ಭರವಸೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಕಾಲೇರಿಯಂ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಕೊಠಡಿಯ ಅಳತೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಜಮಖಾನೆಯೂ ಬಂತು. ಮಾಡಿಸಿದ ಇದಾದಮೇಲೆ ಫರ್ನಿಚರ್ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇಬ್ಬರು ಕೂಡಬಹುದಾದ ಸೋಫಾ, ಅದೇ ಮಾದರಿಯ ಕುರ್ಚಿಗಳೆರಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತಿದ್ದ ಟೀಪಾಯಿ, ಕಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರ-ನಾನೂರು ರೂಪಾಯಿ ತೆತ್ತು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದೆವು. ಕೊಠಡಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಗೋಡೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಸೋಫಾವನ್ನೂ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನೂ ಅಣಿಯಾಗಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾಯಿತು. ಟೀಪಾಯಿ ಕೊಠಡಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿತು. ಉತ್ತರ ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಮಾನರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಟೆಮರದ ಕಾಲುಮಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ರೇಡಿಯೋ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡಿದೆವು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಬೀಟೆಯ ಮರದ ಕುರ್ಚಿಯೂ ಬಂದು ಕೂತಿತು. ಈ ನವನಾಗರಿಕತೆಯ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೆ ನಮ್ಮ ಸುಂದರ್ ಕುರ್ಚಿಗಳು ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದುವು. ಮೇಜಿಗಂತೂ ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವೇ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ.

ಈ ಏರ್ಪಾಟೆಲ್ಲಾ ನಡೆದದ್ದು ಕೇವಲ ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು ತೋರಿದಂತಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಆಧಾರಭೂತವಾದ ತತ್ವವೊಂದಿತ್ತು. ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಬರೆದವಳು ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಅಂಶವೂ ಉಳಿದವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಶೃಂಗಾರದ ಮೂಲತತ್ವ ನಮ್ಮ ಸೋಫಾ ಮತ್ತು ಕುರ್ಚಿಗಳು ಬೀಟೆಯ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ರೇಡಿಯೋ ಯಂತ್ರವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಲುಮಣೆ, ಅದರ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಕುರ್ಚಿ, ಟೀಪಾಯಿ, ಎಲ್ಲಾ ಬೀಟೆಯ ಮರದ್ದೇ ಆಗಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಿಟಕಿ ಬಾಗಿಲುಗಳೂ ಜಂತಿಗಳೂ ಬೀಟೆಯ ಮರದ್ದೇ ಆಗ ಬೇಕೆಂದು ಲಲಿತೆ ಹಠಹಿಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹೊಂದುವಣೆಯ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಭಂಗತರುವ ಅಂಶವೊಂದು ಉಳಿದೇ ಉಳಿಯಿತು-ಗೋಡೆಗಳಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರಿನ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆವು! ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಲಲಿತೆ ಉಪಾಯವೊಂದನ್ನು

ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಒಂದು ದಿನ ಸಂಜೆ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಕೊಠಡಿಯ ಅಲಂಕಾರ ಕೊನೆಯ ಘಟ್ಟವನ್ನು ದಾಟಿ ಪೂರ್ಣ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ಕಿಟಕಿಗಳ ಕೆಳಭಾಗವೆಲ್ಲಾ ಪರದೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಾಗಿಲುಗಳಿಂದಲೂ ಪರದೆಗಳು ಇಳಿಯಬಿದ್ದಿದ್ದವು-ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರು ಬಣ್ಣದವೆಂದು ಮತ್ತೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸೋಫಾ, ಕುರ್ಚಿಗಳು, ಟೀಪಾಯಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಉಡುಪು ಧರಿಸಿದ್ದವು-ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅದೇ ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರು ಬಣ್ಣದ ಮೇಲಂಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ರೇಡಿಯೋ ಯಂತ್ರವೂ ಅದೇ ಬಣ್ಣದ ಕುಲಾವಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಇಣಕಿ ನೋಡಿತು. ಅದರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅವಮಾನ, ದೈನ್ಯ, ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಾನಾದರೂ ಬಿಡಿಸಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಆಸೆ, ಎಲ್ಲಾ ಮಿಳಿತವಾದಂತೆ ತೋರಿತು. ಅದರಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಾನವೂ ಹೃದಯವಿದ್ರಾವಕವಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು ಆದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಸಂಗೀತದ ವೈಖರಿಯೇ ಹೊರತು ಯಂತ್ರದ ಗೋಳು ಕರೆಯಿರಲಾರದು. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ, ಕೊಠಡಿಯ ಅಲಂಕಾರ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿತು. ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತೆಂದರೂ ನಮ್ಮ ಕೈತೋಟದಿಂದ ಆರಿಸಿ ತಂದು ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಗುಲಾಬಿ ಹೂವುಗಳು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಅನ್ಯಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಬಂದ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಮರೆದ ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆಂದೇ ಒಪ್ಪಬೇಕು. ಬೆಕ್ಕಿನ ಹಾಗೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದು ನನ್ನ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಲು ನಿಂತಿದ್ದ ಲಲಿತೆಯ ಕಡೆ ನೋಡಿದೆ. ಅವಳ ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂತೃಪ್ತಿಗಂತೂ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೊಠಡಿಯ ಪುನರ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವಳದ್ದೇ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವಷ್ಟೆ. ಅದುವರೆಗೆ ಅವಳ ಕಲ್ಪನೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಂದರವಾದ ಕನಸೊಂದು ಈಗ ವಾಸ್ತವತೆಯ ರೂಪುರೇಖೆಗಳನ್ನು ತಳೆದಿತ್ತು. ನನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆ ಹೇಗಿರುತ್ತೆ ನೋಡಿ, ಎನ್ನುವಂತೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಕೋರಿದಳು ಪಡೆದಳು.

ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಕೊಠಡಿಯ ಅಂದವನ್ನು ಸವಿದ ಮೇಲೆ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹಾಕಿ ಜೋಡನ್ನು ಕಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಲಲಿತೆ ಚೇಳು ಕಡಿದವಳಂತೆ ಚೀರಿದಳು. ನನ್ನ ಹಳೆಯ ಶ್ವಪಚಿತನವನ್ನು ಇನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬೇಡವೆ? ಬೀದಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೊತ್ತು ತಂದು ಜಮಖಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಇಳಿಸಬೇಕೆ? ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಿಂತ ಕಡೆ

ಎಸೆಯುವುದಾದರೆ ದಿವಾನಖಾನೆಯನ್ನು ಓರಣವಾಗಿಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಅಂಗಿ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳವಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನಿ- ಇತ್ಯಾದಿ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತುಗಳು ಬಂದವು. ನನಗೆ ಕೋಪ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ಆಗಲಿ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ತಲೆಬಾಗುವ ಸ್ವಭಾವ ಮರುಮಾತಾಡದೆ ಒಳ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಮತ್ತೆ ದಿವಾನಖಾನೆಗೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತೆ. ಅದರ ಮೆತ್ತೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಅಪ್ಪಿದವು. ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮತ್ತು ಕಣಿವೆಯ ದೃಶ್ಯ ಚೌಕಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿದ ಸುಂದರವಾದ ವರ್ಣಚಿತ್ರದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪರದೆಗಳು ಅಲುಗಿದಾಗ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ಒಲಿದಾಡಿದವು. ನೆರಳುಗಳು ಮೃದುವಾಗಿ ಗುಲಾಬಿಯ ಕಂಪು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೂಡ ಕಂಡ ಸೊಬಗನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೆರೆಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ಆನಂದದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೆ. ಲಲಿತ ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದವಳು ಉಪಾಹಾರದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಕುಳಿತ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಕೈನೀಡಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ವರದ ಹಸ್ತ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಉಪಾಹಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಲ್ಲ, ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜಮಖಾನೆಯ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಆಹಾರದ ಚೂರುಗಳು ಬೀಳಬಹುದು. ಟೀ ಚೆಲ್ಲಿದರಂತೂ ಅದರ ಗುರುತು ಹೋಗುವುದೇ ಕಷ್ಟ.... ಇಲ್ಲ ಟೀಪಾಯಿಗೆ ಸಹ ಟೀ ಕುಡಿಸಬಾರದು. ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ನನಗೆ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಳಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ತರ್ಕವನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಕಲಿತಿದ್ದ ಪಾಠವನ್ನೊಪ್ಪಿಸುವವನಂತೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲೇ ಕಾಲೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಉಪಾಹಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ದಿವಾನಖಾನೆಗೆ ಬಂದೆ. ನಾವು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮು ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿ ಬಂದ. ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದವನೇ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಅದರ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಲಲಿತೆಯ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಅವನನ್ನೆತ್ತಿ ಗದರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಚಿವುಟಿದಳು. ರಾಮುವಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾಗದಿದ್ದರೂ ಅವಮಾನವಾಯಿತು; ಸಂದರ್ಭೋಚಿತವಾಗಿ ಗಂಟಲು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೊಬ್ಬೆಯಿಟ್ಟ. ಲಲಿತೆಯ ಗಮನವೆಲ್ಲಾ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದ ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ರಾಮುವಿನ ಪುಟ್ಟ ಪಾದಗಳ ಮುದ್ರೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬೀದಿಯ ದೂಳಿನಿಂದ

ರಚಿಸಿದ ಚಿತ್ರ! ನಾನು ರಾಮುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ಲಲಿತೆ ಚಿವುಟಿದ್ದು ಅವನ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನಲ್ಲವೆಂದು ವಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅವಳು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲಿನ ದೂಳು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆಹಾಕಿತು: ಕುರ್ಚಿಯೋ ಮಗುವೋ, ಯಾವುದು ಹೆಚ್ಚು? ಲಲಿತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೋ ತಪ್ಪಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು; ಮುದ್ದು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ಆದರೂ ಮಗುವಿನ ಪಾದದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೆನೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಗು ಬಂತು.

ಅಂದಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ದಿವಾನಖಾನೆಯ ರಕ್ಷಣೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿತು. ಬೀದಿಯಿಂದ ಬಂದಾಗ ದಿವಾನಖಾನೆಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ನೆಲವನ್ನು ತುಳಿಯದಂತೆ ಬೇರೆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು. ಮನೆಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಕುಳಿತ ಕಡೆ ಹೊರಗಿನ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕಳೆದೇಸೆದು ಬೇರೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿ. ಈಗ ಆ ಸುಖ ಪೂರ್ತಿ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಹಾಯಾಗಿ ಕೂರುವ ಬದಲು ಮೂರು ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಬೇಕು, ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಜೋಡುಗಳನ್ನೂ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಆ ಕೊಠಡಿಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕೊಠಡಿಗೆ ಬಂದು ಕೂರಬೇಕು. ಆಗಲೂ ನನಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಕಾಲುಮಡಿಸಿ, ಕೂರುವಂತಿಲ್ಲ; ಅಜ್ಜಾನದಲ್ಲೇನಾದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಹೊದಿಕೆ ಮಲಿನವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾಲು ನೀಡಿ ಒರಗಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ - ಕುರ್ಚಿಯ ಬೆನ್ನಿಗೆ ನನ್ನ ತಲೆಸೋಕಿ ಅದರ ಬಣ್ಣ ಮಾಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಾಗಿಲಿನ ಎದುರಿಗಿರುವ ಕುರ್ಚಿ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು; ಆದರೆ ಸದಾ ಒಂದೇ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರೆ ಅದರ ಸ್ವಿಂಗು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕುರ್ಚಿಗಳಿಗೂ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಹಂಚಬೇಕು. ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಣಿದಾಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಪರಿಚ್ಛಾನ ಸಹ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಆ ಕಿರಾತ ರಾಮುವನ್ನಂತೂ ದಿವಾನಖಾನೆಯಿಂದ ಗಡಿಪಾರು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಯಾವುದಾದರೂ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಬೇಕಾದರೆ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಒಂದೊಂದು ಕೊಠಡಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಬೇಕು. ಈ ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಯಾಮ ದೇಹಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದರೂ ಮನಶ್ಯಾಂತಿಗೆ ಭಂಗ ತರುತ್ತದೆ. ನನ್ನಂಥವನಿಗೆ ಕುಳಿತ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೈ ಚಾಚಿದರೆ ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥ ಸಿಕ್ಕುವಂತಿರಬೇಕು. ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ನನಗಾಗಿಯೇ ಮೂರು ಕೊಠಡಿಗಳು ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಬರೆಯುವ ಮೇಜು, ಪುಸ್ತಕದ ಬೀರುಗಳು, ರೇಡಿಯೋ, ಬಟ್ಟೆಗಳ ನಿಲುವು,

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಜೀವನವೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇಳಿಯುವವರು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ಮಾತ್ರ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಅವರನ್ನು ಅಣಿಯಾದ ಬೇರೊಂದು ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಿ ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ಭೇಟಿಯ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ರೀತಿಯ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಬಂದೀಖಾನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಂತೆ ಎಂದೇ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅವರ ಭಾವನೆ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಈ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಮೆರುಗು ಬಂದರೆ ಸರಳತೆ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮೆರುಗು ಆವಶ್ಯಕವಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೆ? ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಸರಳತೆಯೂ ಬೇಡದವರು, ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯೂ ಕಾಲರ್ ಟೈ ಸಮೇತ ಗರಿ ಮುರಿಯದ ಸೂಟು ಧರಿಸಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾದ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾಡಿಗೆ ತಾವಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸವುಳ್ಳವರು, ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ಅಸಹ್ಯಪಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನನ್ನ ಅತಿಥಿಗಳೇನೋ ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗಳಿಗೆಗೆ ಯಾವ ಯೋಚನೆ ಬಂದರೂ ಅದನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುತ್ತೇವೆ. ಕ್ಲೌರಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರೆ ಸಾಬೂನು ನೊರೆ ಮುಸುಕಿರುವ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಕೊಠಡಿಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಘನವಾದ ಗಂಭೀರ ವಿಷಯಗಳು, ಅಲ್ಪವಾದ ತುಚ್ಛ ವಿಷಯಗಳು, ಕೊನೆಗೆ ಮೃದುವಾದ ಹಾಸ್ಯದ ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭೀಭತ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಡಿಯಿಡುತ್ತ ಬರುವ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅಶ್ಲೀಲ-ಒಂದಾದ ಮೇಲೊಂದು, ಯಾವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಹೊನಲು ಹರಿಯ ಬೇಕಾದರೆ ಇಂಥ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲೇ ಈಗಿನ ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಸೌಹಾರ್ದವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವೂ ದುರ್ಲಭವಾಗಿವೆ. ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ದೇವಾಲಯ. ಆದರೆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ವಾಸಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೈವಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಡಬಾರದ ಮಾತುಗಳೂ, ಯೋಚಿಸಬಾರದ ಯೋಚನೆಗಳೂ ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ನಿತ್ಯ ಶುಚಿಯಾದ, ನಿತ್ಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ವಾತಾವರಣ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನ ದಿನದಿನದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ನನಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿಸಿ, ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತೇನೆ.

ಮನೆಯವರು ಹಾಗಿರಲಿ, ಹೊರಗಿನವರು ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಹ ಆ ಕೊಠಡಿ ಭಯವನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಿಗರೇಟ್ ಸೇದುವವರು; ಅಷ್ಟು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಟ್ಟಿರುವ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಜಮಖಾನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೂದಿ ಉದುರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಈ ಯೋಚನೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ನಶ್ಯ ಹಾಕುವವರು, ಅವರ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಗಂತೂ ಮಿತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಂಕೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಮರುಗಿದ್ದೇನೆ. ಇತ್ತ ಕಡೆ ನಮಗೂ ಶಾಂತಿಯಿಲ್ಲ; ಅತಿಥಿಗಳು ಕೊಠಡಿಯ ಅಂದವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆಡಿಸುವರೋ ಎಂಬ ಭಯ ಕೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸೌಹಾರ್ದ ಬೆಳೆಯಲಾದೀತೇ! ಹಿಂದಿನಂತೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಕೊಠಡಿಯಾದರೆ ಅದರ ಮಾತೇ ಬೇರೆ. ಯಾರಾದರೂ ಬೀದಿಯಿಂದ ಕೂಗಿದ್ದು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನು ಅವಸರವಸರವಾಗಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲಿನ ಟವಲನ್ನು ಮಡಿಸಿಟ್ಟು ಕಾಫಿಯ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಒಳಕೊಠಡಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿ ಎಲೆ ಅಡಕೆಯನ್ನು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೂ ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಕೆಳಕ್ಕೂ ತಳ್ಳಿ, ಪತ್ತೆ ದಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅವರು ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿ ಬರುವುದರೊಳಗೆ ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಅಣಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಬರುವ ಮುನ್ನ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸಂಭ್ರಮ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಅವರೂ ಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಆಗಮನದ ಸುಳಿವು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದಿರದೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅವರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗಬೇಕು. ಕೊಠಡಿ ನಿತ್ಯಾಲಂಕಾರ ಭೂಷಿತವಾಗಿರದೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುವುದೇ ಹಿತ. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮನೆಗೆಲ್ಲಾ ರಂಗೋಲೆಯಿಟ್ಟು ಕಾರಣೆ ಎಳೆಯುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಬಂದರೆ ಯಾವ ಸಡಗರವೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಹೊಸ ದಿವಾನಖಾನೆ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತವಾದದ್ದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನ್ನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೇನಿದ್ದರೂ ಅದರ ಪ್ರಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗೋಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕೊಠಡಿಗೆ ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಬಂದರೂ ಅದು ಕೂಡಲೆ ಆ “ಮಾಲಿನ್ಯ”ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅದು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಗುರುತೇನು? ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿರುವ ರೀತಿ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಲ್ಲ. ಆ ಸಮುದ್ರದ ಹಸುರು ಬಣ್ಣ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಹೊಂಕಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಅಸಹ್ಯ ವರ್ಣದ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದರೇ ನನಗೆ ಮೈ ಉರಿಯುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ

ಔತಣ ಕೊಟ್ಟವರು ಯಾರು? ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಆ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬಳಿದ 'ಸಿಂಧು' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಬರಹಗಾತಿಗೆ ನನ್ನ ಶಾಪವಿರಲಿ.

ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿರುವ ಕ್ರಮವನ್ನಾಗಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಬಣ್ಣವನ್ನಾಗಲಿ ನಾವು ಬದಲಾಯಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಆ ಕುರ್ಚಿಗಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಆದರ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕೋಪತಾಪಗಳನ್ನೂ ಅವು ಸಹಿಸವು. ಅಲ್ಲಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಾವು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗುವ ಸಾವಿರ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳಿಗೆ ಅದು ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ನೀಲವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿ ಹರಿದು ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿ, ಒಮ್ಮೆ ಸಾಹಸದಿಂದ ಧುಮುಕಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಸರಸವಾಡಿ, ಒಮ್ಮೆ ಕೋಪದಿಂದ ಗರ್ಜಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಂಜುಳವಾಗಿ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಹರಿಯಬೇಕಾದ ಜೀವನ ವಾಹಿನಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ನಿಂತುಹೋಗಿದೆ. ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಶವದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಾಗಲಿ ಮಾನವನ ಜೀವನ ದಲ್ಲಾಗಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯೂ ನಿಶ್ಚಲತೆಯೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಟೀಪಾಯಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಹೂವುಗಳು ಹತ್ತಾರು ಸಲ ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿವೆ. ಆದರೆ ಚಲನೆ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಷ್ಟೇ ಇರಲಿ ಜೀವನದ ಯಾವುದೊಂದು ಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ರಾಮು ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ; ಅವನ ಮುಖದ ಕಳೆ ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ಸಲ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ದೂಳಿನಿಂದ ಮಸುಕಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುತ್ತಾನೆ; ಎಡವಿ ಮುಗ್ಗರಿಸುವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಓಡಿಬಂದು ಮೈ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಕೊಳೆಯಾಗಬಹುದೆಂಬ ಎಣಿಕೆ ಅವನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಕೆನ್ನೆಗಳು ಕ್ಷಣಕ್ಕೊಂದು ಸಲ ವಿಚಿತ್ರ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಗುಳಿಬಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಗದರಿಸಿದರೆ ಅವನ ನಗು ಮಾಯವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಂಬನಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ನಗು ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಮನೋಭಾವಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೂ ಸಾದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮೇಳೈಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯವೊಂದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಾಸಗೃಹದಲ್ಲಿ ಈ ಚಂಚಲತೆ ಬೇಕು, ವೈವಿಧ್ಯದ ಮೇಳವಿರಬೇಕು, ಜೀವನದ ಏರುಪೇರುಗಳೂ ಓರೆಕೋರೆಗಳೂ ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನದಾದರೆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು

ಕಡೆ ಲಲಿತೆಯ ಮುಡಿಯಿಂದ ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಹೂವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳಬಹುದೇ? ಏನೋ ನೆನೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಂಬನಿಯೊಂದು ಉರುಳಿಬಿದ್ದು ನಾನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವ ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಷರಗಳು ಅಳಿಸಿಹೋಗಿವೆ. ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿದು ಎಸೆಯಲಾರೆ. ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕಡೆ ಅವಳ ಹಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂಕುಮ ಉದುರಿದೆ, ಕರವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ಗುಡಿಸಿಹಾಕಲಾರೆ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮುಖ ಒರಸಿಕೊಂಡವರುಂಟೆ! ನೆಲದ ಮೇಲೆ ರಾಮುವಿನ ಗೋಲಿ ಉರುಳುತ್ತಿದೆ, ಅವನು ಕೋಪದಿಂದ ಎಸೆದ ಆಟದ ಮೋಟಾರು ತಳಮೇಲಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಕಾಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳೊಂದು ಇಟ್ಟ ಕಡೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನೊಡನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಲೆ ಆಡುತ್ತವೆ. “ನನ್ನ ಲೇಖನಿ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತು ಎಂದು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ಒಂದು ಕಡೆ ಅವಿತುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಪರದಾಟವನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಹುಡುಕಿ ಬೇಸರವಾಗಿ ನಾನು ಸೋತೆನೆಂದು ಒಪ್ಪುವ ವೇಳೆಗೆ ‘ಇಗೋ ಇಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ!’ ಎನ್ನುವಂತೆ ಕಾಗದಗಳ ನಡುವೆ ತುಂಟ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಣಕಿ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಸಿಕ್ಕದೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ಲಲಿತೆಗೆ ಒಂದು ಕೂಗು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಪದಾರ್ಥ ನೀವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ?’ ಎಂದು ಅವಳು ರೇಗಿದರೆ ನಾನು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಥವಾ ನಾನು ರೇಗಿದರೆ ಅವಳು ಕುಚೋದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ನಾವು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಾ ನಮ್ಮ ಹುಚ್ಚಾಟವನ್ನು ನೆನೆದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಗುತ್ತವೆಯೆಂದೇ ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ. ಅಂತೂ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಲಿ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ಜೀವನದ ನೃತ್ಯ ಬಿಡುವಿಲ್ಲದೆ ಸಂತತವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಎಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಆ ನಿಶ್ಚಲತೆ ಲಾಸ್ಯದ ಒಂದು ಭಂಗಿ ಮಾತ್ರ.

ನನ್ನ ಮತ್ತು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೆಲ್ಲಾ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದು ಮಾಯವಾದಂತಿರುವ ಸಾವಿರ ಭಾವನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಆ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಅದಕ್ಕೂ ಮಾನವತೆ ಬಂದಂತಿದೆ. ಲಲಿತೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ನಗು ಮುಖದಿಂದ ಏಳುವ ಹಾಗೆ ಕೊಠಡಿಯೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರೇಯಸಿಯಂತೆ ಎದ್ದು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೆಂಗರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಶೃಂಗಾರವೆಲ್ಲಾ ನನಗಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆ! ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಆ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕದಲಿಸದಿದ್ದರೆ, ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಾಚಿರುವ ಕುರುಳಿನ ಮೇಲೆ ಒಲವಿನಿಂದ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಚೆದರಿಸದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗಿನ ದಿವಾನಖಾನೆಗೆ ನನ್ನ ಒಲವು ನಲಿವುಗಳು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರ ಕುರುಳನ್ನು ಚೆದರಿಸುವ ಧೈರ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲಿಡುವುದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಒಳಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪೂರ್ವಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಸುಂದರ್ ಕುರ್ಚಿಗಳಿವೆ; ಹಸಿವಾದಾಗ ನನ್ನೊಡನೆ ತಿಂದು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದಾಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಕುಡಿದಿರುವ ಹಳೆಯ ಮೇಜಿದೆ. ಅವುಗಳೊಡನೆ ನಾನು ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರವಹಿಸಿದರೂ ಎಷ್ಟು ಸಲಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದರೂ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ದಿವಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಪಾಷಾಣ ಹೃದಯದ ನಿಶ್ಚಲ ಸೌಂದರ್ಯ ನನಗೂ ಬೇಡ, ನನ್ನ ಆತ್ಮೀಯರಿಗೂ ಬೇಡ.

3. ಒಲುಮೆ

3.1	ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ.	-ಮೂಲ: ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ
ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ: ಕೆ.ವಿ.ನಾರಾಯಣ
ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರ ರಾವ್	066
3.2	ಒಲವಾದೊಡೆ ರೂಪಿನ
ಕೋಟಲೆಯೇವುದೋ.	-ಜನ್ನನ ಯಶೋಧರ ಚರಿತೆ	073
3.3	ಶಕುಂತಲೆ ದುಷ್ಯಂತರ ಭೇಟಿ - ನಾಟಕ	-ರಂಜಾಳ ರಾಮದೇವ ಶೆಣೈ	076
3.4	ಓದುಪಠ್ಯ: ಅನುರಕ್ತಿ	-ವಸುಮತಿ ಉಡುಪ	094

3. ಒಲುಮೆ

ಆಶಯ

ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು

ಹಸಿವಾದಡೆ ಊರೊಳಗೆ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಗಳುಂಟು.

ತೃಷೆಯಾದಡೆ ಕೆರೆ ಹಳ್ಳ ಬಾವಿಗಳುಂಟು.

ಅಂಗಶೀತಕ್ಕೆ ಬೀಸಾಟ ಅರಿವೆಗಳುಂಟು.

ಶಯನಕ್ಕೆ ಹಾಳು ದೇಗುಲಗಳುಂಟು,

ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಯ್ಯಾ, ಆತ್ಮಸಂಗಾತಕ್ಕೆ ನೀನೆನಗುಂಟು.

– ಮಹಾದೇವಿಯಿಕ್ಕನ ವಚನ.

3.1 ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯೇ

– ಮೂಲ: ಎರಿಕ್ ಫ್ರಾಂ,
ಅನು: ಕೆ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ,
ಎಚ್.ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್.

ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದು ಕಲೆಯಾದರೆ, ಪ್ರೀತಿಯ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಲು ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆರಡೂ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. 'ಪ್ರೀತಿ ಎನ್ನುವುದು ಕಲೆಯಲ್ಲ, ಅದು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸುಖಕರವಾದ ಸಂವೇದನೆ. ಅದನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಆಕಸ್ಮಿಕ' ಎನ್ನುವುದಾದರೆ ಆಗ ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹುಪಾಲು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಒಂದು ಕಲೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪುಟ್ಟ ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರೀತಿಯು ಕಲೆಯೆಂಬ ತತ್ವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜನರು ಪ್ರೀತಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಜನ ಪ್ರೀತಿಯ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ. ಸುಖಮಯವಾದ ಅಥವಾ ದುಃಖಮಯವಾದ ಪ್ರೇಮಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ನೂರಾರು ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತ ತಿರುಗುವ, ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಹಾಡುಗಳು ಅವರ ತುಟಿಗಳ ಮೇಲೆ, ಕಿವಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ವೆನ್ನುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧೋರಣೆಗೆ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿರುವ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇಂತಹ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ರೂಪಿಸಿವೆ. ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೂರುಪಾಲು ಜನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು, ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆ. ತಾವು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಗಮನ ಹರಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಾವು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಸಮರ್ಥ-ರಾಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಯಾರೂ ಏನೇನೂ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು

ಅವರ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಾವು 'ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವರಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಲು ತಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಮುಂತಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಅವರ ತಲೆ ತುಂಬ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು, ಎಂದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಜನರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅವರು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳ ಪರಿಮಿತಿಯೊಳಗೆ, ತಮ್ಮಿಂದಾದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ, ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾಗಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮಹಿಳೆಯರು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು, ನಡನುಡಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಾವು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕರೂ, ಪ್ರೀತಿಯೋಗ್ಯರೂ ಆಗುತ್ತೇವೆಂದು ಅವರ ಭಾವನೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಉಪಾಯಗಳು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದವು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಕೊಡುವಂತಹ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿರುವುದು, ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಸುತ್ತಲಿನ ಜನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಅತಿಯಾಗಿ ಹೋಗದೆ ಸುವರ್ಣ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ನ ಬ್ರೂಯಾತ್ ಸತ್ಯಮಪ್ರಿಯಂ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಹಿಂದೆ ಬಂದರೆ ಒದೆಯದ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಹಾಯದ ಹೌದಪ್ಪಗಳಾಗಿರುವುದು □ ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸುವ 'ತಂತ್ರಗಳು'. ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರನಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೂ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸಿನ ಶಿಖರವನ್ನು 'ಸುಲಭವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ' ತಲುಪಲು ಹೂಡಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುಪಾಲು ಜನರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಜನಪ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ಮಿಶ್ರಣ.

ಪ್ರೀತಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಾಗಿರದೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ 'ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ'ವೊಂದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿದೆ. ಜನರು. 'ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಬಹಳ ಸುಲಭ, ಆದರೆ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಸಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ' ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಧೋರಣೆಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಬೇರೂರಿರುವ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿ'ಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಮಹತ್ವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. 'ವಿಕ್ಟೋರಿಯನ್' ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯನಿಷ್ಠ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರೀತಿ ಮೊದಲು,

ಮದುವೆ ಆಮೇಲೆ' ಎನ್ನುವ ತತ್ವವು ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿಯು ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ, ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಭಾವನೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರೀತಿಯು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರ ಕುಟುಂಬವರ್ಗದವರೇ, ಮದುವೆಯ ದಲ್ಲಾಳಿಗಳೇ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಮಾನದಂಡಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಆರಿಸಲಾದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮದುವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ನಡುವೆ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ಪೀಳಿಗೆಗಳಿಂದ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಆದ ಪ್ರೀತಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿದೆ. ಅಮೆರಿಕಾದ ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವಿವಾಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಪ್ರೀತಿಯ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಸುಂದರ ಮುಂಜಾನೆ ತಮ್ಮೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಈ ಮಧುರತಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವು. ಕ್ರಮೇಣ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದೆಂದು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ಆಯ್ಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು. ಪ್ರೀತಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತೀರ ಹತ್ತಿರವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಲಾಭದಾಯಕವಾದ ವಿನಿಮಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಮನೋಧರ್ಮ ನಮ್ಮ ಸಮಗ್ರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ತಳಹದಿ. (ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ನಮಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ನಮಗೆ ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಜಾಯಮಾನ) ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯ ಗಾಜಿನ ಕಿಟಕಿಗಳ ಹಿಂದೆ ರಂಗುರಂಗಾಗಿ ಮಂಡಿಸಿರುವ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಆನಂದ ತುಂದಿಲನಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆಧುನಿಕ ಮಾನವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು

ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಇದ್ದರೆ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೇ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲ ತೀರಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೋ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಮಜಾ ಉಡಾಯಿಸಬೇಕು. ಇದು ಅವನ ಜೀವನ ವೇದಾಂತ. ಇಂತಹ ಜನರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾರಾಟಕ್ಕಿಟ್ಟಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಂತೆಯೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ, ಸುಂದರಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೀನು ಅಥವಾ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದ ಬಹುಮಾನ. ಶ್ರೀಮಂತನಾದ, ಆಕರ್ಷಕ ಯುವಕನನ್ನು ಗಂಡನಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದೇ ಕಾಂತೆಯರ ಕನಸಾಗಿರುತ್ತದೆ. 'ಆಕರ್ಷಕ' ಹೆಣ್ಣು ಅಥವಾ ಗಂಡು ಎಂದಾಗ, ಆಕರ್ಷಕ ಎನ್ನುವ ಪದದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಂಚ ವಿವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ಕಾಲದ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಜನಪ್ರಿಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಆಕರ್ಷಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಾರೀರಿಕ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕ ಮಾನದಂಡಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಫ್ಯಾಷನ್ ಅನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ.

1920ರ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇರುವ, ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವ 'ಅಳುಬುರುಕಿ'ಯಲ್ಲದ ಗಂಡುಬೀರಿ ಹೆಣ್ಣು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯ ಶಿಖರವಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಂಬಂಧ, ಒಡತನ ಮೀಸೆ ತಿರುಗಿಸುವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈಗ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಶೀಲವಾದ, ಮನೆಗೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮುದ್ದು ಮೊದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಡಸಿನ ವಿಚಾರವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು ಈ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಗಂಡುಗಲಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಅವನು ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸದಸ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ 'ಜಾಣ'ನಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಗತಿಯ ಏಣಿಯ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ದೇಗ ಬೇಗ ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಾಕು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಎಟುಕದಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ, ನಾವು ಪ್ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಇರುತ್ತೇವೆ. (ಅಷ್ಟಾವಕ್ರನಾದ ಕುಚೇಲ ಅರಮನೆಯ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಕೂಡ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು) ನಾವು ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಹೀಗೆ: 'ನಾನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಸಿಗುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ತನ್ನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದ, ಜನಮೆಚ್ಚುವ ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯಳಾಗಿರಬೇಕು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು

ಬಯಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಆಕರ್ಷಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ ನನ್ನ ಇರುವ ಬರುವ ಬಂಡವಾಳವೇ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕು ಎಂದರೆ ನನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಣಗಣಗಳನ್ನೂ ನಾನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು 'ಸುಂದರ' ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಸತೊಡಗುವುದೆಂದರೆ ವಿನಿಮಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಡುಕಿದಾಗ, ಸಿಗಬಹುದಾದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಸ್ತು ತಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಎನ್ನಿಸಿದಾಗ, ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಖಾಲಿ ನಿವೇಶನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಾಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಗಿಂತ. ಅವನು ಮುಂದೆ ಪಡೆಯಬಹುದಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. (ಡಾಕ್ಟರ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಫೇಲಾಗಿರುವ ಗಂಡು, ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವವನಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂದ ಹಾಗೆ) ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಧರ್ಮವೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿರುವ, ಹಣ-ಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆಯೇ ಯಶಸ್ಸಿನ ಏಕೈಕ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಾನವೀಯ ಪ್ರೇಮಸಂಬಂಧಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ದೋಷಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರಸರಣಿ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ:

ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಪ್ರೀತಿಯು ಉದಯವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೀತಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಅನುಭವ ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಉಜ್ವಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ, ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವ, ಉಳಿಯುವ ವಿಧಾನವು ಆದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವ ಬಗೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾದುದು.

ಪರಸ್ಪರ ಅಪರಿಚಿತರಾಗಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು - ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ □ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ತಮ್ಮನಡುವೆ - ಭಯ, ಆತಂಕ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ದ್ವೇಷಗಳ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ, ಒಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಹಿಂದೆಂದೂ ಕರಿಯರ ಆತ್ಮೀಯತೆಯನ್ನು, ಏಕತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೆ, ಹಾಲು ಸಕ್ಕರೆಗಳಂತೆ ಬೆರೆತುಹೋದರೆ, ಆದು ಜೀವನದ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ, ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯಾದ ಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಜೀವಮಾನಪರ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಮೃತ ಸ್ವರ್ಪವಿಲ್ಲದೆ. ಏಕಾಕಿತನದ ಕತ್ತಲು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಂತೂ ಈ ಒಲವು ಇಂದ್ರಜಾಲವಾಗಿ, ಪವಾಡವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮೈಮನಗಳನ್ನು ಮರೆತು ಆನಂದಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪವಾಡಸದೃಶ ಏಕತಾನುಭವವು ಲೈಂಗಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಿಲನಗಳ ಸಹಚರಿಯಾಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಫಲಿತಾಂಶವಾಗಿಯೇ ಮೂಡಿಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದರ ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಖರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕ್ಷಣಿಕ. ಈ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಹಯೋಗ ತನ್ನ ಹೊಸತನವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ಆರುಣ ಕಿರಣಜಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾದ ಮಣ್ಣು ಕಣ-ಕಣವಲ್ಲ, ಕತ್ತಲು ಕವಿದಂತೆ ನಿರಾಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ, ಒಲವಿನ ಪ್ರಖರತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದಾಗಿದ್ದ ಲೋಪದೋಷಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಾಣತೊಡಗುತ್ತವೆ. ಆನಂತರ ಅಂತರಂಗದ ದ್ವೇಷಗಳು, ನಿರಾಶೆಗಳು, ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಏಕತಾನತೆಗಳು, ಅಳಿದುಳಿದ ಪ್ರೀತಿಯ ಬಿಸಿಯನ್ನು ತಣ್ಣಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತವೆ. (ನಗೀನವಿಲು ಬಿಸಿಲುಗುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಹೊರಡುತ್ತದೆ)

ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಭಾತದಲ್ಲಿ, ನಮಗೆ ಅದರ ಭವಿಷ್ಯ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ದುರಂತ. ನಾವು ಈ ಮೊದಲ 'ಮೋಹ'ದ (infatuation) ಹುಚ್ಚುಹೊಳೆಯನ್ನೇ ಶಾಶ್ವತ ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಪರಸ್ಪರ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿದ ಗಂಡುಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಆದುವರೆಗಿನ ಭಯಂಕರ ಪ್ರೀತಿಯೆಂದು ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದೆ. ಏಕಾಕಿತನದಿಂದ ದೊರೆತ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸುಲಭವಾದ ಕೆಲಸ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬಹಳ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪುರಾವೆಗಳೂ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕೈ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪ್ರೀತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಉತ್ಸಾಹ, ಆಸೆ, ನಿರೀಕ್ಷೆ, ಭರವಸೆಗಳು ಬೇರಾವ ಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವಿಫಲವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಗುವ ಕ್ರಿಯೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಭಯಂಕರ ನಿರಾಶೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಜನರು ತಮ್ಮ ವೈಫಲ್ಯದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರಾಶರಾಗದಿರಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದನ್ನೇ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರೀತಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯು ಏಕೆ ವಿಫಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರೀತಿಯ

ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಯೆಂದರೆ 'ಪ್ರೀತಿಯು ಒಂದು ಕಲೆ' ಎಂಬ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಬಾಳುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ, ಒಲಿಯುವುದು ಒಂದು ಕಲೆ. ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಎನ್ನುವುದು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲವಿದ್ದರೆ, ಸಂಗೀತ, ಚಿತ್ರರಚನೆ, ಮರಗೆಲಸ, ಶಿಲ್ಪಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಬೇರಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಆವಶ್ಯಕ ಅಂಶಗಳು ಯಾವುವು?

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದು. ಎರಡನೆಯದು ಆ ಕಲೆಯ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಗುರಿಯಾದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಾನವ ಶರೀರದ ರಚನೆಯನ್ನು, ಸಮಸ್ತ ರೋಗಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಷ್ಟರಿಂದಲೇ ನಾನು ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕಲೆಯ ಪಾರಂಗತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ, ನಾನು ನನ್ನ ತಾತ್ವಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಬೇಕು. ಹಳೆಯ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ತಪ್ಪುಗಳಾಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಜ್ಞಾನಗಳು ಅಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆರೆತುಹೋಗಿ ಕಲಾಕೌಶಲವೊಂದೆ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು. ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಅಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೊಳೆಯತೊಡಗಬೇಕು. ಈ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಕಲೆಯನ್ನು ವಶೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಸಾಕ್ಷಿ. ಕಲೆಯೊಂದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಆ ಕಲೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಕೂಲಂಕಷ ಜ್ಞಾನವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ ಅವಶ್ಯಕವೇ...

3.2 ಒಲವಾದೊಡೆ ರೂಪಿನ ಕೋಟಲೆಯೇವುದೋ?

-ಜನ್ನ

ಅಮೃತಮತಿ ಸಹಿತಮಾ ಚಂ
 ದ್ರಮತಿಯ ಸುತನಂತು ಮೆರೆವ ಧವಳಾರದೊಳ
 ಭ್ರಮುವೆರಸಭ ಗಜಂ ವಿ
 ಭ್ರಮದಿಂದಂ ಸೆಜ್ಜರಕ್ಕೆ ಬಂದವೊಲೆಸೆಗುಂ

111

ಸುರತ ಸುಖಪಾರವಶ್ಯಂ
 ತರೆ ನಿದ್ರಾಭರಮನಿರ್ವರುಂ ಶಿಥಿಲತನೂ
 ಪರಿರಂಭಣದಚ್ಚಳಿಯದೆ
 ಪರಿವೇಷ್ಟಿತ ಬಾಹುವಳಯದೊಳ್ ಕಣ್ಣಯ್ದರ್

121

ಹೃದಯ ಪ್ರಿಯರಂತೊರಗಿದ
 ಪದದೊಳ್ ಗರಟಿಗೆಯ ಜಾವದುಕ್ಕಡದುಲಿ ಮ
 ಳ್ಗಿದ ಪೊತ್ತು ಸೊಳ್ಳೆ ಕರುಮಾ
 ಡದ ಪಕ್ಕದೊಳಿದರ್ ಪಟ್ಟದಾನೆಯ ಬದಗಂ

131

ಬಿನದಕ್ಕೆ ಪಾಡುತ್ತಿರೆ ನು
 ಣ್ಣನಿ ನಿದ್ರೆಗೆ ಕತಕಬೀಜಮಾಯ್ತೆನೆ ಮೃಗಲೋ
 ಚನೆ ತಿಳಿದಾಲಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿದ
 ಮನಮನೆ ತೊಟ್ಟನೆ ಪಸಾಯದಾನಂಗೊಟ್ಟಳ್

141

ಅಂತೆಸೆಯೆ ಪಾಡುತ್ತಿರೆ ತ
 ದ್ವಂತಿಪನತಿನೂತ್ನಗೀತ ಪಾತನ ವಿಕಲ
 ಸ್ವಾಂತೆಗೆ ನೋಡುವ ಕೂಡುವ
 ಚಿಂತೆ ಕಡಲ್ವರಿದುದಂದು ಬೆಳಗಪ್ಪಿನೆಗಂ

151

ಮನದನ್ನಳಪ್ಪ ಕೆಳದಿಗೆ
 ಮನಮಂ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಬಳಿಕ ಕಳುಪಿದೊಡವಳಾ
 ತನ ರೂಪುಗಂಡು ಕಣ್ಣಂ
 ಮನಕ್ಕಮುದ್ಗಾರವೆತ್ತು ಭೋಂಕನೆ ಮಗುಳ್ಳಳ್

161

ಅಮೃತಮತಿಯೆತ್ತ ರೂಪಾ
 ಧಮನಷ್ಟಾವಂಕನೆತ್ತ ಚಿತ್ರಮಪಾತ್ರೇ
 ರಮತೇ ನಾರೀ ಎಂಬುದು
 ಸಮನಿಸಿದುದು ಬೆಂದ ಬಿದಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ 171

ಎನುತುಂ ಬಂದು ವಿಷಣ್ಣಾ
 ನನೆಯಂ ಮಾರ್ಗವಲಗ್ನನೇತ್ರೆಯನುಚ್ಚ್ವಾ
 ಸ ನಿತಪ್ತಾಧರರುಚಿಯಂ
 ಮನುಜೇಂದ್ರಾಂಗನೆಯನೆಯ್ವಿ ಕಂಡಿಂತೆಂದಳ್ 181

ಕಂತುವಿನ ಕಯ್ಯ ಕೂರಸಿ
 ಯಂತಿರೆ ಗರಗರಿಕೆವಡೆದು ಪೊಳೆವಸಿಯಳೆ ನೀ
 ನಿಂತಪ್ಪ ಕಾಮದೇವಂ
 ಗಂತೆಂತಾಯ್ದರಸಿ ಕೂರ್ತೆಯೆಂದಾನರಿಯೆಂ 191

ಈ ದೊರೆಯನೆಂದು ತೋರಲ್
 ಮೇದಿನಿಯೊಳಗಾತನಲ್ಲದಿಲ್ಲನೆ ಪೇಳ್ ಪೇಳ್
 ಕಾದಲನಂತಿರೆ ಚೆಲ್ಲನೆ
 ದೂದವಿ ನೀನೆನ್ನ ಕೊಂದೆಯೆಂದೊಡೆ ಪೇಳ್ವಳ್ 1101

ಪರಿದಲೆ ಕುಳಿನೊಸಲಳಿಗ
 ಕ್ಷೋಣಿವಾಯ್ ಹಪ್ಪಳಿಕೆ ಮೂಗು ಮುರುಟಿದ ಕಿವಿ ಬಿ
 ಬ್ಬಿರಿವಲ್ ಕುಸಿಗೊರಲಿಳಿದೆರ್ದೆ
 ಪೊರಂಟ ಬೆನ್ ಬಾತ ಬಸಿರಡಂಗಿದ ಜಘನಂ 111

ಕಣಿದೊವಲ ಪಳಿಯ ಕುಳಿಯಂ
 ತೆಣಿದಂದದ ಮೆಯ್ಯ ನಾತಮಾತನ ಕಯ್ಯಳ್
 ಕುಣುಗಣ್ಣ ಕೂನಬೆನ್ ಕಾಲ್
 ಮರೆಯಿಸುವುದು ಟೊಂಕಮುರಿದ ಕತ್ತೆಯ ಕಾಲಂ 1121

ಮುದುಗರಡಿಯ ಮುದಿದೊವಲಂ
 ದದ ಕರಿಯಂ ತಾಳಕಾಯ ಮೋಳಿಗೆಯೊಂದಂ
 ದದ ಮುರುಡನಷ್ಟವಂಕಂ
 ಮೊದಲೊಣಗಿದ ಕೂನಗೊರಡಿನಂದದ ಕೊಂಕಂ

||31

ಕರಿದಾದೊಡೆ ಕತ್ತುರಿಯಂ
 ಮುರುಡಾದೊಡೆ ಮಲಯಜಂಗಳಂ ಕೊಂಕಿದೊಡೇಂ
 ಸ್ಮರಚಾಪಮನಿಳಿಕ್ಕಯ್ಯರೆ
 ಮರುಳೇ ಪೊಲ್ಲಮೆಯೆ ಲೇಸು ನಲ್ಲರ ಮೆಯ್ಯೊಳ್

||41

ಒಲವಾದೊಡೆ ರೂಪಿನ ಕೋ
 ಟಲೆಯೇವುದೊ ಕಾರ್ಯಮಾಗೆ ಕಾರಣದಿಂದಂ
 ಫಲಮೇನಿಂದೆನಗಾತನೆ
 ಕುಲದೈವಂ ಕಾಮದೇವನಿಂದ್ರಂ ಚಂದ್ರಂ

||51

ಎಂದಾಕೆಗೆ ಲಂಚಮನಿ
 ತ್ತೆಂದುದನೆಂದೆರವಿಗೊಂಡು ಕಳಿಪುಪುದುಮವಳ್
 ಸಂದಿಸಿದೊಡಮ್ಮತಮತಿ ರಾ
 ತ್ರಿಂ ದಿವಮಾತನೊಳೆ ಸಲಿಸಿದಳ್ ತೆರಪುಗಳಂ

||61

ಆ ವಿಕಟಾಂಗನೊಳಂತಾ
 ದೇವಿಗೆ ರುಚಿಯಾಗೆ ರತಿಫಲಾಸ್ವಾದನದೊಳ್
 ಬೇವಂ ಮೆಚ್ಚಿದ ಕಾಗೆಗೆ
 ಮಾವಿಳಿದಪ್ಪಂತೆ ಪತಿಯೊಳಿಳಿದಾಯ್ತು ಮನಂ

||71

3.3 ಶಕುಂತಲೆ - ದುಷ್ಯಂತರ ಭೇಟಿ

-ರಂಜಾಳ ರಾಮದೇವ ಶೆಣೈ

ಸೂತ್ರಧಾರ - ಆರ್ಯ, ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಕರ್ಣಾನಂದವನ್ನು: ಉಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂದ ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯವಾವುದಿದೆ?

ನಟಿ - ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ಋತುವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹಾಡಲಿ?

ಸೂತ್ರಧಾರ - ಆರ್ಯ, ಈ ನವಾಗತ ಗ್ರೀಷ್ಮ ಋತುವು ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ - ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹಾಡು. ಈ ಗ್ರೀಷ್ಮದಲ್ಲಾದರೂ ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಮಿಂದೆಳುವುದು ತುಂಬಾ ಸಂತಸಕರ, ಪಾಟಲದ ಹೂಗಂಪಿನೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಬನದೆಲರು ಬೀಸುತ್ತದೆ. ತಣ್ಣನೆಯ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸುಲಭ ನಿದ್ರೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಬೇಸಗೆಯ ಈ ದಿನಗಳು ಸಾಯಂಕಾಲ ತುಂಬಾ ರಮಣೀಯವಾಗಿವೆ.

ನಟಿ - ಹಾಗೆಯೆ ಸರಿ (ಎಂದು ಹಾಡುವಳು). ಅತಿಮೃದುಲ ಕೇಸರಗಳಿಂ ಸೊಗಯಿಪ ಶಿರೀಷಗಳು ಇನಿಸಿನಿಸು ಅಳಿಗಳು ಚುಂಬಿಸುತಿರೆ ಕರುಣೆಯಿಂದವನಾಯ್ತು ಪ್ರಮದೆಯರೆಸಗುತಿಹರು ಕನ್ನವುರವ.

ಸೂತ್ರಧಾರ - ಆರ್ಯ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವಿಟ್ಟ ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸೋಣ?

ನಟಿ - ಆರ್ಯ, ಈ ಮೊದಲೆ 'ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ'ವೆಂಬ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಡಲು ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಇತ್ತಿರುವಿರಷ್ಟೆ!

ಸೂತ್ರ - ಸರಿಯಾಗಿ ನೆನಪು ಕೊಟ್ಟೆ. ನಿನ್ನ ಗೀತದ ಮನೋಹರವಾದ ರಾಗವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸೆಳೆದಿತ್ತು. ಅದುಕೊ (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟಾಲಿಸಿ) ನನ್ನಂತೆ ರಾಜನಾದ ದುಷ್ಯಂತನೂ ಅತಿ ವೇಗವಾಗಿ ಧಾವಿಸುವ ಹರಿಣದಿಂದ ಸೆಳೆದವನಾಗಿ ಇತ್ತಲೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ನಿಷ್ಕಮಿಸುವರು)

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

(ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ರಾಜನು ರಥಾ ರೂಢನಾಗಿ ಸಾರಥಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಸಾರಥಿ - (ರಾಜನನ್ನೂ ಮೃಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಎಲೇ ಆಯುಷ್ಯಂತನೇ, ಈ ಕೃಷ್ಣಮೃಗಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬಾಣವನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲೇರಿಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಯಜ್ಞಮೃಗವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪಿನಾಕಿಯನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ - ಎಲೇ ಸೂತನೇ, ಈ ಜಿಂಕೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲು ದೂರಕ್ಕೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಇದು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ತನ್ನ ಕೊರಲನ್ನು ಕೊಂಕಿಸುತ್ತ ಸುಂದರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ರಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶರಪತನ ಭಯದಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುಳಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. ದಣಿವಿನಿಂದ ತೆರೆದ ಇದರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಅರೆಜಗಿದ ದರ್ಭಾಂಕುರಗಳು ಉದುರಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿವೆ. ತೀವ್ರ ಗತಿಯಿಂದ ಧಾವಿಸುತ್ತ ಇದು ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಮುಟ್ಟಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ. (ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ) ಇದೇನು? ನಾನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದರೂ ಇದು ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಿಂದ ದೂರವಾಯಿತಲ್ಲ!

ಸಾರಥಿ - ಎಲೇ ಆಯುಷ್ಯಂತನೇ, ಭೂಮಿಯು ಏರು ತಗ್ಗಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಕಾರಣ ರಥದ ವೇಗವು ಮಂದವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಮೃಗವು ಬಹಳ ದೂರ ತೆರಳಿತು. ಈಗ ಸಮತಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಿನಗೆ ಅದು ಸಿಗಲು ಕಷ್ಟವಾಗದು.

ರಾಜ - ಹಾಗಾದರೆ ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಸಡಿಲುಬಿಡು.

ಸಾರಥಿ - ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತಾಗಲಿ, (ರಥ ವೇಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೇ ಆಯುಷ್ಯಂತನೇ, ಅತ್ತ ನೋಡು, ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲು ಬಿಡ್ತೊಡನೆ ಕುದುರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕೊರಲುಗಳನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಾಚಿ 'ಕಂಪನ್' ರಹಿತವಾದ ಚಾಮರ ಶಿಖೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದ

ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಕಿವಿಗಳಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ ಮಿಠಾಘಾತದಿಂದ
ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದ ಧೂಳು ತಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗದಂತೆ
ಧಾವಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಇವುಗಳಿಗೆ ಆ
ಮೃಗದ ವೇಗವು ಅಸಹನೀಯವೋ ಎಂಬಂತೆ
ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ರಾಜ - (ಸಂತೋಷದಿಂದ) ಸತ್ಯ, ಈಗಲಾದರೋ ಇವು ವೇಗದಲ್ಲಿ
ಸೂರ್ಯ ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರನ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ಮೀರಿರುವುವು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದ ಹಿಂದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ
ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುವಂತಹ ವಸ್ತುಗಳು
ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯೂ,
ನಡುವೆ ತುಂಡಾಗಿ ಇರುವಂತಹ ವಸ್ತುವು
ಜೋಡಿಸಿದಂತೆಯೂ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ವಕ್ರವಾಗಿರುವ
ವಸ್ತುವು ಸರಳವಾಗಿ ಇರುವಂತೆಯೂ
ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವುವು. ರಥದ ಈ
ಮಹಾವೇಗದಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವು ಒಂದು
ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ದೂರವಾಗಿರಲೂ
ಹತ್ತಿರವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ನೋಡು. ಇದೋ,
ಮೃಗವನ್ನು ನಾನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿರುವೆ; ಈಗಲೇ
ಇದು ಮೃತಿಯನ್ನೊದಿತೆಂದು ತಿಳಿ. (ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು
ಅಭಿನಯಿಸುವನು.)

[ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ] ಹೇ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಆಶ್ರಮ ಮೃಗವಿದು,
ಇದನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿರು, ಕೊಲ್ಲದಿರು.

ಸಾರಥಿ - (ಆಲಿಸಿ ಹಾಗೂ ನೋಡಿ) ಆಯುಷ್ಮನ್, ನಿನ್ನ ಹಾಗೂ
ನಿನ್ನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಲಿರುವ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ
ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಂದಿರುವರು.

ರಾಜ - (ಅವಸರದಿಂದ) ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ
ನಿಲ್ಲಿಸು.

ಸಾರಥಿ - ಆಂತಾಗಲಿ, (ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನು.)

(ಅನಂತರ ಓರ್ವ ವೈಖಾನಸನು ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ
ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವೈಖಾನಸ - (ಕೈಯನ್ನು ಎತ್ತಿ) ಎಲೇ ಅರಸನೇ, ಇದು ಆಶ್ರಮ ಮೃಗವು.

ಇದನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿರು, ಕೊಲ್ಲದಿರು. ಹತ್ತಿಯ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯನ್ನಿಡುವಂತೆ ಈ ಮೃಗದ ಕೋಮಲವಾದ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡುವುದು ನಿನಗೆ ತರವಲ್ಲ. ಜಿಂಕೆಗಳ ಚಾಂಚಲ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಜೀವನ ಅದೆಲ್ಲಿ? ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಭಟಿಲ್ಲನೆ ಎರಗುವ ನಿನ್ನ ಕಠೋರವಾದ ಬಾಣವು ಅದೆಲ್ಲಿ? ಆದುದರಿಂದ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹೂಡಿದ ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸುವವನಾಗು. ನಿನ್ನ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಆರ್ತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಇವೆಯಲ್ಲದೆ ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ವಧಿಸಲಲ್ಲ.

ರಾಜ - ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿರುವೆ. (ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸುವನು.)

ವೈಖಾನಸ - ಪುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಭೂಷಣನಾದ ನಿನಗಿದು ತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ. ಪವಿತ್ರವಾದ ಪುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಗುಣೋಪೇತನಾಗಿ ನೀನು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದಂತೆ ನಿನಗೂ ಸದೃಶ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುತ್ರನು ಹುಟ್ಟಲಿ.

ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರು -(ಕೈಯೆತ್ತಿ) ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವವನಾಗು.

ರಾಜ -(ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮಗೈದು) ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಚನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು.

ವೈಖಾನಸ - ಎಲೇ ರಾಜನೇ, ನಾವು ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತರಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರ ಮಾಲಿನೀ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಕುಲಪತಿಯಾದ ಕಣ್ಣರ ಆಶ್ರಮವು ತೋರುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳಿಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಹೋಗಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ಅಲ್ಲಿ ತಲುಪಿದ ಬಳಿಕ ತಪಸ್ವಿಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಸುಂದರವಾದ ಯಜ್ಞ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬಿಲ್ಲಿನ ಹೆದೆಯಿಂದ ದಡ್ಡುಗಟ್ಟಿದ ಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ಭುಜವು ಅದೆಷ್ಟು ದೂರದ ತನಕ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ನಿನಗಾಗುವುದು.

ರಾಜ - ಕುಲಪತಿಯರಾದ ಕಣ್ಣರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವರೇನು?

ವೈಖಾನಸ - ಇಲ್ಲ. ಅವರಾದರೋ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವ

ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅವಳ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಲು ಇಂದೇ ಸೋಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ತೆರಳಿರುವರು.

ರಾಜ - ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕಾಣುವೆ. ಆಕೆಯೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮರಳಿದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಭಾವನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವಳು.

ವೈಖಾನಸ - ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತೇವೆ. (ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ವೈಖಾನಸನ ನಿರ್ಗಮನ).

ರಾಜ - ಎಲೇ ಸೂತನೇ, ಕುದುರೆಗಳ ವೇಗವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತೀವ್ರಗೊಳಿಸು. ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಪವಿತ್ರನಾಗುವೆನು.

ಸಾರಥಿ - ಆಯುಷ್ಯಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ರಥ ವೇಗವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು.)

ರಾಜ - (ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ) ಎಲೇ ಸಾರಥಿಯೇ, ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಯಾರು ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೂ ತಪೋವನದ ಆ ಶ್ರವಣ ಭಾಗವೆಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಾರಥಿ - ಅದು ಹೇಗೆ?

ರಾಜ - ಏನು! ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೇ? ಮರಗಳ ಕೆಳಗೆ ಗಿಳಿಗಳ ಪೊಟರೆಗಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ನೀವಾರಗಳು ಜಾರಿಬಿದ್ದಿವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಕಲ್ಲುಗಳು ನುಣ್ಣಾಗಿ ಇಂಗುದೀಫಲಗಳನ್ನು ಒಡೆದಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹರಿಣಗಳು ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗಡ ವಾಸಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವ ಕಾರಣ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ರಥದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಗಾಬರಿ ಪಡದೆ ಹತ್ತಿರವೇ ಸುಳಿದಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕೆರೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳು ನಾರುಡೆಯ ಅಂಚಿನಿಂದ ಸುರಿದ ನೀರಿನ ಗೆರೆಗಳಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿವೆ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಕಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತ ಮರಗಳ ಅಡಿಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತದೆ. ಹೋಮದ ತುಪ್ಪದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಮರಗಳ ಚಿಗುರುಗಳು ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿವೆ. ಆ ಕಡೆ,

ಉದ್ಯಾನವನದ ಭೂಮಿಯಿಂದ ದರ್ಭಾಂಕುರಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛ ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲಿ ಹರಿಣ ಶಿಶುಗಳು ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸುಳಿಯುತ್ತಿವೆ.

- ಸಾರಥಿ - ಆಯುಷ್ಯಂತನು ಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನೇ ನುಡಿದಿರುವನು.
- ರಾಜ - (ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ) ತಪೋವನದ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಅನಾನುಕೂಲತೆಯ ಉಂಟಾಗಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ರಥವನ್ನು ಇಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಿಸು. ನಾನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತೇನೆ.
- ಸಾರಥಿ - ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಎಳೆದಿರುವೆ, ಇಳಿಯಬೇಕು.
- ರಾಜ - (ಇಳಿದು) ಎಲೇ ಸೂತನೇ, ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಸರಳವಾದ ವೇಷದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು. ಇದೋ ಈ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ನೀನು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಇಟ್ಟುಕೋ. (ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಆ ತ ' ನಿ ಗ ' ಒಪ್ಪಿಸಿ) ನಾನು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ದರ್ಶನವನ್ನು ಗೈದು ಹಿಂತಿರುಗುವ ತನಕ, ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ ಬೆನ್ನನ್ನು ತೊಳೆದು ದಣಿವನ್ನಾರಿಸು.
- ಸಾರಥಿ - ತಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತಾಗಲಿ (ಎಂದು ತೆರಳುವನು.)
- ರಾಜ - (ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರನಡೆದು ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ) ಇದು ಆಶ್ರಮದ ದ್ವಾರವು. ಇದರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಶುಭಶಕುನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತ) ಈ ಆಶ್ರಮವಾದರೋ ಶಾಂತವಾದ ತಾಣವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಬಲಭುಜವು ಸ್ಪುರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯ ಫಲವು ಸಿಗುವುದೋ ನಾನರಿಯೆ. ಭಾಗ್ಯವು ದೇಶಕಾಲವನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ತೀರುತ್ತದೆ, (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ರಾಜ - ಗೆಳತಿಯಿರ, ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ.
- ರಾಜ - (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಿ) ಇದೇನು, ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳ ತೋಪಿನಿಂದ ಏನೋ ಮಾತುಕತೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ತೆರಳುತ್ತೇನೆ. (ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆದು, ಸುತ್ತಮುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ) ಇದೋ, ಈ ಮುನಿ ಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ಗಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಾದ ನೀರಿನ ಕೊಡಗಳನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯಲು
ಇತ್ತಲೇ ಬರುತ್ತಿರುವರು. (ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಿ)
ಅಹೋ! ಇವರ ದರ್ಶನವು ಮಧುರವಾಗಿದೆ.
ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ಹೆಂಗಳೆಯರಲ್ಲಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ
ಕಾಣಿಸಿದ ಈ ಚೆಲುವು ದೊರಕುವುದಾದರೆ, ವನಲತೆಗಳು
ಉದ್ಯಾನಲತೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಂಗಳೆಗಳ
ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಸೋಲಿಸಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಈ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು
ಅವರನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. (ಇಂತು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು.)
(ಅನಂತರ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುತ್ತ ಶಕುಂತಲೆಯು
ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಶಕುಂತಲೆ - ಸಖಿಯರಿರ, ಇತ್ತಬನ್ನಿ,

ಅನಸೂಯೆ - ಶಕುಂತಲೆ, ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ಣರಿಗೆ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಈ
ಆಶ್ರಮದ ಮರಗಳೇ ಮೆಚ್ಚಿನವೆಂದು ನಾನು
ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೂವಿನಂತೆ
ಕೋಮಲೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಮರಗಳ ಪಾತೆಗೆ
ನೀರೆರೆಯಲು ನೇಮಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶಕುಂತಲೆ - ಅನಸೂಯೆ, ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ
ಮರಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸೋದರ ಪ್ರೇಮವಿದೆ. (ಎಂದು
ಮರಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುವುದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವಳು.)

ರಾಜ - ಈಕೆ ಕಣ್ಣರ ಮಗಳೇ? ಮಹರ್ಷಿ ಕಣ್ಣರು ಆಶ್ರಮದ
ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಈಕೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿದುದು ಸರಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ.
ಈಕೆಯು ಸಹಜಮನೋಹರ: ನೀಲ ಕಮಲದಳದಿಂದ ಶಮೀ
ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಸೀಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತೆ
ಈಕೆಯನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿರುವರು.
ಇರಲಿ, ಮರಗಳೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಸ್ವಲ್ಪ
ಹೊತ್ತು ಈಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವೆನು. (ಅಂತೆ
ಮಾಡುವನು.)

ಶಕುಂತಲೆ - ಸಖೀ ಅನಸೂಯೆ, ಈ ಪ್ರಿಯಂವದೆಯು ಕಟ್ಟಿದ
ನಾರುಡೆಯು ಬಿಗಿಯಾಗಿದೆ. ನೀನು ಅದನ್ನು
ಸಡಲಿಸು.

ಅನಸೂಯೆ - ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ಸಡಲಿಸುವಳು.)

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - (ಮುಗುಳುಗುತ್ತ) ತನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ನಿಂದಿಸದೆ
ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ನಿಂದಿಸುವೆ?

ರಾಜ - ಈ ನಾರುಡೆಯು ಈಕೆಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.
ಆದರೆ ಹಾವಸೆಯಿಂದ ಮುಸುಕಿದರೂ ತಾವರೆಯು
ಸೊಗಯಿಸುವಂತೆ, ಕರೆಯನಾಂತರೂ ತಂಗದಿರನು
ಹೊಳೆಯುವಂತೆ, ಈ ತಳೋದರಿಯು ನಾರುಡೆಯನ್ನು
ಉಟ್ಟರೂ ಮನೋಜ್ಞಳಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವಳು.
ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವರು ಏನನ್ನು ಉಟ್ಟರೂ
ಅದು ಆಭರಣದಂತೆ ಸೊಗಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಕುಂತಲೆ - (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಈ ಎಳೆ ರಂಜಿಮರವು ಗಾಳಿಯಿಂದ
ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಚಿಗುರು ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ತನ್ನೆಡೆಗೆ
ಕರೆಯುವಂತಿದೆ. ಅದರತ್ತ ತೆರಳಿ ಅದಕ್ಕೂ ನೀರೆರೆಯುವೆ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಶಕುಂತಲೆ, ಕ್ಷಣಕಾಲ ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲು.

ಶಕುಂತಲೆ - ಏಕೆ?

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ನೀನು ಹತ್ತಿರ ನಿಂತೊಡನೆ ಈ ರಂಜಿಮರವು
ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದಂತೆ ಅತಿ ರಮಣೀಯವಾಗಿ
ತೋರುತ್ತಲಿದೆ.

ಶಕುಂತಲೆ - ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಪ್ರಿಯಂವದೆಯಾಗಿರುವೆ.

ರಾಜ - ಪ್ರಿಯಂವದೆಯು ಶಕುಂತಲೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಿಯವಾದುದು
ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಿಜವಾದುದನ್ನೂ ನುಡಿದಿರುವಳು.
ಈಕೆಯ ತುಟಿಗಳಾದರೋ ಚಿಗುರುಗಳಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿವೆ;
ತೋಳುಗಳೆರಡು ಕೋಮಲವಾದ ಕುಡಿ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ
ಎಸೆಯುತ್ತಿವೆ. ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೂವಿನಂತೆ
ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವ ಯೌವನವು ತುಂಬಿದೆ. ಇಂತಿರುವಾಗ
ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಎಸೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿಯಾದರೂ ಏನು?

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಶಕುಂತಲೆ, ಎಳೆಯ ಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಈ
ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಧುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ
'ವನಜ್ಯೋತೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುದನ್ನು ಮರೆತೆಯೇನು?

ಶಕುಂತಲೆ - ಈ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಮರೆಯುವಾಗ ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು

ಮರೆಯುವೆ. (ಬಳ್ಳಿಯ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ) ಗೆಳತೀ ಈ ಬಳ್ಳಿಗೂ ಈ ಮಾಮರಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ಜತೆಗೂಡಿತು. ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಯು ಹೊಸ ಹೂಗಳೆಂಬ ಜವ್ವನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಳು. ಮಾಮರವು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಅದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥ-
'ವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು. (ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - (ಮುಗುಳು ನಗುತ್ತ) ಅನಸೂಯೆ, ಶಕುಂತಲೆಯು ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನಿಂತಿರುವುದೇಕೆಂದು ಬಲ್ಲೆಯಾ?

ಅನಸೂಯೆ - ನಾನರಿಯೆ, ನೀನೇ ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಯು ತನಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದಂತೆ ತಾನೂ ಅನುರೂಪವಾದ ವರನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಈಕೆ ಇಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವಳು.

ಶಕುಂತಲೆ - ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನೇ ಉಸುರುತ್ತಿರುವೆ.

ರಾಜ -ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ಣರಿಗೆ ಈಕೆ ಅಸವರ್ಣ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಬಹುದೇ? ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಾದರೂ ಏನು? ಆರ್ಯನಾದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಾರಣ ಈಕೆಯ ವಿವಾಹವು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೊಂದಿಗೆ ಜರಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯಂತರವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಖಂಡಿತ. ಸಜ್ಜನ-
ರಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಬಂದಾಗ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಈ ವಿಷಯದ ಯಥಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಶಕುಂತಲೆ -(ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಅರೇ, ನೀರೆರೆದುದರಿಂದ ಈ ಭಂಗವು ಬೆದರಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಗಿದೆ. (ಭ್ರಮರದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವಳು.)

ರಾಜ -(ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ) ಎಲೇ ಭ್ರಮರ, ಈಕೆಯ ಚಂಚಲವಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣನ್ನು ನೀನು ಕಂಡು, ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಈಕೆಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ

ಆಲಂಗಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಈ ಕೆಂಪು
 ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯುತ್ತ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಏನೋ
 ರಹಸ್ಯಾಲಾಪ ಗೈಯುವಂತೆ ಗುಣಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವೆ.
 ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಆಕೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿವಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀನು
 ಬಿಡದೆ ಆಕೆಯ ರತಿ ಸರ್ವಸ್ವಗಳಾದ ಅಧರಗಳನ್ನು
 ಹೀರುತ್ತಿರುವೆ. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ನೀನೇ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ.
 ನಾವಾದರೋ ನಿಜವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೆವು.

ಶಕುಂತಲೆ - ಈ ದುಷ್ಟನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆ.
 (ಕೆಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತ)
 ಅರೇ, ಇದು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಗೆಳತಿಯಿರ, ಈ
 ಉದ್ದಂಡನಾದ ಮಧುಪನಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾದ ನನ್ನನ್ನು
 ರಕ್ಷಿಸಿರಿ.

ಸಖಿಯರು - (ಮುಗುಳ್ಳಗುತ್ತ) ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ನಾವಾರು?
 ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ಕರೆ, ತಪೋವನಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದು
 ಅರಸನ ಕರ್ತವ್ಯ.

ರಾಜ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಇವರ ಮುಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇದುವೇ
 ಯೋಗ್ಯ ಸಂದರ್ಭ, (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಹೆದರಬೇಡಿ,
 ಹೆದರಬೇಡಿ, (ನಡುವಿನಲ್ಲೇ ತಡೆದು, ತನ್ನಲ್ಲೇ ನಾನು ಹೀಗೆ
 ಹೋದರೆ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು. ಇರಲಿ,
 ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುವೆನು.

ಶಕುಂತಲೆ - (ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೆಜ್ಜೆ ನಡೆದು, ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ
 ನೋಡುತ್ತ) ಏನು? ಇದು ಇನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನು
 ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ!

ರಾಜ - (ಕೂಡಲೇ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಆ! ದುರುಳರ
 ದಮನವನ್ನು ಗೈಯುವ ಪುರುವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ
 ದುಷ್ಯಂತನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರಲು ಮುಗ್ಧೆಯರಾದ
 ಮುನಿಕನ್ಯೆಯರೊಡನೆ ಅವಿನಯವಾಚರಣೆಯನ್ನು
 ಗೈಯುವ ಇವನಾರು? (ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೂವರೂ
 ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗುವರು).

ಅನಸೂಯೆ - ಆರ್ಯ, ಅಂತಹ ಅನಿಷ್ಟವೇನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ
 ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿಯು ದುಷ್ಟ ಭ್ರಮರದಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ

ಗಾಬರಿಗೊಂಡಿರುವಳು. (ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ತೋರಿ-
ರಿಸುವಳು.)

ರಾಜ - (ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಅಭಿ ಮುಖನಾಗಿ) ತಪಸ್ಸು
ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ?

(ಶಕುಂತಲೆಯು ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಮೌನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು.)

ಅನಸೂಯೆ - ಈ ಹೊತ್ತು ತಮ್ಮಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅತಿಥಿಗಳ
ಆಗಮನದಿಂದ ಎಲ್ಲವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಶಕುಂತಲೆ, ಪರ್ಣಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳನ್ನೂ
ಪಾನೀಯವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಈ ಕೊಡದ
ನೀರೇ ಪಾದೋದಕವಾಗಲಿ.

ರಾಜ - ನಿಮ್ಮ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಆತಿಥ್ಯ ದೊರಕಿದಂತಾಯಿತು.
ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಆರ್ಯ, ತಂಪಾದ ನೆರಳಿರುವ ಎಳೆಲೆ
ಮರದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು
ಆಯಾಸ ಪರಿಹರಿಸೋಣಾಗಲಿ.

ರಾಜ - ನೀವು ಕೂಡಾ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ದಣಿದಿರುವಿರಿ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ.
ಬಾ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ. (ಎಲ್ಲರೂ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಶಕುಂತಲೆ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಇದೇನು? ಈತನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ
ತಪೋವನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾದ ವಿಕಾರವು ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅದೇಕೆ ಉಂಟಾಯಿತು?

ರಾಜ - (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಆಹಾ! ನಿಮ್ಮ ಗೆಲಿತನವು
ಸಮಾನವಾದ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ರೂಪದಿಂದಲೂ
ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - (ಗುಟ್ಟಾಗಿ) ಅನಸೂಯೆ, ಈತನಾರು? ಈತನ
ಚತುರ ಗಂಭೀರಾಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವಾಗ ಹಾಗೂ ಪ್ರಿಯ
ವಚನಗಳನ್ನು ಆಲಿಸುವಾಗ ಈತನು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ
ವ್ಯಕ್ತಿಯಿರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಅನಸೂಯೆ - (ಗುಟ್ಟಾಗಿ) ನನಗೂ ಇವನ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವ
ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿದೆ. ಈತನನ್ನೇ ಕೇಳುವೆ.

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಆರ್ಯ, ತಮ್ಮ ಮಧುರವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ

ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಿ ನಾನು ತಮ್ಮೊಡನೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ತಾವು ಯಾವ ರಾಜರ್ಷಿಯ ವಂಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವಿರಿ? ತಮ್ಮ ವಿರಹದಿಂದ ಯಾವ ದೇಶದ ಜನರ ಎದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳವಳವುಂಟಾಗಿದೆ? ಈ ಕೋಮಲ ಶರೀರವುಳ್ಳ ತಾವು ಈ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಬಂದುದಾದರೂ ಏಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಬಹುದೇ?

ಶಕುಂತಲೆ - (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ) ಎಲೇ ಹೃದಯವೇ, ಚಂಚಲವಾಗಬೇಡ. ನೀನು ಆಲೋಚಿಸಿರುವುದನ್ನೇ ಈ ಅನಸೂಯೆಯು ಕೇಳಿರುವಳು.

ರಾಜ - (ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ) ಈ ಹೊತ್ತು ನಾನು ನನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನೀಯಲೇ? ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿಡಲೇ? ಇರಲಿ, ಈ ಪ್ರಕಾರ ನುಡಿಯುವೆನು. (ಪ್ರಕಟವಾಗಿ) ಭದ್ರೇ, ರಾಜನಾದ ಪೌರವನಿಂದ ನಾನು ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುವೋ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು ನಾನು ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಅನಸೂಯೆ - ಹಾಗಾದರೆ, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವಿರಿ. (ಶಕುಂತಲೆಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು.)

ಸಖಿಯರು - (ಇಬ್ಬರ ಭಾವಭಂಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರೆಯಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆ, ಇಂದು ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ಣರು ಇದ್ದಿದ್ದರೆ.....

ಶಕುಂತಲೆ - ಇದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು?

ಸಖಿಯರು - ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಈ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಕುಂತಲೆ - ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯಿರಿ; ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಆಲೋಚಿಸಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆ.

ರಾಜ - ನಾವು ಸಹ ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ

ಕೇಳುವೆವು.

ಸಖಿಯರು - ಆರ್ಯ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವೆವು.

ರಾಜ - ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ಣರು ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯ. ಹೀಗಿರಲು ನಿಮ್ಮ ಈ ಸ' ಖಿಂ'ು ಅವರ ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಆಗಬಲ್ಲಳು?

ಅನಸೂಯೆ - ಆರ್ಯನು ಇತ್ತ ಆಲಿಸಬೇಕು. ಕೌಶಿಕನೆಂಬ ಕುಲನಾಮವುಳ್ಳ ಮಹಾ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜರ್ಷಿಯೋರ್ವನಿದ್ದಾನೆ.

ರಾಜ - ಹೌದು, ನಾನು ಕೇಳಿರುವೆ.

ಅನಸೂಯೆ - ಆತನೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯ ಗೆಳತಿಯ ತಂದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ. ಪಿತನಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಪ' ಾ ಲಿ ಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ ಕಾರಣ ಕಣ್ಣರು ಇವಳ ಸಾಕುತಂದೆಯಾಗಿರುವರು.

ರಾಜ - 'ಪರಿತ್ಯಕ್ತೆ' ಎಂಬ ನುಡಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು; ಪ್ರಾರಂಭ'ದಿಂದ ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅನಸೂಯೆ - ಹಾಗಾದರೆ ಆರ್ಯನು ಕೇಳಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಗೌತಮಿ ನದಿತೀರದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಕಠೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನ ತಪಸ್ಸು ಭಂಗಮಾಡಲು ಅವರು ಮೇನಕೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ರಾಜ - ಸರಿ, ಇತರರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಯವುಂಟಾಗುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಮುಂದೆ?

ಅನಸೂಯೆ - ಅನಂತರ ತುಂಬಿದ ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಉನ್ನತ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು...
(ಅಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮಾತನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಳು.

ರಾಜ - ಸರಿ, ಮುಂದಿನ ವಿಷಯವನ್ನರಿತೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಈಕೆ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಅಪ್ಸರೆಯ ಕನ್ನಿಕೆಯೆಂದಾಯಿತು.

ಅನಸೂಯೆ - ಅಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ರಾಜ [ಸರಿ, ಮಾನವ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಮಧುರವಾದ ರೂಪವು ಹುಟ್ಟುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಚಂಚಲ ಪ್ರಭೆಯುಳ್ಳ ಮಿಂಚು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಹುಟ್ಟಲಾರದು.

(ಶಕುಂತಲೆ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ರಾಜ - (ತನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅವಕಾಶವು ದೊರೆಯಿತು, ಆದರೆ ಗೆಳತಿಯು ಪರಿಹಾಸವಾಗಿ ಆಡಿದ ಈಕೆಯ ವರಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಇಬ್ಬಗೆ ಹೊಂದಿ ಕಳವಳಕ್ಕೀಡಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - (ಮುಗುಳ್ಳುಗುತ್ತ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಜನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖಳಾಗಿ) ಆರ್ಯನು, ಮತ್ತೇನನ್ನೋ ನುಡಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದೆ.

(ಶಕುಂತಲೆ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯನ್ನು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಬೆದರಿಸುವಳು.)

ರಾಜ - ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಾತನ್ನು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿ ಊಹಿಸಿದೆ. ಸಚ್ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಆಲಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಲೋಭದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳಲಿಕ್ಕಿದೆ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಹಾಗಾದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುವುದಾದರೂ ಏನು? ತಪಸ್ವಿಯರೊಡನೆ ನಿಶ್ಯಂಕೆಯಿಂದ ಏನು ನನ್ನ ಕೇಳಬಹುದು.

ರಾಜ [ನಿಮ್ಮ ಈ ಗೆಳತಿಯ ಕುರಿತು ಇನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಕೆಯು ಮುನಿಕನೈಯರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಮದನ ವಿರೋಧಿ ವೈಖಾನಸ ವ್ರತವನ್ನು ಕೇವಲ ವಿವಾಹವಾಗುವ ತನಕ ಆಚರಿಸುವಳೋ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯ ತನಕ ಸುಂದರವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುವಳೋ?

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಆರ್ಯ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಈಕೆಯು ಪರಾಧೀನೆ. ಆದರೆ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಅನುರೂಪವಾದ ವರನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಈಕೆಯ ತಂದೆಗಿದೆ.

ರಾಜ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನೇ ಆಶೆಯು ನೆರವೇರುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಎಲೇ ಹೃದಯವೇ, ಈಗ ನೀನು ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವವನಾಗು. ನಿನ್ನ ಸಂದೇಹವು

ಬಗೆಹರಿದಿದೆ. ಕೆಂಡವೆಂದು ನೀನು ಹೆದರಿದ ವಸ್ತುವು
ಸುಲಭವಾಗಿ ಮುಟ್ಟಬಹುದಾದ ರತ್ನವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಶಕುಂತಲೆ - (ಕೋಪದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ) ಅನಸೂಯೆ! ನಾನೀಗ
ಹೋಗುವೆ.

ಅನಸೂಯೆ - ಏಕೆ? ಕಾರಣವೇನು?

ಶಕುಂತಲೆ - ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಲಾಪಿಸುವ ಪ್ರಿಯಂವದೆಯ ಕುರಿತು
ಆರ್ಯಳಾದ ಗೌತಮಿಗೆ ತಿಳಿಸಲು.

ಅನಸೂಯೆ - ಸಖೀ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸದೆ ಇಂತು
ಅವರನ್ನು ಓರ್ವರಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವುದು
ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಶಕುಂತಲೆ -(ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ ಹೊರಡುವಳು).

ರಾಜ -(ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಆ! ಈಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳು. (ಆಕೆಯನ್ನು
ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ, ಪುನಃ ತನ್ನ ವಂನಸ್ಸನ್ನೂ
ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು) ಕಾಮಿಗಳ ಮನೋಪ್ರವೃತ್ತಿಯು
ಅವರ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿರೋಧವಾಗಿಂ
ಇದೆ. ನಾನಾದರೋ ಈ ಮುನಿಕನ್ಯೆಯ ಹಿಂದೆ
ಹಿಂದೆಯೇ ನಡೆಯತೊಡಗಿದೆ. ಆದರೆ
ಫಕ್ಕನೆ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ನನ್ನ ನಡಿಗೆಯು
ತಡೆಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು
ಹೆಜ್ಜೆಯಷ್ಟು ಸಹಾ ಚಲಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ಹಿಂದೆ
ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದಂತೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - (ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ತಡೆದು) ಎಲೇ ಸಖೀ,
ನೀನಿಂತು ಹೋಗುವುದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಶಕುಂತಲೆ - (ಹುಬ್ಬುಗಂಟಿಕ್ಕಿ) ಏತಕ್ಕಾಗಿ?

ಪ್ರಿಯಂವದೆ □ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ನೀರೆರೆಯಬೇಕಾದ
ಸಾಲವು - ನಿನ್ನ ಮೇಲಿದೆ. ಬಾ. ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಿ
ನೀನು ಹೋಗುವಿಯಂತೆ. (ಎಂದು ಬಲಪೂರ್ವಕ ಅವಳನ್ನು
ಎಳೆಯುವಳು.)

ರಾಜ - ಭದ್ರೇ, ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಎರೆದುದರಿಂದಲೇ
ಈಕೆಯು ಬಳಲಿರುವಳೆಂದು ನಾನು ಊಹಿಸುತ್ತೇನೆ.
ನೋಡು, ಕೊಡವನ್ನು ಎತ್ತಿದ ಕಾರಣ ಈಕೆಯ ಅಂಗೈಗಳು

ಕೆಂಪಾಗಿವೆ. ತೋಳುಗಳು ಸಡಿಲಾಗಿ ಹೆಗಲಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಂತಿವೆ. ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ಬಲೆಯನ್ನು ನೇಯ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ನೇತಾಡುವ ಶಿರೀಷದ ಹೂ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಅಂಟಿದಂತಾಗಿದೆ. ಸಡಿಲವಾದ ಮುಡಿಯ ಗಂಟನ್ನು ಈಕೆಯು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಎಳೆದು ಕ'ಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೂದಲುಗಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹರಡಿ ಬಿದ್ದಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದುಕೂ; ಈಕೆಯನ್ನು ಸಾಲದಿಂದ ನಾನು ವಿಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವೆ. (ಎಂದು ಉಂಗುರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿರುವ ಹೆಸರಿನ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು.)

ರಾಜ - ನನ್ನ ಕುರಿತು ಬೇರೇನನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಬೇಡಿ. ಇದು ರಾಜನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಉಡುಗೊರೆ. ನನ್ನನ್ನು ರಾಜ ಕರ್ಮಚಾರಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಪ್ರಿಯಂವದೆ - ಹಾಗಾದರೆ ಆರ್ಯನ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಈ ಉಂಗುರವು ಅಗಲುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಆರ್ಯನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಈಕೆ ಋಣ ವಿಮೋಚನಗೊಂಡಿರುವಳು. (ಮುಗುಳಕ್ಕು) ಎಲೇ ಶಕುಂತಲೆ, ಅನುಕಂಪಿಯಾದ ಆರ್ಯನಿಂದ ಅಥವಾ ಮಹಾರಾಜನಿಂದ ನೀನು ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ತೆರಳು.

ಶಕುಂತಲೆ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವುದು, ನನ್ನಿಂದ ಶಕ್ಯವಾದರೆ ತಾನೆ!
(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ನೀನಾರು?)

ರಾಜ - (ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಂತೋ ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ಇರಬಹುದೇ? ಅಥವಾ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ನೆರವೇರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈ ಕೆಂಪಾದರೂ ನಾನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಡಿಸುಡಿಯದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನುಡಿಯನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ನಾನು ಈಕೆಯನ್ನು ನೋಡ ಬಯಸುವಾಗ ಮೊಗವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವಳು. ಆದರೆ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು

ಬೇರಾವ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲೂ ಇಡಳು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) - ಎಲೇ ತಪಸ್ವಿಗಳಿರ, ತಪೋವನದ
ಪ್ರಾಣಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಿ. ಬೇಟೆಗಾಗಿ
ಬಂದ ರಾಜನಾದ ದುಷ್ಯಂತನು ಸನಿಹದಲ್ಲೇ
ಇರುವನು. ಮುಳುಗಲಿರುವ ಕೆಂಬೊಗರಿನಂತಿರುವ
ಧೂಳಿಯು, ಕುದುರೆಗಳ ಮಿರಾಫಾತದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು
ಆಶ್ರಮ ತರುಗಳ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ತ' ೧ ಗ ೧ ಡಿ ಸಿ ದ'
ಒದ್ದೆಯಾದ ನಾರುಮಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾತೆಗಳ ಸಮೂಹದಂತೆ
ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದು. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ತೇರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು
ಹೆದರಿದ ಸೂಕ್ಯಾನೆಯೊಂದು ಬಲವಾದ ಹೊಡೆತದಿಂದ
ಬೀಳಿಸಿದ ಮರದ ಪೆರ್ಗೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೊಂದು
ದಾಡೆಯು ಸಿಕ್ಕಿರಲು ಅದನ್ನೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡು
ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಪೆರ್ಬಳಿಗಳು ಸರ್ಪಗಳಂತೆ
ಸುತ್ತಿ ಪಾಶದಂತೆ ಸೊಗಯಿ ಸುತ್ತಿರಲು,
ಜಿಂಕೆಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಚಿದರಿಸುತ್ತ ತಪೋಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ
ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ವಿಷ್ಣುವೋ ಎಂಬಂತೆ ಈ
ಧರ್ಮಾರಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿದೆ. (ಎಲ್ಲರೂ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು
ಆಲಿಸಿ, ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದಂತಾಗುವರು.)

ರಾಜ - (ತನ್ನಲ್ಲೇ) ಭೇ! ಭಟರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಈ
ತಪೋವನವನ್ನು ಮುತ್ತುತ್ತಿರುವರು; ಆಗಲಿ,
ನಾನೀಗ ಹೋಗುವೆ.

ಸಖಿಯರು - ಆರ್ಯನೇ, ಈ ಕಾಡಾನೆಯ ಸುದ್ದಿಯಿಂದ ನಾವು
ತಳಮಳಗೊಂಡಿರುವೆವು. ಪರ್ಣಕುಟೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು
ನಮಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನೀಯು

ರಾಜ - (ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ) ಆಗಲಿ; ನೀವು ಹೋಗಿರಿ. ನಾವು
ಕೂಡಾ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ
ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆವು. (ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವರು)

ಸಖಿಯರು - ಆರ್ಯ, ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗದಿದ್ದ
ನಮಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು
ಕೇಳಲು ತುಂಬಾ ಲಜ್ಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಜ - ಹಾಗೆನ್ನದಿರಿ; ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದಲೇ ನನಗೆ

ಸತ್ಕಾರವು ದೊರಕಿದಂತಾಗಿದೆ.

(ಶಕುಂತಲೆ ರಾಜನನ್ನೇ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ ನೆಪವನ್ನೊಡ್ಡಿ
ವಿಳಂಬಿಸುತ್ತ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ತೆರಳುವಳು.)

ರಾಜ - ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಲು ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹವು
ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಸೇರಿ
ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಬೀಡು ಬಿಡುವೆನು. ನನಗಾದರೋ
ಈ ಶಕುಂತಲೆಯ ಪ್ರೇಮಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ
ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಶರೀರವು
ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಚಲಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ
ಚಿತ್ತವು ಪ್ರತಿಕೂಲ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ
ಪತಾಕೆಯ ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂತೆ ಹಿಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ
ಓಡುತ್ತಲಿದೆ.

(ರಾಜನು ಹೊರಡುವನು)

3.4 ಓದು ಪಠ್ಯ: ಅನುರಕ್ತಿ

-ವಸುಮತಿ ಉಡುಪ

ಕಸ್ತೂರಿಯ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಆಡಿಟಿಂಗ್ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾವತ್ತಿಗಿಂತಾ ತಡವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ. ಕೆಲವು ಸಲ ರಾತ್ರಿ ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಂಟು ದಾಟಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

“ಇಷ್ಟೊತ್ತು ಎಂತಾ ಬ್ಯಾಂಕು? ಬಿಸಾಕಿ ಬರ್ಬೇಕಿತ್ತು..” ಭುಕುಟಿಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡು ಅಸಮಾಧಾನ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಅತ್ತೆ ಸುವರ್ಣ. ರಾಜೀವ ತಟ್ಟನೆ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.

“ಇನ್ನೊಂದು ವಾರ ಅಮ್ಮಾ, ಅದೆಲ್ಲಾ ನಿಂಗೊತ್ತಾಗಲ್ಲ, ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಿಡು ..”

ಹೀಗೊಂದು ಸಂದರ್ಭದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಂಗ್‌ಬೆಲ್ ಬತ್ತಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ. ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದಿದ್ದು ಚಂಪಕಾ, ಕಸ್ತೂರಿಯ ವಾರಗಿತ್ತಿ.

“ಬಂದ್ಯಾ, ಬಾ, ಕರೆಕ್ಟ್ ಟೈಮಿಗೆ ಬಂದೆ. ಮೀಟಿಂಗ್ ನಡೀತಿದೆ..” ‘ಏನು?’ ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹ ಕಸ್ತೂರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೀಟಿಂಗಿನ ಅಜೆಂಡಾ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಇನ್ನೆರಡು ದಿನಕ್ಕೆ ನಡೆಯಲಿರುವ ಮನೆ ಮಗಳ ಮೈದುನನ ಮದುವೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ದಿನಾ ಅದೇ ಪುರಾಣ. ಮೂರು ದಿನಗಳ ಭರ್ಜರಿ ಪ್ಲಾನು. ‘ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗೋಣ’ ಎಂದು ಸುವರ್ಣನಿಗೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೆ ಆಸೆ. ‘ಎಲ್ಲಾ ಅಂದರೆ ಕಸ್ತೂರಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ’ ಎನ್ನುವ ಅವರ ಆಂತರ್ಯ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಈ ಸಲ ಅವಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆವ ಹುಡುಕಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಸುವರ್ಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಆಡಿಟಿಂಗ್ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕಸ್ತೂರಿ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿ, ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ಹಾಲ್‌ಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ದೂರುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು ಸುವರ್ಣ,

“ನಿನ್ನ ಗಂಡಂಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳೇ, ತಂಗಿ ಮನೆಯ ಮದುವೆಗೆ ಇವನೇ ಬರದಿದ್ದ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾ? ಏನಂದ್ಕೊಂತಾಳೆ ಸುಗಂಧಿನಿ? ನೀನಂತೂ ರಜಾ ಹಾಕೋ ಹಾಗಿಲ್ಲಲ್ಲ?”

ರಾಜೀವನ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು ಕಸ್ತೂರಿ, ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಂಡೂ ಕಾಣದ ಅಸಹನೆಯ ಭಾವ,

“ಯಾಕೆ? ಯಾಕೆ ಬರಲ್ಲ ಅಂತಿದೀರಿ? ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ..”

“ಮನೇಲಿ ನೀನೊಬ್ಬೇ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತೆ..”

“ಇರ್ತೀನಿ. ನಂಗೇನು ಹೆದರಿಕೆ ಇಲ್ಲ” ಇದೇನು ಹೊಸದೇ? ಎನ್ನುವ

ಮಾತನ್ನು ತುಟಿ ಮೀರಿ ಹೊರ ಬರದಂತೆ ನುಂಗಿಕೊಂಡಳು ಕಸ್ತೂರಿ. ಅಮ್ಮ ಹಾಕಿದ ಗೆರೆ ದಾಟದೆ ಬೆಳೆದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು. ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಅಪ್ಪನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅಮ್ಮನ ಕಣ್ಣಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದವರು. ಮನೆಯ ಸಕಲ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನೂ ಹೊತ್ತು ನಿಭಾಯಿಸಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ದಡಕ್ಕೆ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಅಮ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು.

“ಸರಿ ಮತ್ತೆ, ಹೊರಡೋಕೆ ರೆಡಿ ಮಾಡಿಕೊ, ಮೂರು ದಿನ ರಜಾ ಹಾಕಿದ್ದೆ ನಿನ್ನ ಬ್ಯಾಂಕು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಲ್ಲ..” ಕೊನೆಯ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು ಸುವರ್ಣ, ಇದೇ ಮಾತನ್ನು ತನಗೆ ಹೇಳಲು ಅತ್ತೆಗೆ ನಾಲಗೆ ತಿರುಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿತೂ ಅರಿಯದವಳಂತೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ತಟ್ಟಿ ಇಡಲು ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಹಸಿವಾಗಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟಕ್ಕೆ ಮನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಸರದಿಂದ ತಿಂದಿದ್ದ ಎರಡು ಚಪಾತಿ ಯಾವಾಗಲೋ ಭಸ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಧಾರವಾದ ನೆಮ್ಮದಿಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಹೇಳಿದರು,

“ನಡೀರಿ, ನಡೀರಿ, ಆಗ್ಲೆ ಎಂಟೂವರೆ, ಊಟಕ್ಕೆ ತಡ ಆಗಿ ಹೋಯ್ತು”

ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಕೈಲೊಂದು ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು ಕಸ್ತೂರಿ. ನಿದ್ದೆಗೆ ಮುನ್ನ ಒಂದರ್ಧ ಗಂಟೆ ಏನಾದರೂ ಓದುವುದು ಅವಳ ಅಭ್ಯಾಸ. ಹವ್ಯಾಸ. ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅವಳು ಈ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಬರತೊಡಗಿವೆ. ಕುತೂಹಲಕ್ಕಾದರೂ ವಾರಗಿತ್ತಿ ಪುಸ್ತಕ ತಿರುವಿ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ಅತ್ತೆಯಂತೂ ಸರಿಯೇ ಸರಿ, ಹೊಸ ಪುಸ್ತಕದ ಘಮಲು ಅಂದರೆ ಅಮಲೇರಿದಂತಾಗುವ ಕಸ್ತೂರಿಗೂ, ಈ ಮನೆಯ ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಅಜಗಜಾಂತರ, ರಾತ್ರಿಯೂಟದ ನಂತರ ಹಿರಿ ಸೊಸೆ, ಅತ್ತೆ ಟೀವಿ ಧಾರಾವಾಹಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಕೈಲೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ರೂಮು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಇವತ್ತು ಕೈಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಇದ್ದರೂ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಗಮನ ರಾಜೀವನ ಮೇಲಿದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವನು ಮರುದಿನದ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಅದೊಂದು ತೋರಿಕೆಯೋ? ಬಂಧು ಬಳಗ ಒಗ್ಗೂಡುವಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಲು ಅವನಿಗೂ ಇರಬಹುದಲ್ಲವೇ ಚಪಲ? ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ದೂರವಿಡಲು ಅತ್ತೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನೆನೆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ವಿಷಾದವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತನ್ನನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅತ್ತೆಗೆ

ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಅವರ ಜೊತೆ ಹೊರಡಲು ಅವಳಿಗೂ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವ ಅಂದರೆ ನೂರಾರು ಜನ ಸೇರುವಂತಹ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಂದ ಅವಳು ಯಾವತ್ತೂ ದೂರ, ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲೂ ಮತ್ತು ನಂತರವೂ..

ಮದುವೆಯಾದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೊಂದು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿ ಹಾಕಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಅತ್ತೆ ಹೇಳಿದ್ದರು, “ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸ ಅಲ್ಲಾ? ದೇವರ ಎದುರು, ತುಳಸಿ ಎದುರು ಒಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಡೋಕಾದ್ರೂ ಮನೇಲಿ ಯಾರಾದ್ರೂ ಇರ್ಬೇಕಾಗುತ್ತೆ..” ಚಂಪಕಾ ವಾರಗಟ್ಟಲೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾಳೆ. ಐರನ್ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸಗಳಿಗೆ ಐರನ್ ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಸತು ಹೊಲಿಸಬೇಕಾದರೆ ಹೊಲಿಸಿ, ಪಾರ್ಲರಿಗೆ ಎಡತಾಕಿ ಮುಖ ತೀಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಹುಬ್ಬು ತಿದ್ದಿಸಿಕೊಂಡು, ವರ್ಷ ಅರವತ್ತು ದಾಟಿದ್ದರೂ ಸುವರ್ಣ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಟ್ರಿಮ್ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಡೈ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾರಾದರೂ ಈ ಕುರಿತಾಗಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಮೊರದಗಲವಾಗುತ್ತದೆ ಮುಖ, ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದ ದೀಪ ಇಡುವುದರ ಕುರಿತು ಅತ್ತೆಯ ಚಡಪಡಿಕೆ ಕಂಡು ಸಹಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ,

“ನೀವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ, ನಾನು ಮನೇಲಿರ್ದೀನಿ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ರಜಾ ವೇಸ್ಟ್ ಮಾಡೋದು?”

ಅಮ್ಮನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗದೆ ರಾಜೀವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಅದೆಷ್ಟು ಸಂತಸವಾಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನವದಂಪತಿ ಸದುಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಲಿದಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ರಜಾ ಹಾಕಿದ್ದು ಅತ್ತೆಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅವರ ಕೈಗೆ ಪೊರಕೆ ಬರುತ್ತೆ ಎಂದು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ.

“ನಮ್ಮಮ್ಮ ಅಂತವರೇನಲ್ಲ..” ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಿಯ ಪುತ್ರ,

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಇಂಥದೇ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಸಂಶಯದ ಬೀಜ ಬಿತ್ತು. ಈ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಲೆಕೂದಲಿನಷ್ಟು ಬಳಗ ಅನ್ನುವುದಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಾಗಲೇ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೊರಡುವ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸುವರ್ಣ ಹೇಳಿದ್ದರು.

“ಈ ಹುಡುಗಂಗೆ ಟೆಸ್ಟ್ ಇದೆ ಅಂತಿದಾನೆ. ತಪ್ಪಿಸೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಋಷಿ ಋಷಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟರೂ ಏನೋ ಒಂದು ಅಡ್ಡಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತೆ.”

ಅಮ್ಮನಾದವಳು ಮಗನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಬೇಕಾದ್ದು ಸಹಜ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಊರಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಿದ್ದ ಚಂಪಕಾ ಹೇಳಿದ್ದಳು.

“ನನ್ನ ಪೈಕಿಯೋರ ಮದುವೆ. ನಾನಂತೂ ಹೋಗ್ಗೆ ಬೇಕು”

“ನಾನು ನೋಡುತ್ತೀನಿ..” ಎಂದು ಕಸ್ತೂರಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು? ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಳಸುವ ಅವಳ ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅತ್ತೆ ತನ್ನ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಸಂದೇಹದಿಂದಲೋ? ಈ ಸಂದೇಹ ಕೇಣಕಿದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನದಿಂದಲೋ? ಸಕಾರಣ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಅವಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತಾಡಿದ್ದಳೋ ಆ ಹುಡುಗ ಮರುದಿನ ಮನಸ್ಸು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಮನೆಯವರ ಜೊತೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಾ ಹೊರಟಿದ್ದ.

“ಟೆಸ್ತು ಗಿಸ್ತು ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಇರುತ್ತೆ ಬಿಡು. ಪಾಪ, ಆಸೆ ಮಾಡುತ್ತೆ..” ಎಂದು ಮುಕ್ತ ಪರವಾನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಅತ್ತೆ. ರಾಜೀವ ಆ ಸಲ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮದುಮಗ ಅವನ ಆಪ್ತ ಗೆಳೆಯ, ಕಸ್ತೂರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಮನಸ್ಸು ಕಹಿಯಾಗಿತ್ತು. ಗಟ್ಟಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಮನೆಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕು ಅಂದರೆ ಸೀರೆ, ಒಡವೆ, ತಿರುಗಾಟ, ಮೆರದಾಟ ಇಂಥವೇ ಇರಬಹುದು. ‘ಎಂಜಾಯ್ ಮಾಡುವುದು’ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಪದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಅರ್ಥ ಇರಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಾ? ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ. ‘ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ’ ಅನ್ನುವುದು. ಅತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಷ್ಟು ರಕ್ತಗತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ಅಂದರೆ ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ವಿಪರೀತದ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಡುವುದನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಿಮಗನಿಗೆ ಹುಡುಗಿ ಹುಡುಕ ಬೇಕಾದರೆ ಅವರು ಆಕಾಶ, ಪಾತಾಳ ಒಂದು ಮಾಡಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ರಸವತ್ತಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದ ರಾಜೀವ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರಾಜೀವನ ಅಣ್ಣ ಮನೋಜ ಕೈತುಂಬಾ ಸಂಬಳ ಎಣಿಸುವ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಎನ್ನುವ ಕೋಡು. ‘ಮದುಮೆ’ ಅನ್ನುವುದು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಳವರೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜೋಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹುಟ್ಟುವ ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಕುಂದಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತದೆ ವಂಶಾವಳಿ. ಸುವರ್ಣನ ಗಂಡ ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅವರ ಚಂದವೇ ಕಾರಣ ಎನ್ನುವುದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಅವರ ಹೆಮ್ಮೆ. ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಜನ ತಿರುಗಿ ನೋಡುವಷ್ಟು ರೂಪವಂತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ

ಮೂರು ಮಕ್ಕಳೂ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತಾ ಒಬ್ಬರು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಿಗಿಲು. ಮಗಳು ಯೋಗ್ಯ ವಯಸ್ಕಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಈ ಮನೆಯ ಸಂಬಂಧ ಅರಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದವರ ಕುರಿತು ಕಸ್ತೂರಿಯ ಕಿವಿ ತಲುಪಿಸಿದ್ದಾರೆ ಸುವರ್ಣ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಅನುರೂಪವಾದಂತವರ ಮನೆಗೆ ಅವಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬೀಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಿಮಗನಿಗೆ ಚೆಲುವಾದ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಕಿ ಮನೆ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಭಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ದೃಷ್ಟಿಬೊಟ್ಟಿನಂತೆ ಈ ಮನೆಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡೆನೇ ತಾನು? ಇಂತಹ ಎಡವಟ್ಟು ಮಾಡಿ ರಾಜೀವ ತನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿಸಿಟ್ಟ? ಅತ್ತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ತಾನು ನುಂಗಲೂ ಆಗದ, ಉಗುಳಲೂ ಆಗದ ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪ. ಯಾವತ್ತೂ ಅಮ್ಮನ ಮಾತು ಮೀರದ ವಿಧೇಯ ಮಗ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುಯಾಕೆ? ಹಟ ಹಿಡಿದಿದ್ದುಯಾಕೆ? 'ಮದುವೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ' ಎನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬೇಕೇನೋ ಎನಿಸುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಕೈಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಯಾವತ್ತಿನಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನತೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರಿ ಪುಸ್ತಕ ಮುಚ್ಚಿ ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಗಂಡನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿದಳು. ವಾರ್ಡ್‌ರೋಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಆಯ್ದು ಸೂಟ್‌ಕೇಸಿನಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಅರೆಕ್ಷಣ ಅಸೂಯೆಯಾಯ್ತು. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಒಂದು, ತಾನು ಮಾತ್ರಾ ಬೇರೆ ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. 'ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಚಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೊಡುವ ಕಾಲ ಯಾವತ್ತೋ ಮುಗಿದು ಹೋಯ್ತು' ಅನ್ನುವ ಹೇಳಿಕೆ ಮಾತು ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲಾ ಗಂಟಲ ಮೇಲಿನ ಮಾತು. 'ರೂಪ' ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಪೀಠ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಜನರನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು ಎದುರಿನವರ ರೂಪ.

ಬಾಹ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯೋ, ದಡ್ಡಿಯೋ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಯಾಕೆ? ಎಂತೆಂತವರನ್ನೋ ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ನಗದೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ 'ಹನಿಟ್ಯಾಪ್' ಎನ್ನುವ ಖೆಡ್ಡಾದ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ಟೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ಹೆಣ್ಣು ನಖಿಶಿಖಾಂತ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನೆ ಎನ್ನುವ ಕುರಿತು ಈಗ ಒಂದು ಹೊಸ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅತ್ತೆ ಇರಲಿ, ವಾರಗಿತ್ತಿ ಇರಲಿ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಹ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡುವುದು ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲ. ತೀರಾ ಸಾಧಾರಣ ರೂಪಿನ, ಸಾದುಗಪ್ಪಿನ

ಸೊಸೆಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅತ್ತೆಗೆ ಯಾವತ್ತೂ ಹಿಂದೇಟು. ನನ್ನ 'ಕಿರಿ ಸೊಸೆ' ಎಂದು ಪರಿಚಯಿಸುವಾಗ ಎದುರಿನವರು ಅಪನಂಬುಗೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಬಹುದಾದ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಮುಜುಗರ. ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ಕಸ್ತೂರಿ. ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಗ್ರಗೊಂಡಾಗ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಲ ಗಂಡನೊಡನೆ ಕೇಳಿದ್ದಾಳೆ,

“ನೀವ್ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿ?”

ತಮ್ಮ ಶಾಶ್ವತ ಹೊಸದಾಗಿ ವರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ ಹೀಗಿರಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಅಲ್ಲಿನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿನಿ ತನ್ನ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದಳು,

“ವಾವ್, ಇದೇನೇ ಇದು, ಸಿನಿಮಾ ಫೀಲ್ಡಿಗೆ ಹೋಗ್ವೇಕಾದ ಪ್ರಾಣಿ ತಪ್ಪಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸೇರೊಂಬಿಟ್ಟಿದೆ?”

ಉಳಿದವರ ಹಾಗೆ ಬಾಯಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಾಜೀವನ ಕಡೆ ನೆಟ್ಟ ನೋಟ ಬೀರದಿದ್ದರೂ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಒಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಭಾವವೊಂದು ಕದಲಿದಂತಾಗಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಚಂದದ ಕುರಿತು ಮಾತು ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅವಳು ವಿಚಲಿತಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸುಂದರವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವವರನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಎರಡನೇ ದರ್ಜೆಗೆ ತಳ್ಳುವವರ ಕುರಿತು ಅವಳ ವಿರೋಧವಿದೆ. ಅವರೂ ಅಷ್ಟೇ 'ತಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ' ಅನ್ನುವುದನ್ನೇ ಒಂದು ಕೊರತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಕೀಳರಿಮೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದಿದ್ದಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ರೂಪ ಅಂದರೆ ಏನು? ಅವರವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಚಂದ ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾನದಂಡಗಳಿರುವಾಗ 'ಇದೇ ಚಂದ' ಎಂದು ಬೆಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವುದೇ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ್ದು, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನಾಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆದಿರದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು, 'ತಾನು ನೋಡಲು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ'. ಬಾಹ್ಯದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಸೋಲಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತೇನೆನ್ನುವ ಛಲದಿಂದಲೆಂಬಂತೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಓದಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪಟ್ಟ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಳು. ಬಿ.ಕಾಂ.ನಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ರ್ಯಾಂಕ್ ಗಿಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಮುಂದೆ ಓದದೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಳು. ಮನೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅವರಿಬ್ಬರದು ಮೊದಲ ನೋಟದ ಪ್ರೇಮವೇನಲ್ಲ ಅನ್ನುವಾಗ ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವುದು ಮತ್ತದೇ 'ಚಂದ'ದ ವಿಷಯ. ಅಂತಾದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸಂಭವಿಸಲು ಪರಸ್ಪರ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಪ ಇರಬೇಕು. ಆಕರ್ಷಣೆ ಇರಬೇಕು. ಕಸ್ತೂ-

ರಿಗೆ ಅದ್ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ತನಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೋ, ಬಿಡುತ್ತದೋ, ಆಧುನಿಕ ವಸ್ತುಭೂಷಣಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಪಲ ಅವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವಳೇನಿದ್ದರೂ ಸಾದಾ, ಸರಳ. ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಟ್ಟು ತೋರಿಸದಂತಾ ನೈಪುಣ್ಯ. 'ತಾನಾಯ್ತು, ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾಯ್ತು' ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ, ರಾಜೀವ ಅದೆಂತಾ ಮನ್ಮಥನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅವನ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರಿ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅಂತರ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವೇ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಅವಳ ಕುರಿತು ಆಸಕ್ತಿ ಮೊಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಯ್ತು? ಬಹುಶಃ ಇದುವರೆಗಿನ ಅವನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವನ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೀಗೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತ ಭಾವ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಇದೇ ಮೊದಲಿರಬಹುದೇನೋ. ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ದೀರ್ಘ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆ ಅವನ ಗಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವಿರಬಹುದು. ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಚಕ್ಕನೆ ಸೆಳೆಯುವುದು ರೂಪ. ಆದರೆ ಒಡನಾಟದಿಂದ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುವುದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ. ಸಹಜ ಸ್ವಭಾವ. ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ. ಆಮೇಲೆ ರಾಜೀವನಿಗೆ ಬೇರೆಡೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಕಾಲ ಕೈ ಜಾರಿ ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ ರಾಜೀವ ಸಮಯ ಸಾಧಿಸಿ ಕಸ್ತೂರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ,

“ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗಿರಾ?”

ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿದ್ದು ಕಸ್ತೂರಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಮೊದಲು. 'ತಮಾಷೆ ಮಾಡ್ತೀರಾ?' ಅನ್ನುವಂತೆ ರಾಜೀವನ ಮುಖ ನೋಡಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ.

“ಸತ್ಯಕ್ಕೂ ಕೇಳ್ತೀನಿ. ಮನೇಲಿ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಈಗಾಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಿಯಾಯ್ತು. ಹನ್ನೊಂದನೇದನ್ನ ನೋಡೋ ಮೊದಲು ನಾನೇ ಹುಡುಗಿ ಹುಡುಕ್ಕೊಳ್ಳೋದು ವಾಸಿ ಅನ್ನಿಸ್ತು..”

“ನೀವು ತಮಾಷೆ ಮಾಡ್ತೀಲ್ಲ ತಾನೇ?” ಈ ಸಲ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ.

“ಹಾಗನ್ನಿಸ್ತಿದೆಯಾ ನಿಮಗೆ?”

ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಸಗ್ಗ ಕೈಗೆಟುಕಿದಂತೆ ಪುಳಕಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರಿ. ಆ ಅಮಾಯಕತೆಯನ್ನು ಅವಳು ಯಾವತ್ತೂ ಮೀರಿದ್ದಳು. ಭಾವ ಬದುಕನ್ನಲ್ಲ, ಬದುಕು ಭಾವವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿರುವ ಹಂತ ತಲುಪಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟತ್ತಾರರ ಅವಳ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಯತ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾವುದೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂಗಿಯ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಬಿಡಿ

ಎನ್ನುವ ಅವಳ ಮಾತು ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಪಥ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಅವಳ ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ. ಯಾವ ಹೆಣ್ಣೂ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಬಯಸುವ ಅಪರೂಪದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ವರವಾಗಿ ಪಡೆದವನು. ಅವನು ಮದುವೆಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೂಂಗುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೊಡ್ಡಲು ಅವಳು ತಯಾರಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಗುವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು,

“ಮನೇಲಿ ಕೇಳಿ ಹೇಳ್ತನಿ. ನೀವೂ ಕೇಳಿ ಮನೇಲಿ..” ಈ ಮಾತುಕತೆಯ ಫಲ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಅದೊಂದು ದಿನ ರಾಜೀವ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೀರಿಸುವಂತಹ ರೂಪವೆಂತರ ಅಪರೂಪದ ಕುಟುಂಬ. ಅವನ ಬಳಗವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಸ್ತೂರಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವಳ ಮನೆಯವರೂ ಬೆರಗಾಗಿದ್ದರು. ಬಂದವರನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಅಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದಿದ್ದರು,

“ಇದು ಆಗೋದಲ್ಲ, ಹೋಗೋದಲ್ಲ. ಕಸ್ತೂರೀನ ನೋಡಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆ ಹೆಂಗಸಿನ ಮುಖ ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು ನಂಗಂತೂ ಗೊತ್ತಾಯ್ತುಪ್ಪಾ, ಹೋಗ್ಲಿ ಬಿಡಿ, ಇಂಥವರ ಸಾವಾಸ ನಮಗೂ ಬೇಡ..”

ಅಮ್ಮನ ಭವಿಷ್ಯ ಸುಳ್ಳಾಯ್ತು. ರಾಜೀವ ಎನ್ನುವ ವರನೊಡನೆ ಕಸ್ತೂರಿ ಎನ್ನುವ ಕನ್ಯೆಯ ವಿವಾಹ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದು ಹೋಯ್ತು. ಇಷ್ಟಾಗುವ ಮುನ್ನ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಯುದ್ಧಕಾಂಡವೇ ನಡೆದು ಹೋಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಸತ್ಯ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದು ಮದುವೆಯ ನಂತರ, ವಾರಗಿತ್ತಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು ಕಿವಿ ಕಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ, ನಿರೀಕ್ಷೆಯ ನೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶವೂ ಇಲ್ಲದವಳನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸರ್ವಥಾ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಸುವರ್ಣ. ಉಪವಾಸ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದವರೆಗೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಿಗಡಾಯಿಸಿತ್ತು. ಅಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಕನಸಿನಲ್ಲೂ ಮೀರದ ಮಗ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಬಿಗುವಾದಷ್ಟೂ ತಾನೂ ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತಾ ಹೋದ. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡಲು ತನಗೂ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸೋಲೊಪ್ಪಿಕೊಂಡರು ಸುವರ್ಣ. ‘ನಿನ್ನ ಹಣೇಬಂಹ’ ಎನ್ನುವ ಅರೆಮನಸ್ಸಿನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕಸ್ತೂರಿ ಈ ಮನೆಯ ಕಿರಿಸೊಸೆಯಾಗಿ ಮನೆ ತುಂಬಿದರೂ ಅತ್ತೆಯ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಅವಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ತಯಾರಾಗಿಲ್ಲ. ‘ತನ್ನ ಸೊಸೆ’ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸೇರಿದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯಿಸಲು ಸುವರ್ಣ ಸಿದ್ಧರಾಗಿಲ್ಲ.

‘ನೀವ್ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿ?’ ಮದುವೆಯ ನಂತರ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದಳು ಕಸ್ತೂರಿ.

“ಯಾಕೆ? ಏನಾಯ್ತು ಈಗ?” ಲಘುವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದ ರಾಜೀವ. “ನನ್ನನ್ನ ನೀವು ಮದುವೆಯಾಗೋದು ಅತ್ತೆಗೆ ಚೂರೂ ಇಷ್ಟ ಇರಲಿಲ್ಲವಂತೆ..”

“ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು ಅತ್ತೆಯ ಮಗ, ಅವನ ಮದುವೆ ಅವನ ಇಷ್ಟ.”
 “ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಮಾತನ್ನೂ ಮೀರಿಯಾಕೆ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆದ್ರಿ? ಸತ್ಯ ಹೇಳಿ..”
 “ಏನಿದೆ ಹೇಳೋಕೆ? ನನ್ನ ಪ್ರೀತೀಲಿ ನಿಂಗೇನಾದ್ರೂ ವಂಚನೆ ಕಾಣಿಸ್ತಿದೆಯಾ?”
 “ಹಾಗಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಸರಿಚೋಡಿ ಅಲ್ಲದವರನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡೋಕೂ ಒಂದು ಕಾರಣ ಇರಬೇಕಲ್ಲಾ?”

“ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತೇನೇ? ಅದೊಂದು ಮಾಯೆ ಅಂತ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿಂಗೇ?”

“ಮತ್ತೆ ನಾಟಕದ ಮಾತಾಡಬೇಡಿ, ಸತ್ಯ ಹೇಳಿ..”

ರಾಜೀವ ಅವಳ ಪಕ್ಕ ಕೂತು ಅವಳ ಗಲ್ಲವನ್ನು ತುದಿಬೆರಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ್ದ. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದ,

“ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಸಿಹಿನೇ ತಿಂತಿದ್ದೆ ವಾಕರಿಕೆ ಬರುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಾ ನೀನೇ ಹೇಳು..”

“ಶೋಕೇಸಿನ ಗೊಂಬೆಗಳ ಧರ ಇರೋರನ್ನ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನಂಗೆ ಬೇಜಾರಾಗ್ಗಿಟ್ಟಿತ್ತು ಕಣೇ...” ಅವನು ಮಾತು ಮುಗಿಸುವುದರೊಳಗೆ ಕಸ್ತೂರಿ ತನ್ನ ಗಲ್ಲ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ತಳ್ಳಿ ದೂರ ಸರಿದು ಕೂತಿದ್ದಳು.

“ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಅರ್ಥ ಆಗುತ್ತೆ ನಂಗೆ. ನಾನು ದಡ್ಡಿಅಲ್ಲ” ಅಂದಿದ್ದಳು.

“ನನ್ನ ಮಾತು ಪೂರ್ತಿ ಕೇಳಿಸ್ಕೋ. ನೀನು ದಡ್ಡಿ ಅಲ್ಲ ಅಂತಲೇ ನಿನ್ನನ್ನ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದು, ನಂಗೆ ನನ್ನ ಸರಿಸಮವಾಗಿರೋ ಜೊತೆಗಾತಿ ಬೇಕಿತ್ತೇ ವಿನಾ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡ್ಕೊಂಡು ಅಮ್ಮನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸೋಳಲ್ಲ..”

“ನೋಡೋಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಡಿಮೆ ಅಂತಾನಾ? ಸುಳ್ಳೇ ಏನೋ ಒಂದು...”

“ಹಾಗಲ್ಲ ಕಣೇ. ಬುದ್ಧಿ ಎಷ್ಟಿದೆ ಅನ್ನೋದು ಗೊತ್ತಾಗೋದು ಯಾವಾಗ? ಮದುವೆ ಆದಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಾ? ಎರಡು ವರ್ಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ನೋಡಿದ್ದೆ. ನಿನ್ನ ಅರ್ಥ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ.”

“ಏನೇ ಅಂದ್ರೂ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ ಅನ್ನೋದನ್ನ ನನ್ನ ಮುಖದುದುರೇ...”

ರಾಜೀವ ಅವಳ ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಸರಿದುಕೂತು ಭುಜ ಬಳಸಿದ್ದ. “ನೀನು ಏನೇನೋ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡ್ರೆ ನಾನು ಜವಾಬ್ದಾರನಲ್ಲ. ನೋಡು ಕಸ್ತೂರಿ, ಯಾವತ್ತೂ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ಎದುರಾಡದೆ ಇದ್ದವನು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಮದುವೆ ಆಗ್ನಿ ಅಂತ ಹಟ ಹಿಡಿದು ಮದುವೆ ಮಾಡ್ಕೊಂಡೋನು ನಾನು. ನೀನು ಇಷ್ಟ ಆಗದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾನ್ಯಾಕೆ ನಿನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗ್ತಿದ್ದೆ? ಅದೂಅಲ್ಲದೆ.”

“ಅದೂ ಅಲ್ಲದೇ?”

“ಚಂದದ ಪೀಳಿಗೆ ಮಾತ್ರಾ ಮುಂದುವರಿದ್ರೆ ಸಾಕಾ ಕಸ್ತೂರಿ? ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪೀಳಿಗೆನೂ ಬೇಳಿಲಿ..”

ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ರಂಗೇರಿತ್ತು. ಯಾರು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ರಾಜೀವ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಒಲುಮೆಗೆ ಕುಂದೆಣಿಸುವ ಕೆಲಸ ತನ್ನಿಂದಾಗಬಾರದು. ಅವನ ಪ್ರೀತಿಯ ಅಮ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಅಮ್ಮನಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಈ ಮನೆ ತನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ತನ್ನ ತೌರು ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ಗಂಡನ ಮನೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮನಸ್ಸು ಹಗುರಾದರೂ ಆಗೀಗ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವಳ ಚಿತ್ತಶಾಂತಿ ಕಲಕುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ದೂರುವ ಮಾತಾಡಿದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಬಹುಬೇಗ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಅವಳು ಪಕ್ಷವಾಗಿದ್ದಳು, ಕಳೆದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ.

ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಸಂದರ್ಶನ ಮುಗಿಸಿ, ಕಸ್ತೂರಿ ಆಫೀಸರ್ ದರ್ಜೆಗೆ ಪದೋನ್ನತಿ ಹೊಂದಿದಳು. ಈಗಿದ್ದ ಜಾಗದಿಂದ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಯ್ತು. ಎರಡು ವರ್ಷ ಮೊದಲು ಇದ್ದೂರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಖೆಗೆ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಆಗಿದ್ದ ರಾಜೀವ ಹೆಂಡತಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಆದ ಕಡೆಗೆ ತಾನೂ ಸ್ಥಳಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸತೊಡಗಿದ. ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಇದಲ್ಲಾ ಸಹಜ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾದ ಅತ್ತೆ ಸುವರ್ಣ ಮಗ, ಸೊಸೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಕಂಡು ವಿಚಲಿತರಾದರು. ಇಂಥಾದ್ದೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕಸಿವಿಸಿ. ಹಿರಿ ಮಗ ಇದೇ ಊರಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಇರುವವನು. ಜೊತೆಗೆ ಸೊಸೆ ಇದ್ದಾಳೆ. ಮೊಮ್ಮಗ ಇದ್ದಾನೆ. ಇರುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಹೆಸರಲ್ಲೇ ಇರುವ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಇದೆ ಆದರೂ ಯಾಕೆ ತಳಮಳ ಇಂತಾದ್ದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾರಣವೆಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಸುವರ್ಣನಿಗೆ. ನಗಣ್ಯವೆನಿಸುವ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆನಪಿನ ಮೇಲ್ಪದರಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿವೆ. ಕೆಲಸದವಳು ರಜಾ ಹಾಕಿದಾಗ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬೇಗ ಎದ್ದು ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಳೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಕರಗಳ ಅಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೈ ಒರಟಾಗುತ್ತದೆ. ಉಗುರು ಅಂದಗೆಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದವಳಲ್ಲ ಕಸ್ತೂರಿ. ಮೂರು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸಿದರೆ ಅವಳೇ ನೆನಪಿಸಿ, ಒತ್ತಾಯಿಸಿ, ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುರುಸೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದು, ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ

ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಅತ್ತೆಗೆಂದೇ ಖರೀದಿಸಿ ತರುತ್ತಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳು. 'ಮಾತ್ರ ಏನಾದ್ರೂ ತರಬೇಕಾ? ಖಾಲಿಯಾಗಿದ್ಯಾ?' ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಳಜಿ. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಐರನ್‌ಗೆ ಕೊಡುವಾಗಲೂ "ಅಮ್ಮಾ, ನಿಮ್ಮದು ಏನಾದ್ರೂ ಬಟ್ಟೆ ಉಂಟಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಅವಳಿಗೇನಿತ್ತು? ಪುರುಸೊತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲ್ವಾಸು ಕೊಡವಿ, ಹೊದಿಕೆ ಜೋಡಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ತೀರಾ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆದ್ರ್ವಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಯಾಕೆ? ಬೆಚ್ಚನೆಯ ಭದ್ರತಾ ಭಾವನೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರೀತಿ ಯಾರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಅದರಲ್ಲೂ ವಯಸ್ಸು ಮಾಗುತ್ತಾ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಎರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಾಡುವವರು ಆಪ್ತರೆನಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣಂಚನ್ನು ಹಸಿಯಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ರುಠಿಗಳು ಸೇರಿತೊರೆಯಾದಂತೆ ಇಂತಹ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಒಗ್ಗೂಡಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂಧ ಬಿಗಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆಯೇನೋ. ಕಸ್ತೂರಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ, ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ತಾನು ಒಗ್ಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಹಿರಿಸೊಸೆಯೂ ಒಳ್ಳೆಯವಳೇ. ಆದರೆ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲುಕದಿದ್ದರೂ ಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ತಾನು ಅತ್ತೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಅಮ್ಮ. ಸ್ವಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ದೊಡ್ಡವಳಿಗೆ ತಾನು ಮೊದಲು, ಉಳಿದವರು ಆಮೇಲೆ. ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ಅಸಹನೆಯನ್ನೂ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಕಸ್ತೂರಿ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳೇ, ಗೊತ್ತೇ ಆಗದಂತೆ? ಕಸ್ತೂರಿ ದೂರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆಯೇ ಮನಸ್ಸು? ತಾನು ಕಸ್ತೂರಿಗೆ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದೆ. ಅವಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಪಕ್ಷಪಾತ ಧೋರಣೆ ತೋರಿಸಿದೆ. ಸೌಂದರ್ಯ ಇರುವುದು ಬರಿಯ ಬಾಹ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದು ಯಾವ ಸಾರ್ಥಕತೆಗೆ? ಪಾಪಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೆಂಬಂತೆ ಮಂಕಾಗಿಬಿಟ್ಟರು ಸುವರ್ಣ. ಅತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನ ಲವಲವಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮೊದಲು ಗಮನಿಸಿದ್ದು ಕಸ್ತೂರಿ.

"ಯಾಕೆ ಅಮ್ಮಾ, ಹುಷಾರಿಲ್ವಾ? ಒಂಥರಾ ಇದೀರಿ.." ಎನ್ನುವ ಅವಳ ಕಳಕಳಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸುವರ್ಣ ಅಳು ನುಂಗಿಕೊಂಡರು. ಕಸ್ತೂರಿ ಬಟ್ಟೆಬರೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ರಾಜೀವ ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಸುವರ್ಣ ಸೀದಾ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕೂತರು. "ಅಂತೂ ಹೊರಟುಬಿಡೀರಿ.." ಅಂದರು ಸಣ್ಣ ನಿಟ್ಟುಸಿರಿನೊಂದಿಗೆ.

“ನಾನು ಹೊರಡೋಕೆ ತಡ ಉಂಟು ಅಮ್ಮಾ, ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಡ...

“ಆದ್ರೆ ಹೊರಡೋದಂತೂ ನಿಜ ತಾನೇ?”

“ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಗುತ್ತೆ ನಂಗಿ..”

ರಾಜೀವ ಕೌತುಕದಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದ. ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂತಹ ವಿಷಯ ಏನಿದೆ?

“ಏನು ಹೇಳ್ತಾ ಇದ್ದೀ ಅಮ್ಮಾ?” ಕೇಳಿದ.

“ಅಲ್ಲೋ, ನೀನೂ ನಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬರುತ್ತೀಯಾ? ಅಂತ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಸೌಜನ್ಯ ನಿಮಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಂಡ್ರೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಅಂತ ಈಗ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ ನಂಗಿ..” ನಿಜಕ್ಕೂ ಸುವರ್ಣಳ ಗಂಟಲು ಗದ್ದದವಾಯಿತಾ ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಹಾಗೆನಿಸಿತಾ?

“ನಿಮಗೆ ಯಾವಾಗ ಬರಬೇಕು ಅನ್ನಿದ್ರೂ ಬನ್ನಿ ಅಮ್ಮಾ, ನಾವು ಕರೆಯೋಕೇನುಂಟು? ಅದೂ ನಿಮ್ಮನೇನೇ ಅಲ್ಲಾ?” ಹೇಳಿದ್ದು ಕಸ್ತೂರಿ,

“ಯಾಕೆ? ನನ್ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಇಟ್ಕೋಬಾರದು ಅಂತಾನಾ?”

“ನಾವಿಬ್ಬೂ ಹೊರಗಡೆ ಹೋದ್ರೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಮನೇಲಿ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತೀರಿ ಅಮ್ಮಾ? ಬೇಜಾರಾಗಲ್ಲಾ?”

“ಟೀವಿ ಇರುತ್ತಲ್ಲ?”

“ತಮಾಷೆ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ ನೀನು. ಯಾವತ್ತೂ ಈ ಊರು, ಈ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಇದ್ದೋಳಲ್ಲ..” ರಾಜೀವ ಹೇಳಿದ.

“ನನ್ನ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗೋಕೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ ಅನ್ನು”

“ಇಷ್ಟೇನಾ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿರೋದು? ನೀನು ಜೊತೆಲಿದ್ದೀನಿ ಅಂದ್ರೆ ಬೇಡ ಅಂತೀನಾ ನಾನು? ಒಬ್ಬಳೇ ಇದ್ದು ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲ ಅಂತ..”

“ರಜಾ ಗಿಜಾ ಅಂತ ಇರುತ್ತಲ್ಲಾ? ಮದುವೆ ಆಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಆಯ್ತು. ನೀವು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ರೆ ಮೂರನೆಯೋರು ಮನೆಗೆ ಬರಬಾರದೆ..”

ರಾಜೀವ ಬೆರಗಿನಿಂದ ಅಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದರೆ ಕಸ್ತೂರಿಯ ಮುಖ ಬೆಳಗಿತು. ದುಡಿಮೆಯಿಂದ ದಣಿದು ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಒಂದು ಜೀವ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸುಖವೇ ಬೇರೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವಿನಿಂದಲೋ, “ಕೊನೆಗೂ ಅತ್ತೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು” ಎನ್ನುವ ಹಿತದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಅತ್ತೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ ಮೂರನೆಯವರ ಕುರಿತಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದಲೋ, ಏನೋ ಒಂದು ಅತ್ತೆಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿರಲು ಒಂದು ಜನ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟದ ಮಾತೇನಲ್ಲ. ಮಡದಿಯ ಮುಖ ನೋಡಿಯೇ

ಅವಳ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರಾಜೀವ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನಾನು ಹೋಗೋವಾಗ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ಅಮ್ಮಾ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೊಸೆ ಮನೆ ರೆಡಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾಳೆ...”.

4. ಸಂಕೀರ್ಣ-ಸೃಜನ

4.1	ಲಂಬಾಣಿಗರ ಉಡುಗೆ
ತೊಡುಗೆಗಳು	ಹರೀಲಾಲ ಪವಾರ್	109
4.2	ಜನಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು	ಹಿ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ	121
4.3	ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುತ್ತ ಒಂದು
ಸುತ್ತ	ಗುರುಮೂರ್ತಿ	130
4.4	ಚಟುವಟಿಕೆ : ಹಸೆ ಚಿತ್ತಾರ -
https://YouTu.be/E30513TaHZ0
Hase Chittara by Chitrasiri Hase chittara
explained by Chandrashekar N Sirivanthe, Hase
Artist and founder of Chitrasiri.		144

4. ಸೃಜನಶೀಲತೆ

ಆಶಯ

ಋತುಚಕ್ರ ತಿರುಗುವುದು, ಕಾಲನೆದೆ ಮರುಗುವುದು।
ಮೃತನ ಮಣ್ಣಿಂದ ಹೊಸ ಹುಲ್ಲು ಮೊಳೆಯುವುದು॥
ಕ್ಷಿತಿ ಗರ್ಭಧರಿಸುವಳು ಮತ್ತುದಿಸುವುದು ಜೀವ।
ಸತತ ಕೃಷಿಯೋ ಪ್ರಕೃತಿ - ಮಂಕುತಿಮ್ಮ

ಹುಳು ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತಿರೆ, ನೆಲ ಸವೆದು ಕರಗುತಿರೆ।
ಕಡಲೊಳೆತ್ತಲೋ ಹೊಸ ದ್ವೀಪವೇಳುವುದು॥
ಕಳೆಯುತ್ತೊಂದಿರಲಿಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವುದಿನ್ನೊಂದೆಲ್ಲೋ।
ಅಳಿವಿಲ್ಲ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಮಂಕುತಿಮ್ಮ॥

- ಮಂಕುತಿಮ್ಮನ ಕಗ್ಗ - ಡಿವಿಜಿ

4.1 ಲಂಬಾಣಿಗರ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳು

—ಡಾ. ಹರಿಲಾಲ ಪವಾರ್

ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುವ ತಾರೆಗಳಂತೆ ಲಂಬಾಣಿ ಬುಡಕಟ್ಟು ಭಾರತೀಯ ಜನಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟು ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆ-ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು. ಈ ಬುಡಕಟ್ಟನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಚಮನ್‌ಲಾಲ್‌ರವರು ತಾವು ಬರೆದ 'ಜಿಪ್ಸಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಯುರೋಪ್ ಮತ್ತು ಅಮೇರಿಕಾದ ಅಲೆಮಾ-ರಿಗಳಾದ ಜಿಪ್ಸಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಗುವುದೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಸಂಬಂಧಿಕರೆನ್ನುವುದು ಎಷ್ಟು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಇವರು ಪಂಜಾಬ್, ಸಿಂಧ್, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ರಜಪೂತ ಮತ್ತು ಮಾಳವಾ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಆರ್ಯನ್ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಇಜಿಪ್ತಿಯನ್ನರಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವುದು ಭಾರತೀಯ ರಕ್ತ. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಪದಗಳನ್ನೇ ಬಳಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ನನಗೆ ಶುಭಕೋರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ' ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು, 'ನೀವು ಮತ್ತು ನಾವು ಒಂದೇ ರಕ್ತ' ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದೇನೆಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಜಿಪ್ಸಿಗಳು ಭಾರತೀಯ ಮೂಲದವರು, ಬಂಜಾರಾಗಳು ಜಿಪ್ಸಿಗಳ ಮೂಲದವರೆಂಬುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಸ್ಥಾನವೇ ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದು ಅನೇಕ ಜನ ಸಂಶೋಧಕರು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ನಾಟ ಮೆಕಂಠಿಯವರು 'ಬಂಜಾರಾ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಾಪಾರದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಪುತಾಣವೇ ಇವರ ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ.' ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಜಾರಾಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಜಿ.ಎ. ಗ್ರಿಯರ್ಸ್‌ನ್ ಅವರು 'Linguistic survey of India' UÀæAxÀzÀ°è "Banjara are originally Dravidian, becoming aryanized of a Comparatively early date and philogical considerations point to the con-

clusion that this accured somewhere in Rajaputana” ಎಂದು ಬಂಜಾರಾಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ದ್ರಾವಿಡರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ದ್ರಾವಿಡರಾದ ಇವರು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯರಾಗಿ, ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರಜಪೂತರಾದರೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಬರುವಂತೆ ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರಾದ ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್ ಅವರು ರಜಪೂತರು ಅನಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದು, ಯುದ್ಧವೀರರಾಗಿದ್ದರು ಅವರನ್ನು ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರರ ವಂಶದವರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಕಡೆಗೆ ಸುಮಾರು 400 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮೊಘಲರ ಸೇನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ದನಕರುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಹಾರ ಖಾದ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಬಹುದೂರದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮೊಘಲರ ಸೇನೆಗಳಿಗೆ ಆಹಾರ ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುವ ಹೊಣೆ ಹೊತ್ತರು. ರಜಪೂತರ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಭಾರತೀಯ ಸೈನಿಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವ ತ್ಯಾಗ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಕಥೆ ಗೀತೆಗಳ ಮುಖಾಂತರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿಗರು ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇವರು ಮುಂದೆ ಭಾರತದ ತುಂಬ ಹರಡಿಕೊಂಡರು. ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಕರ್ಷಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ವಿವಿಧ ಉಡುಗೆಗಳ ರೂಪಣದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಳಸುವ ಕಂಚು, ಕನ್ನಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಹೆಣೆಯುವಾಗ ಅವರು ತೋರುವ ಕುಸುರಿನ ಕೆಲಸ, ತೊಡುಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸ, ಅಂದರೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದು ತಾಮ್ರ ಹಿತ್ತಾಳೆಯವರೆಗೆ, ಹಸ್ತದಂತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ದಿಂಡು ಬೆಂಡುಗಳವರೆಗೆ, ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಿಶ್ರಧಾತು ಪಾವಲಾ(ನಾಣ್ಯ) ಗಳವರೆಗೆ, ಕವಡೆಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಉಣ್ಣೆಯ ರುಂಡಿ ಗೊಂಡೆಗಳವರೆಗೆ ಹೀಗೆ ಇವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇತರ ಯಾವುದೇ ಜನಪದ ಗುಂಪುಗಳಿಗಿರದಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಾಣ್ಮೆ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ಕಲೆ ಇವರ ವೇಷಭೂಷಣಕ್ಕೆ ಇದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿದ್ದು ಮೇಲುನೋಟಕ್ಕೆ ಇದು ಲಂಬಾಣಿಗರ ವೇಷ ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ರಮಣೀಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳೆಂದರೆ ವಯೋಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಲವಾರು

ನಮೂನೆ ಮಾದರಿಗಳು, ಇಲ್ಲಿಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳೆಂದರೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಭಾವಿಸುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ಲಂಬಾಣಿ ಪುರುಷರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತುವ ಪೇಟಾ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವಂಥ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬಗೆಗೂ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರು ಉಡುವ ಬಟ್ಟೆಗಳು ನೋಡುವವರಿಗೆ ರಂಜನಿಯ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಸಂದರ್ಭದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಳದಿ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮದುವೆ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅದರಿಂದ ಮೊಣಕಾಲದವರೆಗೆ ಲಂಗ(ಬಾಳಿಯಾ ಫೇಟಿಯಾ) ಮತ್ತು ಪೀತಾಂಬರದ ಕುಪ್ಪಸ(ಮಕಮಲ್ ಕಾಂಚಳಿ) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಉಡಲು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಮುಂದೆ ಅವು ಹರಿದ ಬಳಿಕ ಫೇರಲಾ (ದಪ್ಪ, ಕರಿ) ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಉಡುಪು ತಯಾರಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹಳೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಹೊಸದಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರೆಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಘಮಣಾಬಾಯಿ ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ ಭಾರತದವರಾದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು, ಅಲ್ಲಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳಾದ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಜಾಟ್, ಗರಾಸಿಯ ಅಥವಾ ಖರಾಸಿಯ, ದಾಸಿ, ತಾಜಟ್, ರೋರ್ ಮುಂತಾದ ವರ್ಗದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉಡುಪು ಲಂಬಾಣಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಲಂಬಾಣಿಗರು ಬಳಸುವ 'ಖಿಲಣಿ' ಅಥವಾ 'ಖಿಲಣ' ಎಂಬ ಪದವು ಕನ್ನಡದ 'ಕಸೂತಿ' ಪದಕ್ಕೆ ಸಮಾನಾರ್ಥವಾದದ್ದು.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ದಂತಕಥೆ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಐತಿಹ್ಯ ನೋಡಬಹುದು.

ಐತಿಹ್ಯ ಒಂದು: "ಯುದ್ಧ ವೀರರಾದ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆಂದು ಧಾವಿಸಿ ಹೋಗಿ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಪೋಷಾಕುಗಳನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಸತಿ 'ಚಿತೆ' ಏರಿದ ಸಂಗತಿ ಅತ್ಯಂತ ರೋಮಾಂಚಕವಾಗಿದೆ. ಅನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಈ ವೀರ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಬಿಟ್ಟು

ಹೋದ ಅಪೂರ್ಣ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣ ಬಟ್ಟೆಗಳೆಂದೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕಾರಣ ಇಂದು ಲಂಬಾಣಿಗರು ಧರಿಸುವ ಲಂಗ(ಪ್ಲೇಟಿಯಾ) ಹಾಗೂ ಕುಪ್ಪಸ(ಕಾಂಚಳಿ) ಇವೆರಡೂ ಅಪೂರ್ಣ ಬಟ್ಟೆಗಳಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಲಂಗದ ಎಡಗಡೆಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಕಾಲುಭಾಗ ಹೊಲಿಯದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಪ್ಪಸವು ಕೂಡ ಕೇವಲ ಎದೆ ಮುಚ್ಚುವ ಬೆನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಅಪೂರ್ಣ ಪೋಷಾಕು. ಇನ್ನು 'ಭಾಂಟಿಯಾ' ಎನ್ನುವ ಮೇಲ್ಮುಸುಕು ಪ್ರಾಯಶಃ ಮೊದ ಮೊದಲು ಇದ್ದಂತಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಎರಡೂ ಅಪೂರ್ಣ ಪೋಷಾಕುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಐತಿಹ್ಯ ಎರಡು: ಈಗಿರುವ ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಗರ ಮೊದಲು 'ಭಾಗಾನಗರ' ಅಥವಾ 'ಭಾಗ್ಯನಗರ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು 1589 ರಲ್ಲಿ 'ಮಹಮ್ಮದ್ ಕೂಲಿ ಕುತಬ್‌ಶಾಹಿ' ಮನೆತನದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಈತ ಗೋಲಕೊಂಡಾ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಮೂಸಾನದಿ ದಂಡೆಯ ಆಚೆ ಈಚೆ ಹೈದರಾಬಾದ್ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆಳಿದ. 'ಮಹಮ್ಮದ ಕೂಲಿ ಕುತಬ್‌ಶಾಹಿ' ಲಂಬಾಣಿ ಯುವತಿಯಾದ ಭಾಗಾಮತಿಯ ನಿರಾಡಂಬರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಅವಳನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಿ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ವಿಶೇಷ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಭಾಗ್ಯನಗರ ಎಂದು ಕರೆದನಂತೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಈ ನಗರಕ್ಕೆ ಭಾಗ್ಯನಗರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಹೈದರಾಬಾದ್ ನಗರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ 'ಬಂಜಾರಾ ಹಿಲ್' ಎನ್ನುವ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶವೇ ಇದೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬಂಜಾರಾಗಳು ಮಾತ್ರ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರ ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳು ಇಷ್ಟೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೀಯ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರಲು ಬಹುಶಃ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದದ್ದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಮೊದಲೇ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಇದ್ದ ಹೆಂಗಸರು ತಾವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕರಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಉಡುಗೆ ತೊಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿವಹಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಲಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಮರಳು ಭೂಮಿಯಾದ ರಾಜಸ್ಥಾನವೇ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಮೂಲಸ್ಥಾನ. ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ

ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ತಂದು ಮಾರುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಸುಡುಬಿಸಿಲು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹೊರೆ, ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಕೂಸೊಂದು. ಸುಡುಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೈಗೆ ತಾಕದಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಬೇಕು. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಮೈಗೆ ತಾಕದೆ ಮರು ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗುತ್ತವೆ. ಉಷ್ಣತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಬೇಕು. ಗಂಡಸರು ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳ ಮೇಲೆ ಉಪ್ಪು ಸಾಂಬಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು, ಒಕ್ಕಲುತನದ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು, ಒಂಟೆಗಳಿಂದ 'ಏತ' ಹೊಡೆಯುವುದು ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆತಮ್ಮ ಮೂಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾನುಗತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಹೆಂಗಸರ ಉಡುಗೆಗಳು :

ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರುತಾವು ಬಳಸುವ ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಲಂಬಾಣಿಗರಿಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. 'ಸೂಜಿ ಲಂಬಾಣಿಗರ ಒಡನಾಡಿ' ಎನ್ನುವ ಗಾದೆ ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಸೂಜಿಯೇ ಬದುಕಿನ ಜೀವನಾಡಿ, ಗೋವುಗಳನ್ನು ಕಾಯುವಾಗ, ಆಡು-ಕುರಿಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸುವಾಗ, ಮನೆಗೆಲಸ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ವೃಥಾ ಸಮಯ ಕಳೆಯದೆ ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಣ್ಣದ ದಾರಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಕಸೂತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ- ಬಾಳಿಗಾಡೆ, ಸಾದಾಗಾಡೆ, ಕಟೀರಿಯಾ, ಚಕಚುನಿ, ಕೋತರಾರನಕ(ನಾಯಿ ಉಗುರು), ಪಿಸಾರಘರ(ನಾಣ್ಯಗಳ ಮನೆ), ಟೀಕಾ, ಕಟ್ಟಾ ಧೋಳಮಾಕಿ(ಬಿಳಿ ನೋಣ), ರೇಲಾಮಾಕಿ (ಸಾಲು ನೋಣಗಳು) ಇವು ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯ(ಛಾಂಟಿಯಾ) ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಕಸೂತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಂಗುರಂಗಿನ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ ಮೊದಲ ನೋಟಕ್ಕೆ ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ

ಸೌಂದರ್ಯ ಮನಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಹೆಂಗಸರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉಡುಗೆಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಇದು ವಿಚಿತ್ರವೆನಿಸಿದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ತರ ಹೀಗಿದೆ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳ ಮೇಲೆ ಖಾದ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತು. ಆಗ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಕಳ್ಳಕಾಕರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಬಗೆಯ ಉಡುಪುಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹ, ಚಿರತೆ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದರೆ, ಅವು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಉಡುಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ.

ಈ ಬಟ್ಟೆಗಳೇ ಇಷ್ಟೊಂದು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿವೆ ಅಂದಮೇಲೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಮಯ ಎಷ್ಟು? ಇದಕ್ಕೆ ತಗಲಬಹುದಾದ ವೆಚ್ಚ ಪರಿಶ್ರಮಕೂಡ ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯೇ ಕುಪ್ಪಸ, ಲಂಗ ಮತ್ತು ಮೇಲುಹೊದಿಕೆ- ಇವುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕನಿಷ್ಠ ಎರಡೂವರೆಯಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲಾವಧಿ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಕಸೂತಿ ಹಾಕಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು (ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಿಂಪಿಗ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ತಾಂಡಾಗಳಲ್ಲಿ ರಾಟಿ ಕಲಿತಿ- ರುವವನ ಬಳಿ ಹೊಲಿಸುತ್ತಾರೆ, ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪೋಷಾಕುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ಬಟ್ಟೆಗಳು, ದಾರಗಳು ಮತ್ತು ಗಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಇಂದುಕನಿಷ್ಠ 1,500 ರಿಂದ 2,000 ರೂಪಾಯಿಗಳ ವರೆಗೆ (ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು) ಖರ್ಚು ತಗಲುತ್ತದೆ.

ಕಾಂಚಳಿ(ಕುಪ್ಪಸ) :

ಇದು ಒಂದು ಮೊಳದಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರುತ್ತದೆ. ಅಳತೆ ಪಟ್ಟಿ, ಎದೆ ಪಟ್ಟಿ, ಹೊಟ್ಟೆ ಅಳತೆ ಪಟ್ಟಿ, ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಚೋಟಿಯಾ ಮತ್ತು ಎಡತೋಳಿನ ಮೇಲೆ ಖಿವಿಯಾ ಇರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಖಿವಿಯಾ, ಚೋಟಿಯಾಗಳು ಮೂರರಿಂದ ಹದಿನಾರು ಮೊಳ ಉದ್ದವಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಾಜಿನ

ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕುಪ್ಪಸದ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು, ತವರು ತಗಡಿನಗುಂಡಿ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕಸೂತಿ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿನ ಭಾಗ ಪೂರ್ತಿ ಖಾಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಎರಡೆರಡು ಕಸಿಗಳನ್ನು ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಫೇಟಿಯಾ (ಲಂಗ) :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಫೇಟಿಯಾದಲ್ಲಿ ಐದು ಭಾಗವಿರುತ್ತವೆ. 1. ಲೇಪೋ (ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿ), 2. ಕಾಳೋ ಫೇರೋ (ಕರಿ ಬಟ್ಟೆ), 3. ರಾತಡೋ ಛಾಂ-ಟಿಯಾ (ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ), 4. ಪೀತಾಂಬರ ಜರಸಿ ಮತ್ತು 5 ಲಾವಣಿ (ಉದ್ದ ಪಟ್ಟಿ).

1) ಲೇಪೋ (ಸೊಂಟ ಪಟ್ಟಿ) : ಐದರಿಂದ ಆರುಗೇಣು ಉದ್ದವಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದುಚೋಟು ಅಗಲವಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಭಾಗ ಮತ್ತು ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣಗಳ ದಾರಗಳಿಂದ ಸಾದಾಗಾಡ್ಲೆ, ಬಾಳಿಗಾಡ್ಲೆ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ 30 ರಿಂದ 50 ರ ವರೆಗೆಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಕಚೇರಿಯಾ ನಾಯಿ ಉಗುರು, ಖಿಲಣ, ಚೀಣಿ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಕಸೂತಿಗಳ - ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

2) ಕಾಳೋ ಫೇರೋ (ಕರಿ ಬಟ್ಟೆ) : ಹನ್ನೆರಡು ಮೊಳ ಉದ್ದವಿರುವ ಒಂದು ಚೋಟು ಅಗಲವಾದ ಕರಿ ಬಟ್ಟೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಟೀಕಾ, ನಕರಾದ ಅಂದವಾದ ಕಸೂತಿ, ಗೋಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಲಣಿ ಕೆಳಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

3) ರಾತಡೋಛಾಂಟಿಯಾ (ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ) : ಹನ್ನೆರಡು ಮೊಳ ಉದ್ದ, ಒಂದು ಚೋಟು ಅಗಲ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಟೀಕಾ ಕಸೂತಿ, ಕಟ್ಟಾ(ಚೌಕ) ಗೋಟ, ಕಲಣಿ ವಿವಿಧ ಆಕಾರದ ಕಸೂತಿ(ಪೋಲಣಿ) ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

4) ಪಾಟಿ ಪೀತಾಂಬರ (ಪೀತಾಂಬರ ಹಳದಿ ಬಟ್ಟೆ) : ಹನ್ನೆರಡು ಮೊಳ ಉದ್ದ, ಒಂದುಗೇಣು ಅಗಲ ಪೀತಾಂಬರ ಬಟ್ಟೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಳಬದಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ವಿವಿಧ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಖಾಂಪಲಿ (ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದ) ಬಟ್ಟೆ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೂವಿನ ಗಿಡ ಬಿಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

5) ಲಾವಣಿ (ಉದ್ದ ಪಟ್ಟಿ) : ಎರಡು ಅಂಗುಲ ಅಳತೆಯ ಕೆಂಪು, ಕರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಮೊಳ ಉದ್ದ ಪಟ್ಟಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಕಸೂತಿಯ ಪೋಟಿ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯ ಗೋಟ ಹಚ್ಚಿ ಹಳದಿ ಮತ್ತು ಕರಿದಾರಗಳಿಂದ ಕಲಣಿ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಲಾವಣಿಯ ಒಳಪದರಿಗೆ ಸೀರೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಾವಣಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕಸೂತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಲಂಗದ ಎಡಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಾಲುಭಾಗದಷ್ಟು ಡುಂಗೋ (ಹೊಲಿಯದ ಬಿಟ್ಟದ್ದು, ಖಾಲಿ) ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಸೊಂಟ ಪಟ್ಟಿಯ ಎರಡೂ ತುದಿಗೆ ಉದ್ದನೆಯ ಕಸಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಲಗಡೆಗೆ ಎರಡೂವರೆಯಿಂದ ಮೂರು ಪೂಟಿನಷ್ಟು ಮೂರು ಸಾಲಿನ ಉದ್ದನೆಯ ಸಡಕ (ಕವಡೆ ಸರ)ಗಳನ್ನು ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೂರರಿಂದ ಇನ್ನೂರವರೆಗೆ ಕವಡೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.

ಛಾಂಟಿಯಾ (ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆ) :

ಇದು ಐದು ಮೊಳ ಉದ್ದ, ಮೂರು ಮೊಳ ಅಗಲ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಂಪು, ಹಸಿರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಘಂಟೋ :

ಮೇಲು ಹೊದಿಕೆಯ ಬಲಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಂದೂವರೆಯಿಂದ ಎರಡು ಮೊಳ ಉದ್ದವಾದ ಘಂಟೋ (ಘಂಟ) ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತರಿಂದ ನೂರುಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಬಿಲ್ಲೆಗಳ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣದ ದಾರಗಳಿಂದ ಕಿಲಣ(ಕಸೂತಿ) ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಛಾಂಟಿಯಾದ ಮೇಲಿರುವ ಘಂಟೋ ಇಳಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪಾಂಚಿ ಪೂಲ (ಐದು ಹೂಗಳು) :

ಛಾಂಟಿಯಾದ ಕೆಳಭಾಗ ಹಾಗೂ ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಎರಡು ಅಂಗುಲ ಅಳತೆಯ ಕರಿ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಎರಡು ಪಟ್ಟಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ವಿನ್ಯಾಸದ ಕಸೂತಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಐದು ಖಾಂಪಲಿ (ಕಸೂತಿ ಬಟ್ಟೆ) ಅದರ ಮೇಲೆ ಗೊಂಡೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸದ ಕರಿ ಮತ್ತು ಬಿಳಿ ಕಟ್ಟಾ, ಟೆಕಾ ಬದಿಗೆ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಛಾಂಟಿಯಾದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಐದು ಚೌಕಾಕಾರದ ಒಂದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ಪಿಡಿ (ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಸೂತಿ) ಪಾಂಚಿಪೂಲ (ಐದು ಹೂಗಳು) ಅದರ ಮಧ್ಯ ಗೊಂಡೆ, ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು ಬಿಳಿ ಮತ್ತು ಕರಿ ದಾರಗಳಿಂದ ನೋಣ (ಕಸೂತಿ ಕಲೆ) ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗೊಂಡೆ, ಮೂಗತಿ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ನೂರರಿಂದ ನೂರಾಐವತ್ತು ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಹೊಲಿದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅಡಭೇಡಾ :

ಮೇಲ್ಮುಸುಕಿನ ಬಲತುದಿಗೆ ಅಡಭೇಡಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದು ಖಿಲಣ, ಬಳ್ಳಿ, ಬಿಳಿ ಬಳ್ಳಿ ಮುಂತಾದ ವಿನ್ಯಾಸದ ಕಸೂತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನೈದರಿಂದ ಇಪ್ಪತ್ತರವರೆಗೆ ಗೊಂಡೆಗಳು, ಗೆಜ್ಜೆಸರ, ಎಂಟತ್ತು ಕವಡೆಗಳು ಸಣ್ಣ ದಂತದ ಚೂಡಿ(ಬಳೆ) ಮತ್ತು ಬಲಿಯಾ ಹಾಕಿ ತಯಾರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲ್ಮುಸುಕಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕಾಜಿನ ಬಿಲ್ಲೆಗಳು, ಖಾಂಪಲಿ (ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದ ಬಟ್ಟೆ) ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಯ ಕಸೂತಿ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸದ ಮಗ್ಗದಲ್ಲಿ ನೆಯ್ದಿ ಅರಳಿ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರಣಾಂತರ ಚಮಕಾ, ಕಲ್ಲನಾರು, ಈ ರೀತಿಯ ಚಮಕಾ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಬಂದು ಬಣ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಯಿತು.

ತೊಡುಗೆ : ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಂಗಸರು ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತಲೆಕೂದಲಿಗೆ ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ಕೊರಳಿಗೆ, ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಮುಂಗೈವರೆಗೆ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದ ಲಂಬಾಣಿಗಳು ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಡುಮೇಡುಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಚರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇಟೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಇವರು ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಿ ಅವುಗಳ ಕೋಡು, ದಂತ, ಚರ್ಮ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ತೊಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಜಂಗಲಿ ಪೋಷಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರೆ ಇವರ ತಂಟೆಗೆ ಯಾರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವರ ಪೋಷಾಕು ನೋಡಿ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವಂತೆ!

ಲಂಬಾಣಿಗರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಡ್ಗರ್ ಥರ್ಸಟನ್ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. “ಅವರ ವೇಷ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಅವರ ಆಭರಣಗಳು ಅವರವೇ ಆಗಿವೆ. ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಆಭರಣಗಳು ಸಾಕು. ಇನ್ನೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಬೆನ್ನಿಗಿರುವ ಕೂಸು, ಬೇರೆ ಭಾರವಾದದ್ದು. ಹಸ್ತಿದಂತ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರಧಾತುಗಳ ಆಭರಣದ ತೂಕ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಮೈ ಮೇಲೂ ಎಂಟು, ಹತ್ತು ಪೌಂಡುಗಳಷ್ಟು ಆಭರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ”

ಹೆಣ್ಣುಮಗು :

ಉಡುಗೆ : ಹುಟ್ಟಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತೆಳುವಾದ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಛಾಂಟಿಯಾ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಂದು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಮೇಕಳ್ಯಾ (ಸಣ್ಣ ಮಕ್ಕಳ ಅಂಗಿ) ಮತ್ತು

ಟೋಪಿ ಉಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೊಡುಗೆ : ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮಗುವಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಉಣ್ಣೆಯ ಬಳೆ, ಬಿಳಿ ಲಾಳಿ (ಮಣಿ)ಸರ, ಪಾರಿ(ತಗಡು) ಹಾರ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ನಿಲಿಮಣಿ ಸರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆದ ಐದನೆಯ ದಿವಸಕ್ಕೆ ದಳವಾ ಧೋಕಾಯೇರೋ(ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು) ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಕೈಗೆ ಗೋದಿ ಕಾಳುಗಳಿಂದ ಪೋಣಿಸಿ ಮಾಡಿರುವ ಸರಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

ಬಾಲಿಕೆಯರು :

ಉಡುಗೆ : ಮೂರು ವರ್ಷದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಋತುಮತಿ ಆಗುವವರೆಗೆ ಸಾಡಿ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಗಗ್ಗರಿ ಮತ್ತು ಕರಿ ಭಡವಾ ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಖಿಲಿಯಾ(ಜಂಪರ) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಉಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅತೀ ಬಡವರಾದವರು ಫಡಕಿಯನ್ನು ಮೈಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ತೊಡುಗೆ : ಲಂಬಾಣಿ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಮೈನೆರೆಯುವ ಮೊದಲೇ ಮೈಮೇಲೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಚ್ಚಿ ಹುಯ್ದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೈನೆರೆದ ಬಳಿಕ ಹಚ್ಚಿ ಹುಯ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಅವರ ನಂಬುಗೆ, ತಲೆಗೂದಲನ್ನು ಹಿಂಬದಿಯಾಗಿ ತುರಬು ಕಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಮೂಗತಿ, ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಓಲೆ, ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಮಣಿಗಳ ಹಾರ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಳೆ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ಝಾಂಜರಾ (ಚೈನ್) ಕರಿಮಣಿ ಸರ, ಪಿಲ್ಲೆ ಹಾಕಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ :

ಉಡುಗೆ: ಹಸೆಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ವಧುವಿಗೆ ಹಳದಿ ಸೀರೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಲ್ ನ ಕುಪ್ಪಸ ಉಡಿಸಿ ಸೀರೆಯ ಬೆನ್ನುಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಸ್ವಸ್ತಿಕ (5) ಸಾಂಕಪೂರೇರೋ (ಚಿಹ್ನೆ) ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಕ್ಷತೆ ಮುಗಿದು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಧುವಿಗೆ ಕುಪ್ಪಸ, ಲಂಗ ಮತ್ತು ಮೇಲುಹೊದಿಕೆ ಈ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಉಡಿಸಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋಗುವ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕೋತಳಿಯಲ್ಲಿ(ಚೀಲ) ಹಾಕಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೊಡುಗೆ : ಋತುಮತಿ ಆದಾಗ ತೊಡಿಸುವ ಆಭರಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಗೂದಲಿಗೆ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಘುಗರಿ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಮುಂಗೈಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಚೂಡೋ ಇವುಗಳು ಲಂಬಾಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸುಮಂಗಲೆಯ ಸಂಕೇತ.

ರಟ್ಟಿ (ತೋಳು)ಗಳಿಗೆ ಕಸೋಟಿಯಾ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಭೂರಿಯಾ, ತುರುಬಿನಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಗೆ ಟೋಪರೂಪೇರ, ಕವಡಿಸರ, ಉಣ್ಣೆಯಗೊಂಡೆ ಮತ್ತು ಕವಡೆಯ ಚೋಕಡಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕಸ, ಕೈಬೆರಳುಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿನಾಣ್ಯ ಬೆಸೆದು ಮಾಡಿರುವ ವಿಂಟ, ಚಾಲಾವಿಂಟ, ಕಾಲ್ಬೆರಳಿಗೆ ಬಿಚವಾ, ಚಟಕಿ, ಕಾಲಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಡಗ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಟಿಕಿಯಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಮದುವೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮೋಚಡಿ (ಮಚ್ಚಿ ಚಪ್ಪಲ) ಇರುತ್ತದೆ.

ತಾಯಂದಿರಾದಾಗ:

ಉಡುಗೆ : ಹಡೆದ ಕೆಲವು ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಣಂತಿಯ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ತಲೆಯ ಕೂದಲು ಬಿಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಐದು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಫೇರಲಾ ದಪ್ಪನೆಯ ಬಟ್ಟೆಯ ಲಂಗ ಉಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಡೆದ ಬಳಿಕ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಂಬಳಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಐದನೆಯ ದಿವಸದ ದಳವಾ ಧೋಕಾಯೇರೋ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಮೈಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಉಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ತೊಡುಗೆ: ಬಾಣಂತಿಯ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ತೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವ ಭೂರಿಯಾ(ಮೂಗುತಿ) ಕಾಲು ಬೆರಳಿಗೆ ಹಾಕಿರುವ ಚಟಕಿ, ಬಿಚವಾ ಇರುತ್ತದೆ. ದಳವಾ ಧೋಕಾಯೇರೋ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವರೆಗೆ ಮುಂಗೂದಲು ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ಐದನೆಯ ದಿವಸದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ :

ಉಡುಗೆ: ಶ್ರಮಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಂತ್ರಸ್ತಿಕಂಡ ಲಂಬಾಣಿಗರು ತಮ್ಮ ದನಕರುಗಳ ಮೇಲೆ ಖಾದ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ತಮ್ಮ ರಂಗುರಂಗಿನ ಉಡುಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಗುಂಪಿನವರು ಉಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಭಾವನೆ ತಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವತ್ತೂ ಸುಂದರವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅವರ ಅಭಿಲಾಷೆ.

ತೊಡುಗೆ : ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಲಂಬಾಣಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸೊಂಟಗಳಿಗೆ ಕವಡೆಸರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾದಾಗ ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲಿನ ಬೆಳ್ಳಿ ಬಂಗಾರದ ಮಾರಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಈ ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೆಣ್ಣು

ಮಕ್ಕಳ ಮೈಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಡವೆಗಳಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ದುಡಿಯುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದಿಡುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ :

ಉಡುಗೆ : ಉಪವಾಸ ಇದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ, ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶುಭ್ರವಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳೇ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ತಮ್ಮ ಕೋತಳಿ (ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಅವುಗಳನ್ನು ಉಡುತ್ತಾರೆ. ಇತರ ಹೆಂಗಸರಿಗಿಂತ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಒಳಗೊಳಗೆ ಪೈಪೋಟಿ. ಚದುರಿ ಹೋದ ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡುವುದು ಬಲು ಅಪರೂಪ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ಲಮಾಣ್ಯಾರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಕೊಟ್ಟಾಂಗ” ಎಂಬ ಗಾದೆ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ತೊಡುಗೆ: ತಮ್ಮ ಉಪಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕಡೆಗೆ ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಹೋಗಿರುವ ಗುಂಪಿನ ಜನರು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡುವುದು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊಸ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಗುಂಪಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಡಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಾರೆ.

* ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ದಿನಾಂಕ 24 ಮತ್ತು 25 ಫೆಬ್ರವರಿ 1994 ರಂದು ಜರುಗಿದ 21ನೆಯ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ‘ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಶನ, ಭಾಗ-21’ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಲೇಖನದ ಪರಿಷ್ಕೃತರೂಪ ಮಂಡಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ.

4.2 ಜನಪದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು

-ಓ.ಚಿ. ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯ

ಭಾರತದ 'ಗ್ರಾಮೀಣ' ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ನಮ್ಮ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗದೆ ಉಳಿದದ್ದು ಒಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಈ ಕಾರಣ-ಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ ಸತ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತವಾಗಿದೆ ಎನ್ನದೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ರಾಜಮಹಾರಾಜರ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯದ ರಂಜಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು 20ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಜಾನಪದದ ಕತ್ತಲ ಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅನಾದರದ ಛಾಯೆ ಇವತ್ತಿಗೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶಕರಾದ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗದ ಜನರು ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯಗಾರರು ಅಲಂಕರಿಸುವ ಭವ್ಯ ವೇದಿಕೆಗಳನ್ನು ಏರಲಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಸಂಭಾವನೆಯ ಹತ್ತನೇ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿಲ್ಲ. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಜನರನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವರವರ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಹೇಯ ಕೃತ್ಯಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

ನಿಜವಾದ ಜನಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹತ್ವದ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಡೆ ತಾರತಮ್ಯ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅಪಮಾನ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವೆರಡರಿಂದ ಕಲೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸದೆ, ಕಲೆಗಳ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಅವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಈಗ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಕಾಲಮಾನದ ಏರುಪೇರಿನಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜದ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಜನರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಲೆಗಳು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದುಬಂದಿವೆ.

ಜಗತ್ತಿನ 20ನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಮುಂಬರುವ 21ನೇ ಶತಮಾನವನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂಡ ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಅಪಾರ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದ ರಾಜ್ಯಗಳು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ

ಪ್ರಕಟಿಸಿದ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು' ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಕಾರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 145ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಲೆಗಳಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಹಾಡಿನ ರೂಪದ ಕಲೆಗಳೂ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆಗೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಗಳ ಜನರೇ ಅಧಿಕವಾಗಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಈ ನೂರ ನಲವತ್ತೈದು ಪ್ರಕಾರದ ಕಲೆಗಳನ್ನೂ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಕಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅಸಾಧ್ಯ. ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕಲೆಗಳು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ಆರಾಧನಾ ಮೂಲವಾದ ಕಲೆಗಳು, ಶೈವ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟಿಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕಲೆಗಳು, ಪಂಥ, ಪಂಗಡ ಮತ್ತು ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಬಿರುಕು ಹೆಚ್ಚಾದಾಗ ಅದರ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅಪೂರ್ವ ಕಲೆಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ಈಗಲೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಗಳು ಕೆಲವರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಾದರೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಹವ್ಯಾಸವಾದವು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಕಾಟ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿಯೂ ಉಳಿದವು.

ಇವತ್ತು ಸಮಾಜ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ನಗರಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರ್ಗತ ಘರ್ಷಣೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.. ಸಿನಿಮಾ, ಟಿ.ವಿ., ವಿಡಿಯೋ, ಆಡಿಯೋ ಮೊದಲಾದ ಆಧುನಿಕ ಉಪಕರಣಗಳು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಮನೋಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಭಾರಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿವೆ.

ಇದು ಹೇಳಿಕೇಳಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಜಗತ್ತು, ಜನರ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಿಗೂ ಮಿತಿಇಲ್ಲ. ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೂ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನೂರೆಂಟು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಅವನ ಸುತ್ತ ಸುತ್ತುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ವಿಕೃಪ್ತತೆ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಿಸಲಾರ; ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಇವತ್ತಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜನ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೂರರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮೀರಿದ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಾಧ್ಯವಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತವಾದ ಈ ಕಾಂಪ್ಲಿಕೇಟೆಡ್ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅವತ್ತಿನ ಅಗತ್ಯ ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಇವತ್ತಿನ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ ಕೆಲವು ಸುಧಾರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೂರಾಮೂವತ್ತರಿಂದ ನೂರಾಐವತ್ತರವರೆಗೆ

ಇರಬಹುದಾದ ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನ ಜನಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಉಳಿಯಬಹುದಾದ ಸುಮಾರು 50 ಕಲೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾವು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳ, ಸಂದರ್ಭ, ಜಾತಿ, ಪಂಥ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪಟ್ಟಭದ್ರತೆಯಿಂದ ಈಚೆ ತಂದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ರಷ್ಯಾ, ಚೀನಾ ಮತ್ತು ಜಪಾನ್ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ರಷ್ಯಾ-ತ್ವದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ 'ಪೋಪ್ ಎನ್‌ಸೆಂಬಲ್'ಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವಾಗಬಹುದು.

ನನ್ನ ಈ ಮೇಲಿನ ಮಾತು ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳಿಗೆ ಹಿಡಿಸದೇ ಹೋಗಬಹುದು. "ಜಾನಪದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪರಿಸರವಿರಬೇಕು. ಆಯಾ ಜನಾಂಗವೇ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಇದು ಜನಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಲೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಹಬ್ಬಜಾತ್ರೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದರ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗಬೇಕು. ಆಗ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಹಜತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಹಾಕಿ ಸಮಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅದು ಕಲೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಪಾವಿತ್ರ್ಯ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ" ಇತ್ಯಾದಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಹಲವು ಜಾನಪದತಜ್ಞರು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತೆ ನಾನು 'ಕಾಲ'ದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ 'ಉಜ್ಜಿನ ಚೌಡಮ್ಮ'ನ ಜಾತ್ರೆಗೂ ಇವತ್ತಿನ ಉಜ್ಜಿನಿಯ ಜಾತ್ರೆಗೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಆಗಿನ ಜಾತ್ರೆಗೆ ನೂರಾರು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನ 'ಅರವಟ್ಟಿಗೆ'ಗಳಲ್ಲಿ ತಂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಗುಂಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಾಡುಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯುತ್‌ದೀಪಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನೂರಾರುಉರಿಯುವ 'ಪತ್ತುಗಳು' ಗಾಳಿಗೆ ಬಾಗುತ್ತಾ ಬೀಗುತ್ತಾ ಹೊಸ ಲೋಕವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕೋಲಾಟ, ಹುಲಿವೇಷ, ಭಾಗವಂತಿಕೆ, ಜವಳೆಕುಣಿತ, ನಗಾರಿಮೇಳ, ಪೂಜಾಕುಣಿತ ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡಿ ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವತ್ತು ಬನ್ನಿ, ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾರುಗಳು, ಆಟೋಗಳು, ಎರಡುಚಕ್ರದ ವಾಹನಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಹಾಡುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ 'ಚೌಡಮ್ಮ'ನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಿನಿಮಾ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಬರೆದ ಸುಪ್ರಭಾತಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಪತ್ತು, ಸೊಡರುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಝಗಮಗಿಸುವ ಸಾಲುಸಾಲು ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳು

ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುತ್ತವೆ. ರಾತ್ರಿಇಡೀ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಲೆಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಟೆಂಟ್ ಸಿನಿಮಾ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಗರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ತಂಡಗಳಿಂದ ನೃತ್ಯ ರೂಪಕಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಒಂದೆರಡು ಕಲೆಗಳ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪ್ರದರ್ಶನವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಅನ್ನಿ.

ಹಾಗಾದರೆ ಜನಕ್ಕೆ ಈಗ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳೇ ಬೇಡವಾಗಿವೆಯೇ? ಇಲ್ಲ, ಜನ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇದ್ದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಇದೇ ನಮ್ಮ ಚೌಡಮ್ಮನ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾದ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಸಜ್ಜಾದ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಜನಪದ ಕಲಾಮೇಳ'ದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿದರು. ಒಂದು ನೃತ್ಯ ನಾಟಕಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನ ಈ ಕಲೆಗಳನ್ನೇ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಮಿತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಹೊಸ ರೂಪ ನೀಡಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಕೊಟ್ಟೆ.

ಹೊಸ ರೂಪ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಕಲೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬದಲಿಸಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲ. 'ಸಂಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ' ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದು ಜನಪದ ಕಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊಸ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಒಂದು ಕಲೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದು, ಆ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬಂದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ಅಗತ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಬೇಕು. ಬಹುಶಃ 'ಬದಲಾವಣೆ' ಪದಕ್ಕೆ ಬದಲು 'ಸುಧಾರಣೆ' ಪದ ಈ ಕಲೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ. ಹೆಚ್ಚೆ, ಗೆಜ್ಜೆ, ಬಣ್ಣ, ಬೆಡಗು, ಉಡುಪು ಮೂಲಧಾಟಿಯದ್ದೇ. ಆದರೆ ಜಾತ್ರೆ, ಸಂತೆ, ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಜನರ ನಡುವೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಲೆ ಈಗ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವೇದಿಕೆಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನೋಡುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ ಹೊಸ ಮನೋಧರ್ಮದವರಾದ ಕಾರಣ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳು ಸುಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ. ವೇದಿಕೆ ಮತ್ತುರಂಗದ ಸಿದ್ಧತೆ.

ಆ. ಕಲಾವಿದರು ವೇದಿಕೆಗೆ ಆಗಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿರ್ಗಮಿಸುವುದು.

ಇ. ಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ.

ಈ ಕುಣಿಯುವ ಕಲಾವಿದರಿಗೂ, ನುಡಿಸುವ ಅಥವಾ ಹಾಡುವ

ಹಿಮ್ಮೇಳದವರಿಗೂ ಇರಬೇಕಾದ ಸಂಬಂಧ.

ಉ. ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತುಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆ,

ಊ. ಕಾಲಮಿತಿ,

ವಿಶಾಲ ಬಯಲು ಮತ್ತು ಮೈದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತ ರಂಗಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕಾದ ನಮ್ಮ ಕಲಾವಿದರು ಅನೇಕ ಮುಜುಗರಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪಟಾ(ಜವಳ) ಕುಣಿತ, ಪಂಜಿನ ಕುಣಿತ ಹಾಗೂ ನಂದಿಕಂಬದ ಕುಣಿತಗಳನ್ನು ಒಳಾಂಗಣ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟ. ನಮ್ಮರಂಗದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ರಂಗಮಂದಿರಗಳ ಒಳಗಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಗಳು ಮತ್ತು ರಂಗಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ ಕಲೆಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಚೌಡಿಕೆ, ಗೀಗೀ, ಕರಪಾಲ, ಕಿನ್ನರಿಚೋಗಿ, ಕಂಸಾಳೆ, ಗೊಂದಲಿಗರು, ಚಿಟ್‌ಮೇಳ, ಕರಡಿ ಮಜಲು ಮುಂತಾದ ಅತಿ ಅಬ್ಬರವಿಲ್ಲದ ಕಲೆಗಳು ಒಳಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಡೊಳ್ಳು, ಸುಗ್ಗಿ, ಪಟಾ, ಪೂಜಾ, ಪಂಜು, ಅಲಾಯಿಹೆಜ್ಜೆ, ಕೀಲುಕುದುರೆ, ಭೂತ ನೃತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳು ಒಳ ರಂಗಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳು ಇವೆ. ಅಧಿಕ ಶಬ್ದ ಭಾರವಾದ ಹಾಗೂ ಎತ್ತರವಾದ ಉಪಕರಣಗಳು, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ತಮಟೆ, ನಗಾರಿ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇವೆಲ್ಲ ಒಳವೇದಿಕೆಗೆ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ರಂಗ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಒಂದು ಪರಿಹಾರವಿದೆ. ಆ ಪರಿಹಾರವೆಂದರೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ, 'ಬಯಲುರಂಗ'ದ ರಚನೆ, ಆ ಬಯಲುರಂಗ ವೇದಿಕೆಯ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬೃಹತ್ ಜನಪದ ಮೇಳಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಬಹು ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕೋಟೆ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಬೃಹತ್ ಜಾನಪದ ಕಲಾಮೇಳದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಬಳಸಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಟ್ರಸ್ಟ್ ತನ್ನ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಡ್ಯದ ಸ್ಟೇಡಿಯಂನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಭಾರಿ ಮೇಳದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಮೇಳದ ಸಂದರ್ಭದ ಮೈಸೂರಿನ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಕಲಾ ಮೇಳಕ್ಕಾಗಿ ದಾವಣಗೆರೆ ಸ್ಟೇಡಿಯಂನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವೇದಿಕೆಗಳು ಕೆಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ವಿಶಾಲ ಬಯಲಿನ ನಡುವೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಬಯಲು ವೇದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಆಧುನಿಕ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಧ್ವನಿಯ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ನೋಡುವಂತೆ ಆಸನಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಮತ್ತೊಂದು ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ವೇದಿಕೆಯ ಮೂರೂ ಕಡೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ವೇದಿಕೆಯ ಒಂದು ಬದಿಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಹಿಂಬದಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸದ ಬ್ಯಾಕ್‌ಡ್ರಾಪ್ ಮೂಲಕ ಮುಚ್ಚಬಹುದು. ಬಹುಶಃ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತಂತ್ರ ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ಸೂರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯಲು ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರ ಉಡುಪುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಎಡ ಬಲ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಲಾವಿದರು ವೇದಿಕೆ ಏರಬಹುದು.

‘ನಿರ್ದಿಷ್ಟ’ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮುನ್ನರಂಗ ಹತ್ತುವುದು ಮತ್ತು ಇಳಿಯುವುದು ಕೂಡ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಎಂದು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಕೇವಲ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಅಥವಾ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲ. ಕಲೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂತವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಚ್ಚರ ಕಲಾವಿದನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ರಂಗಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗಮನ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ಮಾಮೂಲು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೀದಿ ಅಥವಾ ಮೈದಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ಅದು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಕಲಾ ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಆದಿ, ಅಂತ್ಯ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಲ್ಲ, ಬರುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಾಪ್ರದರ್ಶನದ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಯಾರು ಮೊದಲು ರಂಗ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕು, ವಾದ್ಯದವರೇ ಅಥವಾ ಕಲಾವಿದರೇ, ಇಲ್ಲವೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬರಬಹುದೇ, ಮತ್ತು ಯಾವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ರಂಗ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಯಾವಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಮಿಸಬೇಕು. ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯ ಮೀರದಂತೆ ವರ್ತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ನಿಯಮವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಆಗಮನದ ನಂತರ ಈ ಹಿಂದಿನಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾದ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆ, ಗತ್ತು, ಕುಣಿತ ಇತ್ಯಾದಿ

ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮುಖಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರು ಯೋಚಿಸಬೇಕೇ ಬೇಡವೇ ಎಂಬುದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಕಾರದ ವಿವಿಧ ನೃತ್ಯಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖಭಾವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗ. ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಇದು ಪ್ರಮುಖ. ಆದರೆ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದು ಇದುವರೆಗೆ ಪ್ರಮುಖ ವಿಚಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ನಾನು ಜನ, ಜಾತ್ರೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ಜನಜಾತ್ರೆ ಜಂಗುಳಿಯ ನಡುವೆ ಕಲಾವಿದನ ಮುಖಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ, ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ ಹಾಗೂ ವಸ್ತ್ರವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಂದಿನ ಬೆಳಕು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಖರವಾಗಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಕಲಾವಿದ ಸೀಮಿತವಾದ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರ ವಿದ್ಯುತ್‌ದೀಪಗಳ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾನೆ. ಮಾಮೂಲಿಯಾಗಿ ಕುಣಿತವನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಕುಣಿತದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮುಖಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಮೆರಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೀರಗಾಸೆಯ ಕಲಾವಿದರ ಕುಣಿತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿದೆ. ರೋಷಾವಿಷ್ಣನಾದ ವೀರಭದ್ರ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ವೀರಭದ್ರನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವ ಕಲಾವಿದರು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಭಾವನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಣಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಡೊಳ್ಳಿನವರು, ಗೊರವರು, ಕಂಸಾಳೆಯವರು, ಸುಗ್ಗಿಯವರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕುಣಿತದ ಹಿಂದಿನ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದರೆ ಕಲೆಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಮೆರಗು ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಟ ಕಲಾವಿದರಿಂದ 'ಕೋರಿಯೋಗ್ರಾಫ್' ಮಾಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲೆಗಳು ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ವಾದ್ಯಗಳ ಸಮ್ಮಿಶ್ರ ಕಲೆಗಳು, ವಾದ್ಯಗಾರರೇ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಕುಣಿತದವರೇ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಕುಣಿಯುವವನೇ ವಾದ್ಯಗಾರನೂ ಆಗುವುದು ಅಪರೂಪ. ಚೌಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಿನ್ನರಿಚೋಗಿ ಮೇಳಗಳಂಥ ಕೆಲವು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರೇ ವಾದ್ಯಗಾರರೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರದಲ್ಲೆ ಲಘುನರ್ತನ, ಹೆಚ್ಚಿನಕುಣಿತ ಇರುವವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಾದ್ಯಗಾರರ 'ಗತಿ'ಗೆ ಕುಣಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿತದವರು ಮತ್ತು ವಾದ್ಯದವರು ಬೇರೆ

ಬೇರೆಯಾದುದರಿಂದ ಇವರು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿ ಆಗಮಿಸಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದೂ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಾದ್ಯಗಾರ ರಂಗದ ಒಂದು ಕಡೆ ತಟಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೇ ಇಲ್ಲವೇ ಕಲಾವಿದನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ಓಡುಡಾಡುತ್ತಾ ಕುಣಿಯುವವನನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಬೇಕೇ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಬೀದಿ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರ ಜಾಗವಿದ್ದ ಕಾರಣ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಕಲಾವಿದರ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ತಾವೂ ಕುಣಿದು ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಹುಮ್ಮಸ್ಸು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈಗ ಈ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ವಾದ್ಯಗಾರರು ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಂತು ತಮ್ಮ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೀಮಿತ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುವವನ ಜೊತೆ ವಾದ್ಯಗಾರನೂ ಓಡಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಕುಣಿತ ಶಿಸ್ತು ತಪ್ಪುವ ಜೊತೆಗೆ ರಂಗದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ 'ರಾಡಿ'ಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕುಣಿಯುವವರು ಮತ್ತು ವಾದ್ಯದವರು ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಹಿಸಬಹುದೇನೋ?

ಇನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಗತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಬರೋಣ. ಕಥೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸದ, ಕೇವಲ ಕುಣಿತವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಂದರೆ ಮೂವತ್ತು ನಿಮಿಷ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರೆ ಏಕತಾನತೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂವತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಕುಣಿತದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಗತಿ ಹಾಗೂ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ನೋಡಿದ ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಲಾವಿದರು ಗತಿ ಮತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ತಕ್ಷಣ ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಒಂದುಗತಿಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದುಗತಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಗೊಂದಲ ಉಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ರಸಾಭಾಸಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂಮೈ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಮಣಿಪುರದ ಜನಪದ ಕಲಾವಿದರು ಈ ರೀತಿಯ ಗತಿ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೋಡು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸದೇ ಆದೊಂದು ವಿನ್ಯಾಸ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಕಲೆಗಳನ್ನು ದಿನಗಟ್ಟಲೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಗಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಆ ಇಡೀ ಕುಣಿತದ ಸಾರವನ್ನಷ್ಟೇ ಭಟ್ಟ ಇಳಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣ, ಎದುರಿಗಿರುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತ ಕಾರಣ

ಕಾಲವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆ ಸೀಮಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಣಿತದ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾರಸ್ಯಗಳನ್ನು ಮನ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

-(ಸಂ. ಎಲ್. ಎಸ್. ಶೇಷಗಿರಿರಾವ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪುಟಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದ ಲೇಖನ: 1993)

4.3 ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುತ್ತ ಒಂದು ಸುತ್ತ...!

-ಗುರುಮೂರ್ತಿ

ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಎಂದ ಕೂಡಲೇ ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಕಡಲುತೀರ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ರುಚಿಕರವಾದ ಊಟ, ಮಲೆನಾಡ ತಪ್ಪಲು ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆ ಇದೆ ಅದುವೇ ಯಕ್ಷಗಾನ. ಹೌದು ತಂಪಾದ ಇಳಿಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಡ ಮದ್ದಲೆಯ ಶಬ್ದದ ನಡುವೆ ಭಾಗವತರ ತಾಳ ಸುಶ್ರಾವ್ಯ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ವೇಷ ಭೂಷಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ಆಂಗಿಕಾಭಿನಯ, ನೃತ್ಯಾಭಿನಯ ಮತ್ತು ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಶುರುವಾಗುವ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ನೋಡಲೆಂದೇ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನರದಂಡು ಸೇರುತ್ತದೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಎಂದರೆ ಸಾಕು ದೂರದ ಊರುಗಳಿಗೂ ತೆರಳಿ ಅದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಅಭಿಮಾನಿ ವರ್ಗವನ್ನು ನಾವು ಇಂದಿಗೂ ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ತನ್ನ ಕಲೆಯ ಸೊಗಡಿನಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವದಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಅದ್ಭುತ ಕಲೆಗೆ ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಗರ ನಿವಾಸಿಗಳು ಇದರ ಗೀಳು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಈ ಕಲೆಯ ಶಕ್ತಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಎಂಬುದು ಕರಾವಳಿಯ ಅದ್ಭುತ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು ಅದನ್ನು ನೋಡುವುದೇ ಒಂದು ಸೊಬಗು. ಪುರಾಣದ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಎಳೆ-ಎಳೆಯಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೆಸೆದು ಹಾಡುವ ಪರಿ ಎಂತಹವರನ್ನಾದರೂ ಮೋಡಿ ಮಾಡದೇ ಇರಲಾರದು. ರಂಗಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತ ಜಗಮಗಿಸುವ ಬೆಳಕಿನ ಹಿಂದೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಹಿಮ್ಮೇಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆರ್ಭಟಿಸುವ ಯಕ್ಷ ವೇಷಧಾರಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸಮಯವಾಗುವುದೇ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ, ಇಂದು ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಚಾರಗೊಂಡು ತನ್ನದೇ ಹಿರಿಮೆಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡದ ಜಾನಪದ ಲೋಕದ ಜನಪ್ರಿಯ ಕಲೆ ಎಂಬ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ ಈ ರಮ್ಯಾದ್ಭುತ ಕಲೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಸಾರಂಗದೇವನ 'ಸಂಗೀತರತ್ನಾಕರ' ದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿಶ 1210) ರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದ

ಕುರಿತು ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದು, ಇದನ್ನು 'ಜಕ್ಕ' ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಂದೆ ಇದು "ಯಕ್ಷಲಗಾನ" ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದೆ. ಗಂಧರ್ವ ಗ್ರಾಮ ಎಂಬ ಈಗ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಿರುವ ಗಾನ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಗಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜಾನಪದ ಶೈಲಿಗಳಿಂದ ನೃತ್ಯ ರೂಪು ತಳೆದು ಯಕ್ಷಗಾನವಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ 'ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ' ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದು ಮೊದಲು ಬಯಲಾಟದ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು 15ನೇ ಶತಮಾನದ ವೇಳೆಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸ್ವರೂಪ ಪಡೆಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪ್ರಕಾರ ಯಕ್ಷಗಾನ 15ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡು 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಅರಸರು ಮತ್ತು ತಂಜಾವೂರಿನ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೋಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳಿಂದ ನಮಗೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ದೇಸಿ ಸಂಗೀತದ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ ವಿನಃ ಅದನ್ನು ಜಾನಪದ ಅಂತಾ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಲೆಯ ಬಂಗಾಲದ ಯಾತ್ರಾ, ಅಸ್ಸಾಮಿನ 'ಆಂಖಿಯಾ', ತಮಿಳಿನ 'ತೆರುಕ್ಕೂತ್ತು'. ಇವು ನಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತವೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಅಂಶಗಳು

ಮನರಂಜನೆಯ ಮೂಲವಾಗಿ ಮೊದಲು ರೂಪುಗೊಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬೆಳೆದು ಇಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುವುದು ಇತಿ-ಹಾಸವೇ ಸರಿ. ಮೊದಲು ಬಯಲಾಟಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಯಕ್ಷಗಾನ ರೂಪಾಂತರವಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಎಂದರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳು, ವೇಷಭೂಷಣ, ಭಾಗವತಿಕೆ, ಮಾತುಗಾರಿಕೆ, ಕುಣಿತ ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮೇಳ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಜೀವಾಳ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದಲ್ಲದೇ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಸ್ಯ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀ ಪಾತ್ರಗಳು ಈ ಕಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರ್ಷಣೆ-ಎನ್ನಬಹುದು.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 2 ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದು ಅದನ್ನು

ಮೂಡಲಪಾಯ ಮತ್ತು ಪಡುವಲಪಾಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವುದು ಮೂಡಲಪಾಯವಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಮಲೆನಾಡು ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವುದು ಪಡುವಲಪಾಯ ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲೂ ಸಹ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು, ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಶೈಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ನಾವು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಮೂಡಬಿದ್ರಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಬಂಟ್ವಾಳ, ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಸುಳ್ಯ ಕಾಸರಗೋಡು ಈ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಭಾಗವತರು ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗಟೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಚಂಡೆಯು ಭಾಗವತನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬಾರಿಸುವುದು ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳ ವೇಷಭೂಷಣ ಮುಖವರ್ಣಿಗಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೀಕರತೆಯಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೀರಿಟವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನೋಡಲು ಕೇರಳದ ಕಥಕ್ಕಳಿಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಕುಣಿತ ಎಲ್ಲವೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಬಡಗುತಿಟ್ಟು

ಬಡಗುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನವು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಕುಂದಾಪುರ ಉಡುಪಿಯ ಕೆಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂಗಿಕ ಅಭಿನಯ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲೂ ಸಹ ನಾವು ಚಂಡಮದ್ದಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಚಂಡವಾದಕರು ಕುಳಿತು ಚಂಡೆಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೇಷಭೂಷಣ ಮತ್ತು ಮುಖವರ್ಣಿಗಳೆ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನ ರೀತಿಗಿಂತ ತುಂಬಾ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಗಡೆ ಮುಂಡಾಸುಗಳನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಕುಣಿತವು ಸ್ವಲ್ಪ ಭರತನಾಟ್ಯದ ಕುಣಿತವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ.

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಡಗುತಿಟ್ಟಿನ ಮೂಲ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ವೇಷಭೂಷಣ, ಮುಖವರ್ಣಿಕೆಯ ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದ ಬಯಲಾಟಗಳು ಸಹ ಇದೇ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಬಯಲಾಟ ಅಂತಲೂ ಕರೆಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತಾಳ ಮದ್ದಲೆ

ಇದು ಸಹ ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ಕುಣಿತಗಳು ವೇಷಭೂಷಣ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಾತ್ರಧಾರಿಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೇಳ ಮತ್ತು ಭಾಗವತಿಕೆ ಹಾಗೂ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಇವಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವತರು ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೂ ಹಾಡಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕಥೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಯಲಾಟಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ತಾಳ ಮದ್ದಲೆಗೂ ಇರುವ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದು ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಬುದು ವಿಶೇಷ.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೂಲವಾದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ತಪ್ಪಲಿನ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಭಾಷೆ ಆಚಾರ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾ ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನತನದ ಸೊಗಡನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಆಚಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಇತರ ಪ್ರದೇಶದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಕೊಂಚ ವಿಭಿನ್ನ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಕಲೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿ ಅದನ್ನು ಇಂದಿನ ಡಿಜಿಟಲ್‌ಯುಗದ ನಡುವೆ ಸಹ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದ ಮಾತಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರದೇಶವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪಾರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲಿನ ಆಚಾರ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಜಾನಪದ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಕಂಬಳ ಇಂತಹವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇಂದಿಗೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಅದು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಪರಂಪರೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮೊದಲು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆ ಇಂದು ಒಂದು ಉದ್ಯಮವಾಗಿ ಸಹ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಇಂದು ಹಲವಾರು ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳಗಳಿದ್ದು ಆಯಾ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಕಲೆಯನ್ನು ಪಸರಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು

ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದ ಮೂಲ ಕಲೆಯಾಗಿರುವ ಈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವದೆಲ್ಲೆಡೆ ಪಸರಿಸಲಿ ಎಂಬುದೇ ಯಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಅಸೆಯಾಗಿದೆ.

4.4 ಚಟುವಟಿಕೆ : ಹಸೆ ಚಿತ್ತಾರ

<https://YouTu.be/E30513TaHZ0>

Hase Chittara by Chitrasiri Hase chittara explained by Chandrashekar N Sirivanthe, Hase Artist and founder of Chitrasiri.

